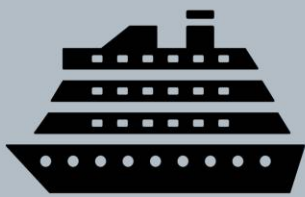

Tilbake til normalen?

Innovasjon Norges kundeffektundersøkelse 2017 - Førundersøkelsen

Tilbake til normalen?

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2017

- Førundersøkelsen

Mars 2018

Oppdragsgiver

Innovasjon Norge

Team

Tor Borgar Hansen (prosjekleder), Bjørn Brastad, Marte Tobro og Veronika Geschwandtnerova

Om Oxford Research

Knowledge for a better society

Oxford Research er et internasjonalt analyseselskap. Vi dokumenterer og utvikler kunnskap gjennom analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger.

Forsidebilde: Shutterstock

Sammendrag

Førundersøkelsen 2017 viser at alle de såkalte myke indikatorene er på omtrent uendret nivå eller har økt noe sammenlignet med 2016-undersøkelsen. For indikatorene som måler utviklingsprosessenes økonomiske bidrag er bildet annerledes. Samtlige indikatorer for økonomiske effekter av utviklingsprosessene går tilbake sammenlignet med fjorårets undersøkelse, og dette gjelder både gründerbedriftene og de etablerte bedriftene, med unntak av eksportindikatoren for de etablerte bedriftene. Nedgangen i indikatorene er større for gründerbedriftene enn for de etablerte bedriftene. Når vi sammenligner resultatene fra årets undersøkelse med 2016-undersøkelsen, men det er fortsatt slik at de forventede økonomiske effektene er høyere for gründerbedriftene enn de etablerte bedriftene; dette gjelder samtlige indikatorer.

Det er vanskelig å peke på en entydig årsak til denne brede nedgangen i de økonomiske indikatorene. Makroøkonomiske forhold, som i tidligere undersøkelser har kunnet forklare endringer fra et år til et annet i våre økonomiske indikatorer, ser bare ut delvis å kunne forklare nedgangen. SSB sine konjunkturanalyser viser at konjunkturbunnen ble nådd i 2016, og at pilene i 2017 pekte oppover for norsk økonomi. Vi har undersøkt om det er endringer i tjenestesammensetningen, endringer i fordelingen av kundenes geografiske og næringsmessige tilhørighet og egenrapporterte innovasjonshøyde i årets sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Her finner vi ingen vesentlige endringer som kan forklare utviklingen i de økonomiske indikatorene. Det er rett nok flere nye tjenester i årets undersøkelse, men flere av disse er små i omfang og i snitt trekker de nye tjenestene ikke ned totalverdiene på noen av indikatorene. Den eneste endringen vi står igjen med, er at spørsmålene er endret fra å spørre om «prosjektets» til «utviklingsprosessens» betydning for ulike økonomiske forhold. Da denne endringen er gjort gjennomgående for alle spørsmålene i undersøkelsen, synes denne forklaringen ikke særlig plausibel, da vi ikke finner større endringer i noen av de andre indikatorene i denne rapporten, som addisjonalitet, samarbeid, kompetanse og innovasjon. Dermed står vi tilbake uten en enkeltårsak som kan forklare denne utviklingen. Det synes å være en kombinasjon av flere forhold som ligger bak, hvorav konjunktursituasjonen kan forklare noe av tilbakegangen, men ikke alt. Hvilke andre faktorer som spiller inn, er usikkert. For å finne svaret, kreves mer dyptgående innsikt i virksomhetenes utviklings- og innovasjonsprosesser.

I et lengre tidsperspektiv fremstår Førundersøkelsene for 2015- og 2016-årgangene som toppår med tanke på de økonomiske indikatorene. Resultatene fra årets undersøkelse er tilbake på nivå med 2014-årgangen, som i sin tur hadde høyere verdier på de fleste indikatorene sammenlignet med 2013-årgangen. Dette kan tyde på at disse indikatorene er tilbake på et normalnivå.

Innhold

1.	Summary	8
2.	Oppsummering	9
2.1	Utviklingstrekk	9
2.2	Resultater sammenholdt med målene for Innovasjon Norge	10
2.2.1	Delmål 1: Flere gode gründere	10
2.2.2	Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter	11
2.3	Eksport	11
3.	Innledning og bakgrunn	13
3.1	Hensikten med undersøkelsen	13
3.2	Analysemodell	13
3.3	Leserveiledning	14
4.	Populasjon, utvalg og vektning	15
4.1	Tjenester som inngår i undersøkelsen	15
4.2	Gjennomføring av undersøkelsen	16
4.3	Spørreskjema	16
4.4	Bruttoutvalg	17
4.5	Justert brutto- og nettoutvalg	19
4.6	Nærmere beskrivelse av utvalget	21
4.7	Vekting av utvalget	21
5.	Benyttelse av støtten og finansiering	23
5.1	Benyttelse av støtten	24
5.1.1	Benyttelse av støtten etter tjeneste	25
5.1.2	Benyttelse av støtten etter bedriftstype	26
5.2	Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering	26
5.3	Andre finansieringskilder	27
5.3.1	Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste	28
5.3.2	Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype	29
5.4	Eksterne investorer	29
5.4.1	Eksterne investorer	29
5.4.2	Norske eksterne investorer etter tjeneste	30
5.4.3	Norske eksterne investorer etter bedriftstype	31
5.4.4	Utenlandske eksterne investorer etter tjeneste	32
5.4.5	Utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype	33
6.	Addisjonalitet	34
6.1	Samlet addisjonalitet	35
6.2	Addisjonalitet etter tjeneste	36
6.3	Addisjonalitet etter bedriftstype	37

7.	Bidrag til økt samarbeid	38
7.1	Samarbeid med ulike aktører	40
7.2	Samarbeid etter tjeneste	40
7.2.1	Samarbeid med de ulike aktørene	41
7.2.2	Samlet bidrag til samarbeid	42
7.3	Samarbeid etter bedriftstype	43
7.3.1	Samarbeid med de ulike aktørene	43
7.3.2	Samlet bidrag til samarbeid	43
7.4	Innholdet i samarbeidet	44
8.	Bidrag til kompetanseheving	45
8.1	Kompetanseheving på ulike områder	46
8.2	Kompetanseheving etter tjeneste	47
8.2.1	Kompetanseheving på de ulike områdene	48
8.2.2	Samlet bidrag til kompetanseheving	49
8.3	Kompetanseheving etter bedriftstype	50
8.3.1	Kompetanseheving på de ulike områdene	50
8.3.2	Samlet bidrag til kompetanseheving	50
8.4	Kontakt med Innovasjon Norge og kompetanseheving	51
8.5	Kompetansespredning	53
9.	Effekter på utvikling og innovasjon	56
9.1	Bidrag til innovasjon på hovedområder	58
9.2	Bidrag til innovasjon på underkategorier	59
9.3	Innovasjonsbidrag etter tjeneste	60
9.4	Samlet bidrag til innovasjon	63
9.4.1	Samlet bidrag til innovasjon etter tjeneste	63
9.4.2	Samlet bidrag til innovasjon etter bedriftstype	64
9.5	Nærmere om markedsføringsaktiviteter og forretningsmodell/strategi	65
9.5.1	Kontakt med Innovasjon Norge og markedsføringsaktiviteter	65
9.5.2	Kontakt med Innovasjon Norge og forretningsmodell/strategi	67
9.6	Beskyttelse av det nye som utvikles i utviklingsprosessen	70
10.	Forventede økonomiske effekter av utviklingsprosessen	73
10.1	Ulike typer økonomiske effekter	77
10.2	Økonomiske effekter etter tjeneste	78
10.2.1	Økt omsetning etter tjeneste	78
10.2.2	Økt eksport etter tjeneste	79
10.2.3	Bedret konkurransevne etter tjeneste	80
10.2.4	Bedret lønnsomhet etter tjeneste	81
10.2.5	Bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste	82
10.2.6	Økt sysselsetting etter tjeneste	83
10.3	Økonomiske effekter etter bedriftstype	84
11.	Miljø- og samfunnseffekter	85
11.1	Miljømessige effekter	87
11.2	Samfunnsmessige effekter	89

12.	Fokus på eksport	91
12.1	Tidligere eksporterfaring	91
12.2	Innovasjon Norges bidrag til å utløse virksomhetenes første eksport	92
12.3	Eksportmarkeder	94
12.4	Gjenbruk av Innovasjon Norges tjenester for internasjonalisering	95
13.	Detaljerte resultater for hver tjeneste	96
13.1	Alle tjenester	96
13.2	Bedriftsnettverk	97
13.3	Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt	98
13.4	Bioøkonomiordningen	99
13.5	Bygdeutviklingsmidler – Stipend	100
13.6	Bygdeutviklingsmidler – Tilleggsnæring	101
13.7	Bygdeutviklingsmidler – Tradisjonell	102
13.8	EU-Horizon2020	103
13.9	Etablerertilskudd (KMD)	104
13.10	Etablerertilskudd (NFD)	105
13.11	EØS midlene	106
13.12	FRAM – Global Growth	107
13.13	IFU/OFU	108
13.14	IPR – rådgivning	109
13.15	Innovasjon i reiselivsnæringen	110
13.16	Internasjonal markedsrådgivning	111
13.17	Investeringstilskudd – distrikt	112
13.18	Lavrisikolån	113
13.19	Lavrisikolån - GFL - flåte	114
13.20	Lavrisikolån - Landbrukslån	115
13.21	Mentortjenesten	116
13.22	Miljøteknologi	117
13.23	NOREPS	118
13.24	Risikolån - Distriktsrettede	119
13.25	Risikolån - Innovasjonslån	120
13.26	Rådgiving	121
13.27	Tilskudd - Landsdekkende	122
13.28	Utviklingsprogram for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	123
13.29	Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	124
	Vedlegg 1 - Spørreskjema	125

Figurliste

Figur 1: Undersøkelsens analysemodell	14
Figur 2: Benyttelse av støtten	24
Figur 3: Benyttelse av støtten etter tjeneste.....	25
Figur 4: Benyttelse av støtten etter bedriftstype	26
Figur 5: Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering	26
Figur 6: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge	27
Figur 7: Eksterne investorer	29
Figur 8: Addisjonalitet, utvikling over tid.....	35
Figur 9: Addisjonalitet.....	35
Figur 10: Addisjonalitet etter tjeneste.....	36
Figur 11: Addisjonalitet etter bedriftstype	37
Figur 12: Økt samarbeid med ulike aktører	40
Figur 13: Antall områder med økt samarbeid etter tjeneste.....	42
Figur 14: Antall områder med økt samarbeid etter bedriftstype.....	43
Figur 15: Innholdet i samarbeidet.....	44
Figur 16: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til kompetanseheving	46
Figur 17: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter tjeneste	49
Figur 18: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter bedriftstype.....	50
Figur 19: Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse	51
Figur 20: Andel utviklingsprosesser som har ført til kompetansespredning utenfor virksomhet.....	53
Figur 21: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter tjeneste.....	54
Figur 22: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter bedriftstype	55
Figur 23: Bidrag til innovasjon på hovedområder	58
Figur 24: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til endring i innovasjon	60
Figur 25: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter tjeneste	63
Figur 26: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter bedriftstype.....	64
Figur 27: Endringer i markedsføringsaktiviteter	65
Figur 28: Endringer i forretningsmodell/strategi.....	67
Figur 29: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen	70
Figur 30: Bidrag til ulike økonomiske effekter	77
Figur 31: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning etter tjeneste	78
Figur 32: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport etter tjeneste	79
Figur 33: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret konkurransevne etter tjeneste.....	80
Figur 34: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret lønnsomhet etter tjeneste.....	81
Figur 35: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste	82
Figur 36: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt sysselsetting etter tjeneste	83
Figur 37: Økonomiske effekter etter bedriftstype	84
Figur 38: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til samfunn- og miljøeffekter	86
Figur 39: Har virksomheten eksportert tidligere?	91
Figur 40: Tjenesten fra Innovasjon Norges bidrag til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonalisering.....	93
Figur 41: Eksportmarkeder	94
Figur 42: Gjenbruk av Innovasjon Norges tjenester for internasjonalisering.....	95

Tabelliste

Tabell 1: Gjennomføring av datainnsamling for førundersøkelsen 2017	15
Tabell 2: Populasjon og bruttoutvalg for førundersøkelsen 2017	18
Tabell 3: Svar og frafall i førundersøkelsen 2017 etter tjeneste	20
Tabell 4: Gjennomføring av datainnsamling for førundersøkelsen 2017	21
Tabell 5: Fordeling på bedriftstype blant kunder som har besvart førundersøkelsen 2017	21
Tabell 6: Vekting etter tjeneste	22
Tabell 7: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste	28
Tabell 8: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype	29
Tabell 9: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter tjeneste	30
Tabell 10: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter bedriftstype	31
Tabell 11: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter tjeneste	32
Tabell 12: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype	33
Tabell 13: Addisjonalitetskategorier	34
Tabell 14: Samarbeidsbidrag	39
Tabell 15: Økt samarbeid med ulike aktører etter tjeneste	41
Tabell 16: Økt samarbeid med ulike aktører etter bedriftstype	43
Tabell 17: Kompetansebidrag	46
Tabell 18: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter tjeneste	48
Tabell 19: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter bedriftstype	50
Tabell 20: Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse etter tjeneste	52
Tabell 21: Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse etter bedriftstype	53
Tabell 22: Innovasjonsbidrag	57
Tabell 23: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid	58
Tabell 24: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid etter bedriftstype	59
Tabell 25: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til vare-, tjeneste-, prosess- og markedsinnovasjon etter tjeneste	61
Tabell 26: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til organisatorisk innovasjon etter tjeneste	62
Tabell 27: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder etter bedriftstype	64
Tabell 28: Endringer i markedsføringsaktiviteter etter tjeneste	66
Tabell 29: Endringer i markedsføringsaktiviteter etter bedriftstype	67
Tabell 30: Endringer i forretningsmodell/strategi etter bedriftstype	68
Tabell 31: Endringer i forretningsmodell/strategi etter tjeneste	69
Tabell 32: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter tjeneste	71
Tabell 33: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter bedriftstype	72
Tabell 34: Økonomiske indikatorer, utvikling over tid	74
Tabell 35: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter etter tjeneste	87
Tabell 36: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter etter bedriftstype	88
Tabell 37: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter tjeneste	89
Tabell 38: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter bedriftstype	90

1. Summary

The customer effect preliminary study of 2017 finds that all so-called soft indicators, which measure cooperation, competence and innovation, are nearly unchanged or have increased somewhat compared to the 2016 survey. For the indicators that measure the financial or economic contributions of the development processes, the picture is different. All indicators of economic effects of the development processes are reversed compared with last year's survey, both for the entrepreneurial companies (established in 2014 or later) and the established companies (established before 2014), with the exception of the export indicator for the established companies. The decline in the indicators is stronger for the entrepreneurs than for the established companies when comparing the results of the year's survey with the 2016-survey, but it is still holds true that the expected economic effects are higher for entrepreneurs than the established companies; with very few exceptions, this applies to all indicators.

It is difficult to point out a singular reason for the broad decline in the economic indicators. Macroeconomic conditions, which in previous surveys have been able to explain changes from one year to another in our economic indicators, only seem to partly explain the decline. Statistics Norway's analyzes show that the economic downturn was reached its bottom in 2016 and that Norway's economic situation had improved in 2017. We have further investigated whether there are changes in the composition of Innovations Norway's services, changes in the distribution of customers' geographical and sectoral affiliations and self-reported innovation levels this year compared with last year's survey. We find no significant changes that can explain developments in the economic indicators amongst these factors. There are just a few more new services this year's survey, but several of these are small in size and on average, the new services do not lower the total values on any of the indicators. The only change we face is that the phrasing of the questions has changed from asking about the "project's" to the "development process" influence on various economic indicators. However, as this change has been applied consistently on all the questions in the survey, this explanation does not appear to be plausible, as we do not find any major changes in any of the other indicators in this report, such as additionality, cooperation, expertise and innovation. Thus, we are left without a single reason that can explain this development. There seems to be a combination of several factors behind this, of which the economic situation can explain some of the decline in these indicators, but not all. What other factors are involved, is uncertain. To find the answer, more in-depth insights are needed in the companies' development and innovation processes.

Applying a longer time perspective, the customer effect preliminary studies for the 2015- and 2016-cohorts appear as peak years in view of the economic indicators. The results of this year's survey are back in line with the 2014-study, which in turn had higher values on most indicators compared to the 2013-study. This may indicate that these indicators are back at a normal level.

2. Oppsummering

2.1 Utviklingstrekk

Førundersøkelsen 2017 viser at alle de såkalte myke indikatorene som måler samarbeid, kompetanse og innovasjon er på omtrent uendret nivå eller har økt noe sammenlignet med 2016-undersøkelsen. For indikatorene som måler utviklingsprosessenes økonomiske bidrag er bildet annerledes. Samtlige indikatorer for økonomiske effekter av utviklingsprosessene går tilbake sammenlignet med fjorårets undersøkelse, og dette gjelder både gründerbedriftene og de etablerte bedriftene, med unntak av eksportindikatoren for de etablerte bedriftene. Nedgangen i indikatorene er større for gründerbedriftene enn for de etablerte bedriftene når vi sammenligner resultatene fra årets undersøkelse med 2016-undersøkelsen, men det er fortsatt slik at de forventede økonomiske effektene er høyere for gründerbedriftene enn de etablerte bedriftene; dette gjelder samtlige indikatorer.

Det er vanskelig å peke på en entydig årsak til denne brede nedgangen i de økonomiske indikatorene. Makroøkonomiske forhold, som i tidligere undersøkelser har kunnet forklare endringer fra et år til et annet i våre økonomiske indikatorer, ser bare ut delvis å kunne forklare nedgangen. SSB sine konjunkturanalyser viser at konjunkturbunnen ble nådd i 2016, og at pilene i 2017 pekte oppover for norsk økonomi. En annen forklaring kunne vært eventuelle endringer i innretningen i Innovasjon Norges tjenesteportefølje. Vi har undersøkt om det er endringer i tjenstesammensetningen, endringer i fordelingen av kundenes geografiske og næringsmessige tilhørighet og egenrapporterte innovasjonshøyde i årets sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Her finner vi ingen vesentlige endringer som kan forklare utviklingen i de økonomiske indikatorene. Det er rett nok flere nye tjenester i årets undersøkelse, men flere av disse er små i omfang og i snitt trekker de nye tjenestene ikke ned totalverdiene på noen av indikatorene. Den eneste endringen vi står igjen med, er at spørsmålene er endret fra å spørre om «prosjektets» til «utviklingsprosessens» betydning for ulike økonomiske forhold. Da denne endringen er gjort gjennomgående for alle spørsmålene i undersøkelsen, synes denne forklaringen ikke særlig plausibel, da vi ikke finner større endringer i noen av de andre indikatorene i denne rapporten, som addisjonalitet, samarbeid, kompetanse og innovasjon. Dermed står vi tilbake uten en enkeltårsak som kan forklare denne utviklingen. Det synes å være en kombinasjon av flere forhold som ligger bak, hvorav konjunktursituasjonen kan forklare noe av tilbakegangen, men ikke alt. Hvilke andre faktorer som spiller inn, er usikkert. For å finne svaret, kreves mer dyptgående innsikt i virksomhetenes utviklings- og innovasjonsprosesser.

I et lengre tidsperspektiv fremstår Førundersøkelsene for 2015- og 2016-årgangene som toppår med tanke på de økonomiske indikatorene. Resultatene fra årets undersøkelse er tilbake på nivå med 2014-årgangen, som i sin tur hadde høyere verdier på de fleste indikatorene sammenlignet med 2013-årgangen. Dette kan tyde på at disse indikatorene er tilbake på et normalnivå.

2.2 Resultater sammenholdt med målene for Innovasjon Norge

Formålet, hovedmålet og delmålene for Innovasjon Norge er formulert på følgende måte:

Formål, hovedmål og delmål for Innovasjon Norge

Formål:

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Hovedmål:

Innovasjon Norge har til hovedmål å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter

Delmål:

1. Flere gode gründere
2. Flere vekstkraftige bedrifter
3. Flere innovative næringsmiljøer

Kundeffektundersøkelsen omfatter tjenester som dekker de to første delmålene, mens det tredje delmålet, flere innovative næringsmiljøer, omfatter tjenester som har egne MRS-systemer og derfor ikke inngår i kundeffektundersøkelsen. I det videre benyttes noen av resultatene fra etterundersøkelsen for å indikere Innovasjon Norges måloppnåelse knyttet til de to første delmålene.

Dersom en sammenligner resultatene for gründerbedrifter og etablerte bedrifter, er det generelt slik at utviklingsprosessene har hatt større betydning for gründerbedriftene. Dette gjelder både for kompetanse og innovasjon samt for den økonomiske utviklingen. Det er flere mulige forklaringer på dette, men vi vil framheve to:

- Gründerbedriftene har kommet kortere i sitt bedriftsutviklingsløp, og har større behov for å utvikle seg på et bredt spekter av områder.
- For gründerbedriftene vil det i større grad være likhetstegn mellom bedriften og utviklingsprosessen som får støtte. Det innebærer at «medisinen» i gjennomsnitt vil være sterkere for disse enn for de etablerte virksomhetene.

I det videre ser vi nærmere på måloppnåelsen for Innovasjon Norges delmål 1 og 2.

2.2.1 Delmål 1: Flere gode gründere

I dette delkapittelet ser vi nærmere på indikatorer og resultater for gründere sentrale for å belyse i hvilken grad Innovasjon Norge bidrar til å nå delmålet å fremme flere gode gründere:

- 71 prosent av utviklingsprosessene har høy addisjonalitet, summen av middels og høy addisjonalitet er 94 prosent.
- 86 prosent av gründerne mener at utviklingsprosessen har ført til økt kompetanse på et eller flere områder.
- 83 prosent av gründerne sier at utviklingsprosessen har ført til innovasjon på ett eller flere områder.
- Alle de økonomiske indikatorene for gründere har hatt en nedgang i 2017:

- 72 prosent gründere rapporterer at utviklingsprosessene i stor grad har ført til økt omsetning (nedgang på 10 prosentpoeng)
- 69 prosent av gründerne sier at utviklingsprosessen i stor grad har ført til bedret konkurranseevne (nedgang på 10 prosentpoeng)
- 77 prosent av utviklingsprosessene hos gründerne har bidratt i stor grad til bedret overlevelsesmulighet (nedgang på 9 prosentpoeng)
- 65 prosent av gründerne mener at utviklingsprosessen i stor grad har ført til bedret lønnsomhet (nedgang på 12 prosentpoeng)
- Utviklingsprosessene har bidratt i stor grad til økt sysselsetting hos gründere i 57 prosent av tilfellen (nedgang på 10 prosentpoeng)
- 46 prosent av gründerne sier at utviklingsprosessen i stor grad har ført til økt eksport (nedgang på 8 prosentpoeng)

2.2.2 Delmål 2: Flere vekstkraftige bedrifter

Under ser vi mer inngående på noen indikatorer som er sentrale for å belyse i hvilken grad Innovasjon Norge bidrar til å nå delmålet å fremme flere vekstkraftige bedrifter: Resultatene er fra mer etablerte bedrifter.

- 68 prosent av utviklingsprosessene har høy addisjonalitet, summen av middels og høy addisjonalitet er 91 prosent.
- Utviklingsprosessene har bidratt til økt kompetanse på ett eller flere områder i 79 prosent av tilfellene
- 73 prosent av bedriftene sier at utviklingsprosessen har ført til innovasjon på ett eller flere områder
- For etablerte bedrifter har bare eksport hatt en økning av de økonomiske indikatorene
 - 56 prosent av bedriftene mener at utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til økt omsetning (nedgang på 10 prosentpoeng)
 - Utviklingsprosessene har i stor grad bidratt til forbedring av konkurranseevnen i 54 prosent av tilfellene (nedgang på 5 prosentpoeng)
 - 55 prosent av bedriftene sier at utviklingsprosessen i stor grad har ført til bedret lønnsomhet (nedgang på 8 prosentpoeng)
 - Utviklingsprosessene har i stor grad bidratt til økt sysselsetting i 36 prosent av tilfellene (nedgang på 7 prosentpoeng)
 - 27 prosent av bedriftene mener at utviklingsprosessen i stor grad har ført til økt eksport (økning på 1 prosentpoeng)
 - 63 prosent av bedriftene sier at utviklingsprosessen i stor grad har forbedret overlevelsesmuligheten (nedgang på 6 prosentpoeng)

2.3 Eksport

I fjorårets undersøkelse fremkom det flere interessante funn om prosjektenes bidrag til økt eksport hos virksomhetene. Det ble først og fremst avdekket at prosjektene i større grad har ført til økt eksport, en økning på seks prosentpoeng sammenlignet med 2015-undersøkelsen. Det var i hovedsak gründere som bidro til denne økningen, samt virksomheter som fikk støtte gjennom tjenester innenfor Innovasjonsoppdraget. For det andre ble det påvist at det var en dobbelt så høy andel av prosjektene som hadde tiltrukket seg midler fra eksterne investorer som også oppga å ha ført til økt eksport, sammenlignet med prosjekter som ikke hadde det.

For å få mer kunnskap om Innovasjon Norges bidrag til økt eksport i virksomhetene, er det i årets undersøkelse utviklet et eget spørsmålsbatteri som skal gi mer dybdekunnskap om:

- Hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere/i hvilken grad Innovasjon Norges tjenester er utløsende for virksomhetens første eksport: Her svarer om lag 60 prosent av virksomhetene at de ikke har tidligere eksporterfering, altså at den støttede utviklingsprosessen forventes å utløse virksomhetens første eksport.
- I hvilken grad Innovasjon Norges tjenester bidrar til at virksomhetene har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess: Her oppgir omlag halvparten (46 prosent) av alle virksomhetene at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess.
- Hvilke markeder virksomhetene forventer å eksportere til: Det fremkommer at det er de geografisk nære markedene virksomhetene i første rekke forventer økt eksport til, det vil si våre nordiske naboland og EU/EØS forøvrig (begge 68 prosent).
- Hvorvidt virksomheten vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen i fremtidige internasjonaliseringsprosesser: Her er virksomhetene samstemte; 99 prosent svarer at de vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen.

Det er flere interessante, om enn ikke uventede forskjeller mellom etablerte og gründerbedrifter med hensyn til disse spørsmålene, og dette er diskutert i kapittel 11.

3. Innledning og bakgrunn

Oxford Research har gjennomført denne Kundeeffektundersøkelsen blant bedrifter som fikk støtte fra Innovasjon Norge i 2017. Kundeeffektundersøkelsene består av en førundersøkelse og en etterundersøkelse. Førundersøkelsen gjennomføres like etter at støtten fra Innovasjon Norge er gitt, mens etterundersøkelsen gjennomføres fire år senere. Den foreliggende undersøkelsen er dermed en førundersøkelse av de virksomhetene som fikk støtte fra Innovasjon Norge i 2017. Førundersøkelsen dekker kundenes forventninger til nytten av tjenesten, mens etterundersøkelsen dekker hvilken nytte de selv mener de faktisk har oppnådd. Denne førundersøkelsen omfatter store deler av Innovasjon Norges aktivitet, både finansielle tjenester, programmer og en rekke rådgivningstjenester.

3.1 Hensikten med undersøkelsen

Kundeeffektundersøkelsen av Innovasjon Norges engasjementer har to hovedformål:

- Et internt formål som gjelder forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges tjenester overfor kundene.
- Et eksternt formål som dreier seg om å dokumentere overfor omverdenen at man har fått noe igjen for de pengene som er investert i Innovasjon Norges aktiviteter.

Innovasjon Norge har et mål- og resultatstyringssystem som består både av et omfattende opplegg for rapportering av aktiviteter (ved bruk av aktivitetsindikatorer ved registrering av saker når de kommer inn) og et opplegg for måling av effekter, herunder evalueringer generelt og kundeeffektundersøkelser og effektanalyser i regi av Statistisk Sentralbyrå mer spesielt.

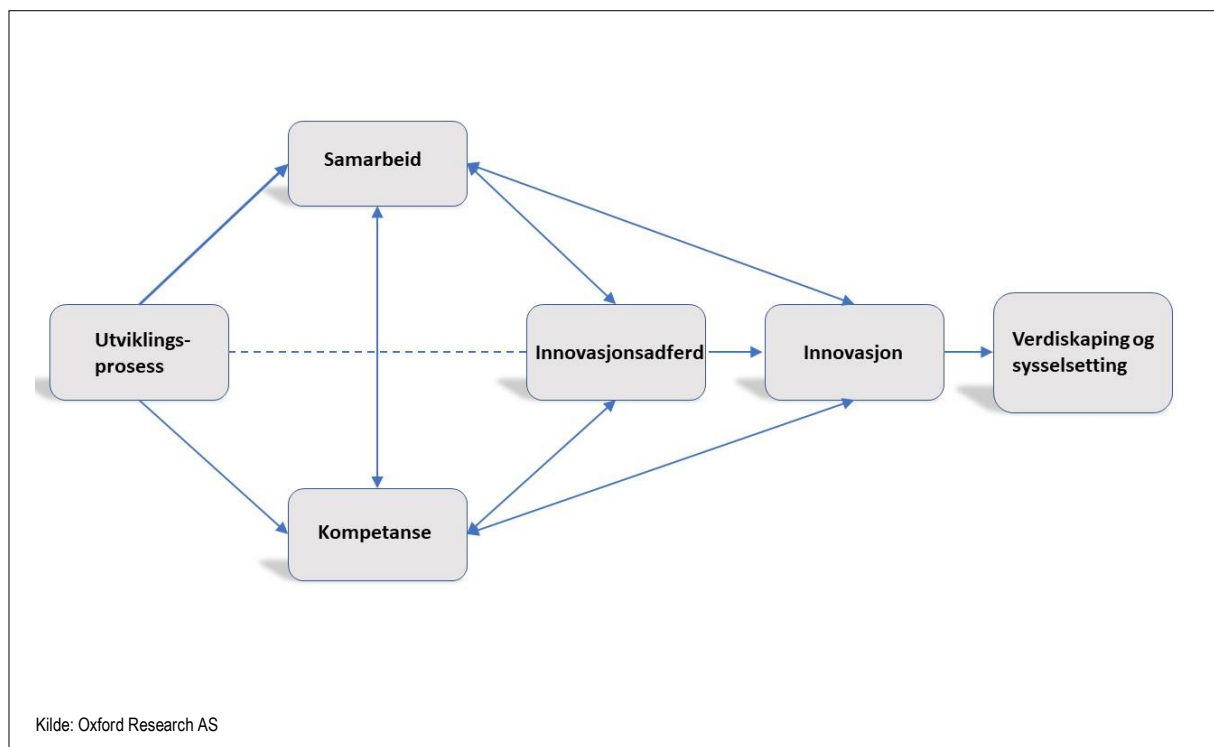
Det er gjennomført kundeeffektundersøkelser siden 1994. Årets undersøkelse bygger på det samme metodiske grunnlaget som tidligere førundersøkelser. Kundeeffektundersøkelsen vil i forhold til evaluering av Innovasjon Norges resultater dels representere en analyse som ”står på egne ben”, samtidig vil denne undersøkelsen inngå som en av flere dokumentasjonsformer i mer omfattende evalueringer.

3.2 Analysemodell

For å strukturere vår analyse, har vi utviklet en analysemodell for kundeeffektundersøkelsen. Førundersøkelsene har tidligere vist at egenskaper og kjennetegn ved utviklingsprosessene (finansiell støtte og rådgivning) og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente.

Både samarbeid, kompetanse, innovasjonsadferd og innovasjon representerer mellomliggende effekter som igjen kan ha stor betydning for utviklingsprosessenes økonomiske og sysselsettingsmessige effekter. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og forsterke effektene på lengre sikt.

Figur 1: Undersøkelsens analysemodell

På tross av en relativt enkel modell, kan det ofte være vanskelig å påvise disse sammenhengene i og med at det er svært mange forhold som har betydning for utviklingsprosessenes resultater og bedriftenes utvikling. Tankegangen er imidlertid at økt fokus på kompetanse, samarbeid og innovasjon gjør bedriftene bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer og bli i stand til videreutvikling og økt verdiskaping.

3.3 Leserveiledning

Denne rapporten inneholder store mengder informasjon. I sammendragkapittelet har vi forsøkt å lage en syntese av funnene i rapporten.

Teksten knyttet til de ulike tabellene og figurene kommer gjennomgående først i hvert kapittel, deretter kommer tabellene og figurene.

Skalaene i figurene er fremstilt slik de også er benyttet i spørreskjemaet. Høye tall betyr stor grad av enighet/oppnåelse/tilfredshet.

Innledningsvis i hvert resultatkapittel fremstilles resultatene for hvert spørsmål som frekvenser der andelen som svarer "Vet ikke/ikke relevant" er inkludert. Når resultatene brytes ned på de ulike bakgrunnsvariablene, er andelen "Vet ikke/ikke relevant" ekskludert fra analysene. I kapittel 13, hvor de enkelte tjenestene beskrives mer inngående hver for seg, er resultatene fremstilt uten "Vet ikke/ikke relevant" -andeler.

4. Populasjon, utvalg og vekting

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av populasjonen, utvalget og vekting av utvalget for Førundersøkelsen 2017.

Datainnsamlingen i førundersøkelsene har vært gjenstand for endring de siste årgangene. Fram til og med Førundersøkelsen 2010 ble det gjennomført datainnsamling en gang per år. I perioden 2011-2013, mens Pöyry Management Norge hadde operatøransvaret, ble datainnsamlingen gjennomført månedlig, da sammen med Innovasjon Norges Serviceundersøkelse. Etter at Oxford Research igjen overtok undersøkelsene ble dette prinsippet opprettholdt for 2014-, 2015- og 2016-årgangene. I 2017, som også er kjennetegnet av store endringer relatert til spørreskjema, tjenester som inngår, og ikke minst datagrunnlaget som nå tar hensyn til Innovasjon Norges nye tjenestemodell, er undersøkelsen gjennomført kvartalsvis, som vist i tabellen under. Alle de omtalte endringene vil bli beskrevet i dette kapitlet.

Tabell 1: Gjennomføring av datainnsamling for førundersøkelsen 2017

Undersøkelse	Måneder	Startdato	Sluttdato	Rapportering til InSight
Pilot	Januar – mars	05.04.2017	21.04.2017	19.05.2016
1	Januar – mars	26.04.2017	19.05.2017	
2	April – juli	05.09.2017	26.09.2017	26.09.2017
3	August – oktober	29.11.2017	02.01.2018	02.01.2018
4	November - desember	31.01.2018	19.02.2018	19.02.2018

Kilde: Oxford Research AS

Økt hyppighet for utsendelse fører til at den enkelte utviklingsprosess huskes bedre av kundene, og flere kan dermed svare. Kunder som mottok en tjeneste i for eksempel januar i 2014 og tidligere år, fikk tilsendt førundersøkelsen over ett år etter leveransen. Med kortere mellomrom mellom leveranse og utsendelse av førundersøkelsen, ser det ut til at responsen øker.

4.1 Tjenester som inngår i undersøkelsen

En viktig endring fra fjorårets undersøkelse er at antall tjenester igjen er utvidet, denne gang fra 27 til 29 tjenester. Økningen utgjøres i hovedsak av rådgivnings- og kompetansetjenester, som kun i begrenset grad var inkludert i 2015-undersøkelsen, da representert ved FRAM-programmet. I 2016 ble flere rådgivnings- og kompetansetjenester inkludert, nemlig: Internasjonal markedsrådgivning, NOREPS, IPR-rådgivning, Designrådgivning, Bedriftsnettverk samt Business Matchmaking Programmet. I årets undersøkelse er følgende tjenester kommet til:

- EU-Horizon2020
- EØS midlene
- Rådgivning

Følgende tjenester er gått ut av undersøkelsen:

- Business Matchmaking Programme (på grunn av få saker og at tjenesten er under avvikling)
- Designrådgivning (er på grunn av få svar lagt inn under den generelle tjenesten Rådgivning)

I tillegg er de finansielle tjenestene Bioenergiprogrammet, Bioraffineringsprogrammet og Trebasert Innovasjonsprogram slått sammen til tjenesten Bioøkonomiordningen. I tillegg er noen få besvarelser på tjenesten Global Entrepreneurship lagt inn i FRAM-Global Growth, som er en samlebetegnelse på FRAM- og Global Growth-tjenestene.

4.2 Gjennomføring av undersøkelsen

Undersøkelsen ble som nevnt i innledningen gjennomført som en webbasert undersøkelse i regi av Oxford Research i perioden april 2017 til februar 2018 med i alt fire utsendelser. I forkant ble det gjennomført en begrenset pilotundersøkelse for å teste nye spørsmål. Alle mottakere ble sendt en e-post med informasjon om undersøkelsen samt hvilken leveranse og tjeneste undersøkelsen skulle besvares for. E-posten inneholdt også en link til undersøkelsen. Hver link er unik, noe som gjør det mulig å identifisere hvilke respondenter som har svart og hvilke som ikke har det, som igjen gjør det mulig å sende ut påminnelser.

For hver undersøkelse ble det sendt ut to påminnelser før svarfristen var gått ut. Da den siste svarfristen var gått ut i februar 2018, hadde vi mottatt 3.016 (2016: 2.984, 2015: 2.801, 2014: 1.957) fullstendige svar.¹

4.3 Spørreskjema

Årets undersøkelse er vesentlig utvidet sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Det er lagt inn flere nye spørsmål som er hentet fra undersøkelser av Innovasjon Norges rådgivnings- og kompetansetjenester og mange av disse angår resultater som er av mer kortsiktig natur sammenlignet med de opprinnelige spørsmålene i undersøkelsen. Følgende spørsmål er nye i årets undersøkelse (se spørreskjemaet i Vedlegg 1):

- q168 - Eksterne investorer - Hva slags eksterne investorer har virksomheten fått inn?
- q169 - Betydning for eksterne investorer - Etter din vurdering, hvilken betydning har eller vil leveransen fra Innovasjon Norge ha for at dere har fått eksterne investorer?
- q140 - Innhold i samarbeidet - Vennligst angi hva det samarbeides om
- q158 - Kontakt med Innovasjon Norge og kompetanseheving - Har kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse om:
- q143 - Kontakt med Innovasjon Norge og markedsføringsaktiviteter - Har kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har foretatt endringer i/på sin(e):
- q142 - Kontakt med Innovasjon Norge og forretningsmodell/strategi - Har kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har foretatt endringer i sin(e):
- q160 - Tjenesten fra Innovasjon Norge - I hvilken grad har/vil tjenesten fra Innovasjon Norge bidra til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess?
- q159 - Barrierer for eksport - I hvilken grad har du fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer:
- q164 - Benytte Innovasjon Norge igjen - Tror du at du vil benytte Innovasjon Norges tjenester om du skulle forsøke deg internasjonalt i fremtiden?
- q166 – Årsak - Hva er årsaken til dette? [Dersom «Nei» på spørsmål q164]
- q167 - Mangler i tjenestetilbud - Hva savnet du i Innovasjon Norges tjenestetilbud i forbindelse med din internasjonaliseringsprosess?
- q139 - Rolle i virksomheten - Hva er din rolle i virksomheten?
- q135 – Fremtidig omsetningsutvikling - Sammenlignet med dagens situasjon, hvordan tror du virksomhetens omsetning vil utvikle seg i løpet av:
- q170 - Fremtidig sysselsettingsutvikling - Sammenlignet med dagens situasjon, hvordan tror du virksomhetens sysselsetting vil utvikle seg i løpet av:

¹ Dette er flere svar enn det som løpende ble innrapportert til Innovasjon Norge, noe som skyldes at flere kunder har svart etter at rundene med undersøkelser var avsluttet.

I tillegg er det gjort endringer i skalaene på følgende spørsmål:

- q32 – Samarbeid - Har eller vil utviklingsprosessen føre til økt samarbeid med noen av følgende virksomheter? Her er skalaen endret fra kun «Ja», «Nei» og «Vet ikke», til: «Ja, norsk(e)», «Ja, utenlandsk(e)», «Ja, både norsk(e) og utenlandsk(e)», «Nei» og «Vet ikke»
- q37 - Forventet utvikling, q40 - Forventet utvikling, q43 - Forventet utvikling, q45 - Beskyttelse av den nyutviklede varen, tjenesten og/eller prosessen, q47 - Forventet utvikling, q49 - Forventet utvikling samt q51 - Miljø- og samfunnseffekter: Her er det tidligere svaralternativet «Vet ikke/ikke relevant» blitt splittet opp i «Vet ikke» og «Ikke relevant»

I tillegg er det viktig å merke seg at i fjorårets undersøkelse hadde spørsmålene om økt samarbeid og økt kompetanse et «Ja/Nei»-spørsmål foran seg. Disse er fjernet i årets undersøkelse, og dette medfører at resultatene i årets undersøkelse ikke er sammenlignbare med resultatene i fjorårets undersøkelse på disse spørsmålene.

Det ble gjennomført en pilotundersøkelse i perioden 05.04.2017 til 21.04.2017 for å teste ut alle de nye spørsmålene. Pilotundersøkelsen ble sendt til 181 kunder, og vi fikk inn 69 svar. Det ble gjort justeringer i tre av spørsmålene. Svarene fra pilotkundene er inkludert i analysene i denne rapporten.

Spørreskjemaet foreligger også på engelsk, for å ta høyde for at stadig større deler av Innovasjon Norges kundemasse ikke har norsk som morsmål. Kundene kan nå selv velge om de vil besvare undersøkelsen på norsk eller engelsk. 134 kunder har benyttet den engelske versjonen av spørreskjemaet, noe som tilsvarer 4,4 prosent av alle besvarelser. Andelene engelskspråklige svar er høyest innenfor tjenestene EØS midlene (70 prosent) og NOREPS (18 prosent). For alle andre tjenester er denne andelen åtte prosent eller lavere.

4.4 Bruttoutvalg

Ønsket utvalg besto av alle leveransemottakere i populasjonen med følgende unntak:

- Mottakere der det ikke er registrert tilstrekkelig informasjon hos IN
- Mottakere i statlig, fylkeskommunal eller kommunal forvaltning

Populasjonen i årets undersøkelse besto av 7.288 tildelinger, av disse ble 317 fjernet som følge av at de ikke oppfylte enten ett eller begge kriteriene ovenfor.

Det var også ønskelig at enkeltpersoner kun skulle motta én undersøkelse for én leveranse mottatt i 2017. Da enkelte personer har mottatt støtte til flere utviklingsprosesser og/eller mottatt støtte gjennom flere tjenester, måtte det foretas en utvelgelse av hvilken leveranse undersøkelsen skulle omhandle. Tilfeller der enkeltpersoner har mottatt to eller flere leveranser, kalles multiple leveranser. Nedenfor forklares kriteriene for å velge hvilken leveranse mottakerne av multiple leveranser skal besvare undersøkelsen for:

- Ved flere leveranser til samme utviklingsprosess innenfor samme tjeneste, ble leveransen med høyest innvilget beløp beholdt.
- Ved flere leveranser til flere utviklingsprosesser innenfor samme tjeneste, ble leveransen med høyest innvilget beløp beholdt.
- Ved flere leveranser til samme utviklingsprosess innenfor flere tjenester, ble leveransen innenfor tjenesten med færrest leveranser beholdt.

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse 2017 - Førundersøkelsen

- Ved flere leveranser til flere utviklingsprosesser innenfor flere tjenester, ble leveransen innenfor tjenesten med færrest leveranser beholdt

Det ble identifisert 890 multiple leveranser, og bruttoutvalget besto derfor av 6.081 unike respondenter som mottok Innovasjon Norges Kundeeffektundersøkelse 2017, som vist i tabellen under.

Tabell 2: Populasjon og bruttoutvalg for førundersøkelsen 2017

Populasjon og bruttoutvalg				
	Populasjon	Ikke tilstrekkelig informasjon	Multiple leveranser	Brutto utvalg
Bedriftsnettverk	63	0	4	59
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	525	15	95	415
Bioøkonomiordningen	239	3	7	229
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	82	0	9	73
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	263	5	42	216
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	878	49	111	718
EU-Horizon2020	33	0	2	31
Etablerertilskudd (KMD)	168	3	18	147
Etablerertilskudd (NFD)	699	8	39	652
EØS midlene	151	6	10	135
FRAM-Global Growth	251	2	4	245
IFU/OFU	165	4	9	152
IPR-rådgivning	286	6	22	258
Innovasjon i reiselivsnæringen	42	0	4	38
Internasjonal markedsrådgivning	439	3	63	373
Investeringstilskudd - distrikt	137	3	63	71
Lavrisikolån	79	8	23	48
Lavrisikolån - GFL-flåte	169	85	12	72
Lavrisikolån - Landbrukslån	232	10	58	164
Mentortjenesten	191	40	19	132
Miljøteknologi	211	13	20	178
NOREPS	70	0	0	70
Risikolån - Distriktsrettede	161	20	34	107
Risikolån - Innovasjonslån	297	15	33	249
Rådgivning	1178	7	172	999
Tilskudd - Landsdekkende	63	9	6	48
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	88	2	6	80
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	41	0	1	40
Total	7288	317	890	6081

Kilde: Oxford Research AS

4.5 Justert brutto- og nettoutvalg

Undersøkelsen ble sendt til 6.081 respondenter², noe som tilsvarer hele bruttoutvalget. Av disse var det 26 personer som ga tilbakemelding om at de ikke var riktige mottakere eller at de/bedriften ikke var i målgruppen for denne undersøkelsen. Årsaken til at enkelte ikke er i målgruppen for undersøkelsen er for eksempel at de er samarbeidspartnere med Innovasjon Norge eller at de er konsulenter som yter tjenester ovenfor mottakeren. Enkelte av disse opplyste også at de ikke hadde mottatt noen leveranse i 2017, eller at det var registrert flere kontaktpersoner for den samme utviklingsprosessen slik at undersøkelsen således var sendt til flere personer. Det var også 15 personer som svarte at leveransen ikke var, og ikke kom til å bli benyttet. I tillegg var det 214 personer som av ulike tekniske årsaker (e-postadresse eksisterer ikke lengre, innboksen er full etc.) ikke mottok e-postinvitasjonen og som dermed heller ikke kunne svare på undersøkelsen. Det justerte bruttoutvalget, det vil si bruttoutvalget justert for mottakerne som var feil/ikke i målgruppen eller som ikke har/vil benytte tilbudet, eller ikke mottok e-postinvitasjonen, består av 5.818 kunder. Det ble totalt mottatt 3.016 svar (1.957 svar i 2014, 2.801 svar i 2015 og 2.984 svar i 2016.), noe som tilsvarer 52 prosent (55 prosent i 2014, 69 prosent i 2015 og 61 prosent i 2016) av det justerte bruttoutvalget.

Svarprosenten varierer i stor grad mellom de ulike tjenestene; lavest svarprosent er det for Internasjonal markedsrådgivning og NOREPS (begge 25 prosent), mens Bygdeutviklingsmidler - Stipend (75 prosent) og Etablerertilskudd (NFD) (71 prosent) har høyest svarprosent. Kunder som hadde mottatt følgende tjenester ble inkludert i undersøkelsen i den fjerde og siste utsendelsen i februar 2018: EU-Horizon2020, EØS midlene, FRAM-Global Growth og NOREPS. Årsaken til dette er at kundedataene for disse først var tilgjengelige mot slutten av 2017. Alle disse tjenestene har relativt lave svarprosenter. Det er mulig at en mer løpende utsendelse av undersøkelsen til disse kundene kunne ha økt responsen for disse kundene. For flere av disse tjenestene er det en ambisjon for neste års undersøkelse at de skal inkluderes fortløpende på linje med de andre tjenestene.

Vi ser at flere av rådgivnings- og kompetansetjenestene har lave svarprosenter. Alle de fem tjenestene som har svarprosenter under 40 prosent tilhører denne kategorien. Disse tjenestene trekker dermed ned den samlede svarprosenten når vi sammenligner med både 2016- og 2015-undersøkelsene.

Antall svar, frafall og svarprosenter for hver tjeneste er vist i tabellen under.

² På grunn av overgangen til ny tjenestemodell og resulterende lavere datakvalitet, spesielt på tjenestene fra CRM-systemet, er det sendt ut i underkant av 400 e-postinvitasjoner til kunder som allerede hadde fått slike e-poster. Slike dubletter er fjernet fra analysene i denne rapporten, også de i underkant av 30 tilfellene der kundene også har besvart undersøkelsen to ganger for samme sak.

Tabell 3: Svar og frafall i førundersøkelsen 2017 etter tjeneste

Mottatt svar og frafall							
	Bruttoutvalg	Feil mottaker / ikke i målgruppen	Tilbud ikke benyttet	Ikke mottatt e-postinvitasjon	Justert bruttoutvalg	Mottatt svar	Svarprosent
Bedriftsnettverk	59	0	0	0	59	20	34 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	415	3	2	7	403	228	57 %
Bioøkonomiordningen	229	1	0	4	224	138	62 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	73	0	0	1	72	54	75 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	216	0	0	0	216	144	67 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	718	0	2	11	705	455	65 %
EU-Horizon2020	31	0	0	2	29	13	45 %
Etablerertilskudd (KMD)	147	0	1	0	146	90	62 %
Etablerertilskudd (NFD)	652	2	1	9	640	455	71 %
EØS midlene	135	0	0	12	123	47	38 %
FRAM-Global Growth	245	1	0	4	240	109	45 %
IFU/OFU	152	0	0	4	148	97	66 %
IPR-rådgivning	258	0	0	15	243	105	43 %
Innovasjon i reiselivsnæringen	38	0	0	1	37	21	57 %
Internasjonal markedsrådgivning	373	2	2	16	353	89	25 %
Investeringstilskudd - distrikt	71	0	0	1	70	46	66 %
Lavrisikolån	48	0	0	3	45	23	51 %
Lavrisikolån - GFL-flåte	72	1	0	1	70	32	46 %
Lavrisikolån - Landbrukslån	164	0	2	4	158	103	65 %
Mentortjenesten	132	0	2	6	124	71	57 %
Miljøteknologi	178	0	0	2	176	95	54 %
NOREPS	70	1	0	2	67	17	25 %
Risikolån - Distriktsrettede	107	0	0	3	104	60	58 %
Risikolån - Innovasjonslån	249	0	0	7	242	128	53 %
Rådgivning	999	14	4	99	882	263	30 %
Tilskudd - Landsdekkende	48	1	0	0	47	23	49 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	80	0	0	1	79	41	52 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	40	0	0	0	40	23	58 %
Total	6081	27	16	220	5818	3016	52 %

Kilde: Oxford Research AS

I tabellen under viser vi at svarprosenten også varierer mellom de fire utsendingene gjennom året. Den høyeste svarprosenten ble oppnådd i januar – mars-utsendelsen (utsendelse 1), deretter falt den gjennom året. Det kan synes som om det er to hovedårsaker til denne utviklingen. For det første er det tenkelig at kundene ikke klarer å skille mellom Innovasjon Norges Førundersøkelse

og Innovasjon Norges kundetilfredshetsundersøkelse når de mottar disse som e-postinvitasjoner. Sistnevnte har en høyere utsendingsfrekvens enn Førundersøkelsen, og kan tenkes å påvirke Førundersøkelsens svarprosent negativt. Den andre årsaken kan være at vi i årets undersøkelse har inkludert langt flere rådgivnings- og kompetansetjenester enn tidligere, og disse tjenestene har mange saker. Vi ser av tabellen over at disse gjennomgående har lavere svarprosent enn finansieringstjenestene.

Tabell 4: Gjennomføring av datainnsamling for førundersøkelsen 2017

Undersøkelse	Måneder	Startdato	Sluttdato	Svarprosent
Pilot	Januar – mars	05.04.2017	21.04.2017	56 %
1	Januar – mars	26.04.2017	19.05.2017	
2	April – juli	05.09.2017	26.09.2017	50 %
3	August – oktober	29.11.2017	02.01.2018	46 %
4	November - desember	31.01.2018	19.02.2018	45 %

Kilde: Oxford Research AS

4.6 Nærmere beskrivelse av utvalget

For å få et bedre inntrykk av hvordan resultatene skal tolkes når man leser de ulike tabellene og figurene i rapporten, og da særlig krysstabeller der de ulike bakgrunnsvariablene inngår, er det nyttig å gi et raskt overblikk over hvordan fordelingen på disse variablene ser ut. Fordelingen på tjenester er vist i tabellene over. I tabellen under viser vi den andre gjennomgående bakgrunnsvariablen, bedriftstype.

Tabell 5: Fordeling på bedriftstype blant kunder som har besvart førundersøkelsen 2017

Fordeling av bedriftstype blant kunder som har besvart førundersøkelsen 2017 (n=3016)		
	Antall	Andel
Etablert bedrift	1666	55,2 %
Gründerbedrift	1333	44,2 %
Ukjent stiftelsesår	17	0,6 %
Total	3016	100 %

Kilde: Oxford Research AS

Fordelingen mellom etablerte bedrifter og gründerbedrifter nokså lik, men litt mindre jevn sammenlignet med fjorårets undersøkelse (53 prosent etablerte bedrifter, 46 prosent gründere og 2 prosent med ukjent stiftelsesår).

Den lave, og synkende, andelen bedrifter med ukjent stiftelsesår indikerer at kvaliteten på registerinformasjonen som ligger til grunn for undersøkelsens ulike bakgrunnsvariabler er meget god. Dette betyr blant annet at det foreligger organisasjonsnummer for flere virksomheter enn tilfellet var i tidligere års undersøkelser.

4.7 Vekting av utvalget

Når vi skal analysere dataene, må vi foreta en vekting av resultatene for å korrigere for skjevheter mellom populasjonen og de vi har fått svar fra. For å beregne vektene for den enkelte tjeneste, må en kjenne fordelingen mellom disse i populasjonen og i utvalget. For hver av tjenestene beregnes det en vekt som tilordnes alle de enhetene som tilhører den aktuelle tjenesten. De individuelle populasjonsvektene for hver tjeneste er vist i tabellen under.

Tabell 6: Vekting etter tjeneste

Vekting					
	Populasjon	Andel av total populasjon	Antall svar	Andel av totalt antall svar	Vekt
Bedriftsnettverk	63	0,86 %	20	0,66 %	1,3036
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt	525	7,20 %	228	7,56 %	0,9529
Bioøkonomiordningen	239	3,28 %	138	4,58 %	0,7167
Bygdeutviklingsmidler - Stipend	82	1,13 %	54	1,79 %	0,6284
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring	263	3,61 %	144	4,77 %	0,7558
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell	878	12,05 %	455	15,09 %	0,7986
EU-Horizon2020	33	0,45 %	13	0,43 %	1,0505
Etablerertilskudd (KMD)	168	2,31 %	90	2,98 %	0,7725
Etablerertilskudd (NFD)	699	9,59 %	455	15,09 %	0,6358
EØS midlene	151	2,07 %	47	1,56 %	1,3295
FRAM-Global Growth	251	3,44 %	109	3,61 %	0,9530
IFU/OFU	165	2,26 %	97	3,22 %	0,7039
IPR-rådgivning	286	3,92 %	105	3,48 %	1,1272
Innovasjon i reiselivsnæringen	42	0,58 %	21	0,70 %	0,8277
Internasjonal markedsrådgivning	439	6,02 %	89	2,95 %	2,0413
Investeringstilskudd - distrikt	137	1,88 %	46	1,53 %	1,2325
Lavrisikolån	79	1,08 %	23	0,76 %	1,4214
Lavrisikolån - GFL-flåte	169	2,32 %	32	1,06 %	2,1855
Lavrisikolån - Landbrukslån	232	3,18 %	103	3,42 %	0,9321
Mentortjenesten	191	2,62 %	71	2,35 %	1,1133
Miljøteknologi	211	2,90 %	95	3,15 %	0,9191
NOREPS	70	0,96 %	17	0,56 %	1,7040
Risikolån - Distriktsrettede	161	2,21 %	60	1,99 %	1,1104
Risikolån - Innovasjonslån	297	4,08 %	128	4,24 %	0,9602
Rådgivning	1178	16,16 %	263	8,72 %	1,8536
Tilskudd - Landsdekkende	63	0,86 %	23	0,76 %	1,1335
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	88	1,21 %	41	1,36 %	0,8882
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen	41	0,56 %	23	0,76 %	0,7377
Totalsum	7288	100,00 %	3016	100,00 %	1,0000

Kilde: Oxford Research AS

5. Benyttelse av støtten og finansiering

Vi begynner undersøkelsen med å spørre om respondentene har benyttet støtten de har mottatt fra Innovasjon Norge, eller ikke. Disse resultatene er presentert i kapittel 5.1. De som ikke kommer til å benytte støtten får ikke de videre spørsmålene, og går ut av undersøkelsen. Videre undersøker vi om mottakerne har benyttet øvrige finansieringskilder til å finansiere sin utviklingsprosess (utenom eventuell finansiering fra Innovasjon Norge).

94 prosent av utvalget har eller vil benytte seg av støtten mottatt fra Innovasjon Norge, av disse har 73 prosent allerede benyttet støtten, og 21 prosent vil benytte støtten. Det betyr at 6 prosent ikke vil benytte seg av støtten, som er en økning på to prosentpoeng fra 2016. Dersom vi ser på de ulike tjenestene, er det Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell (54 prosent) og NOREPS (59 prosent) som ikke ennå har benyttet støtten, mens EU Horizon 2020 (100 prosent), Bedriftsnettverk (95 prosent) og Utviklingsprogrammet for landbruk (93 prosent) allerede har kommet i gang med sine utviklingsprosesser. Som i 2016 er det fremdeles gründerne som kommer raskest i gang med sine utviklingsprosesser (77 prosent).

Til sammen 88 prosent av mottakerne av Innovasjon Norge benytter også egenkapital til finansieringen av sin utviklingsprosess. 28 prosent har mottatt en form for lån fra en finansiell institusjon som en bank, og 18 prosent har mottatt en annen form for offentlig støtte. 65 prosent mener at finansieringen fra Innovasjon Norge har stor betydning for at de fikk innvilget banklån. Av vårt utvalg er det også 19 prosent som har mottatt finansiell støtte fra en ekstern investor, og 64 prosent av disse oppgir at finansieringen fra Innovasjon Norge var av stor betydning for at de fikk eksterne investorer.

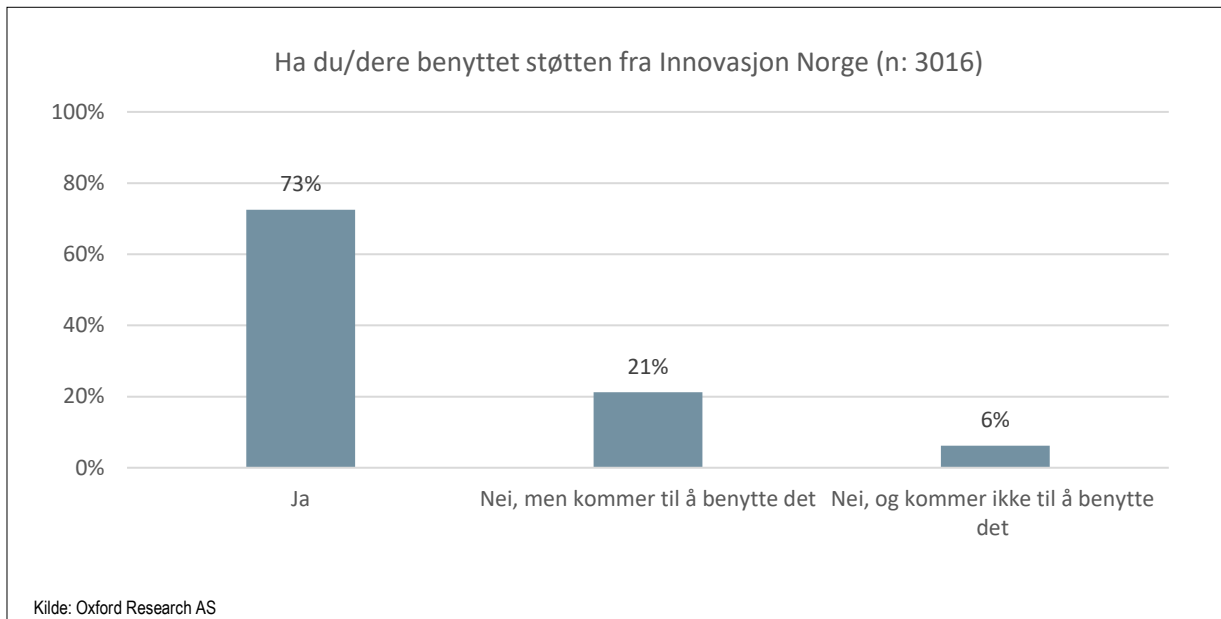
I undersøkelsen for 2017 har vi undersøkt hvilke eksterne investorer mottakerne har benyttet seg av. De eksterne investorene som går igjen oftest er norske private investorer, norske forretningsengler eller venner og familie. Det er ikke så stor variasjon i typer eksterne investorer mellom etablerte bedrifter og gründerne, men det er mer sannsynlig at etablerte bedrifter har utenlandske investorer. De fleste eksterne investorene er norske, 206 bedrifter oppgir at de har mottatt finansiering fra andre norske selskaper, og 67 oppgir at de har mottatt finansiering fra norske industriaktører. Det er 38 bedrifter som oppgir at de har mottatt midler fra norsk venturekapital, og 11 bedrifter som oppgir at de har mottatt midler fra utenlandsk venturekapital. I sin «verdiskapingsanalyse for de aktive eierskapskapsfondene i Norge 2017» rapporterer Menon Economics at det totalt er 165 selskaper i venturesegmentet³. Tjenestene som mottar mest utenlandsk kapital er Risikolån – innovasjonsrettet og IFO/OFU. Begge disse har en relativt høy andel som mottar eksterne investeringer, og begge disse har flere som mottar utenlandske tilsagn.

Av de som har oppgitt at det har mottatt midler fra andre aktører, er det flere som nevner TTO'er, næringsklynger og kunder.

³ <http://www.nvca.no/wp-content/uploads/2017/12/NVCA-verdiskapingsunders%C3%B8kelse-2017-Menon-Economics.pdf>, s. 5

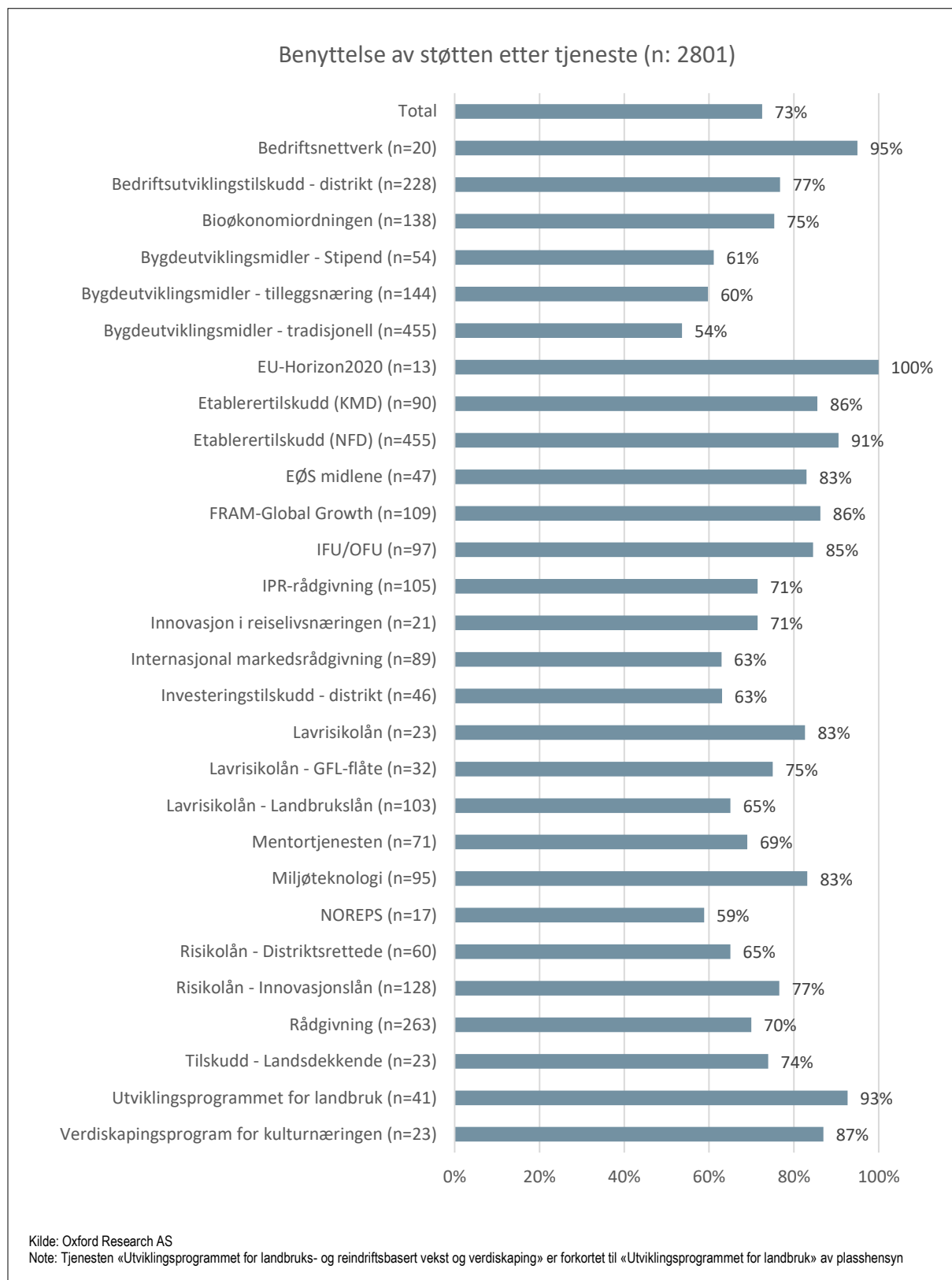
5.1 Benyttelse av støtten

Figur 2: Benyttelse av støtten

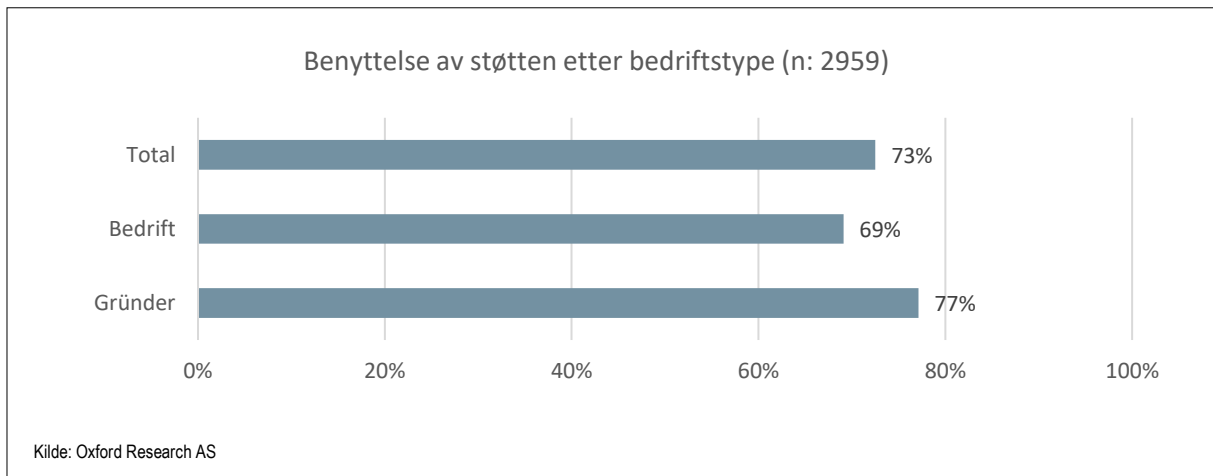
5.1.1 Benyttelse av støtten etter tjeneste

Figur 3: Benyttelse av støtten etter tjeneste

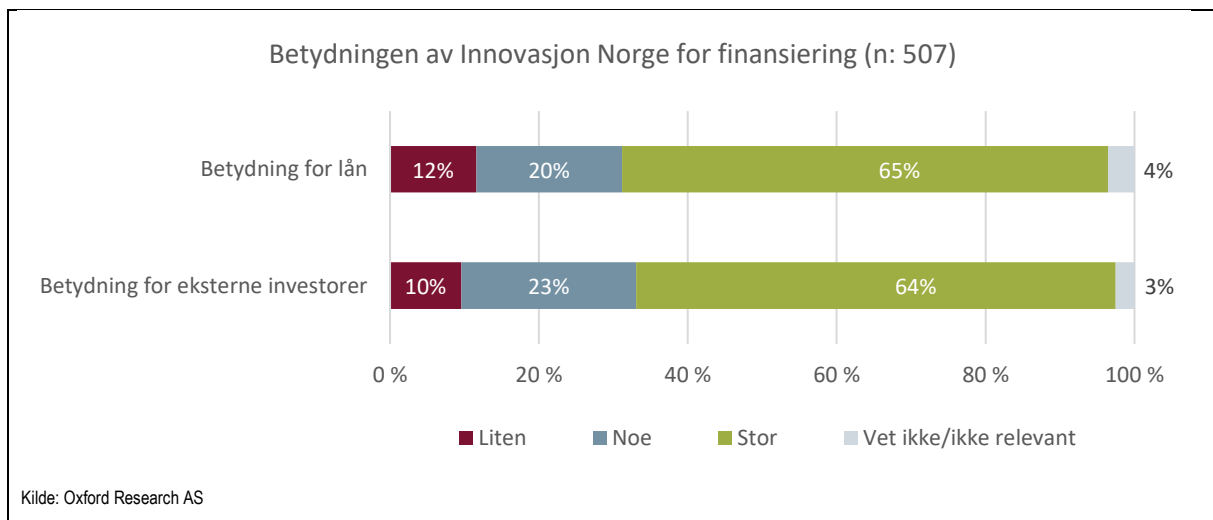
5.1.2 Benyttelse av støtten eller bedriftstype

Figur 4: Benyttelse av støtten etter bedriftstype

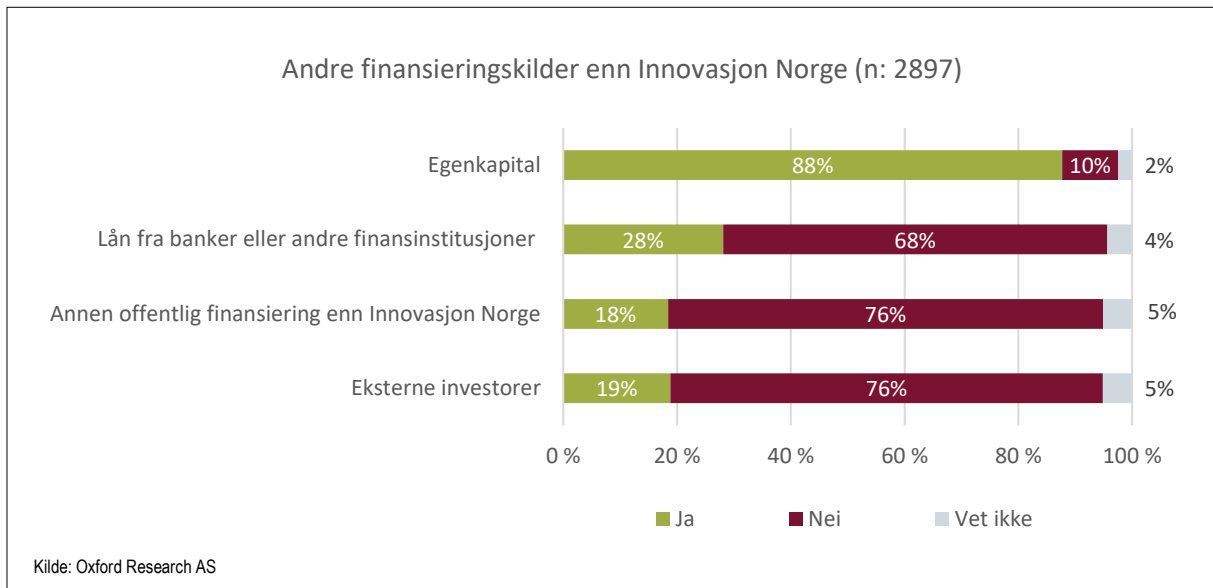
5.2 Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering

Figur 5: Betydningen av Innovasjon Norge for finansiering

5.3 Andre finansieringskilder

Figur 6: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge

5.3.1 Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste

Tabell 7: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste

Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter tjeneste (n: 2841)				
	Egenkapital	Lån fra banker eller andre finansinstitusjoner	Amnen offentlig finansiering enn Innovasjon Norge	Eksterne investorer
Bedriftsnettverk (n=20)	95 %	6 %	16 %	33 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	95 %	11 %	18 %	12 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	97 %	37 %	11 %	6 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	100 %	28 %	17 %	4 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	98 %	42 %	12 %	1 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	88 %	81 %	8 %	3 %
EU-Horizon2020 (n=13)	77 %	0 %	38 %	23 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	94 %	17 %	24 %	20 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	92 %	8 %	13 %	24 %
EØS midlene (n=47)	47 %	47 %	5 %	5 %
FRAM-Global Growth (n=109)	93 %	19 %	17 %	13 %
IFU/OFU (n=97)	97 %	16 %	33 %	39 %
IPR-rådgivning (n=105)	87 %	19 %	33 %	29 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	71 %	0 %	14 %	16 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	83 %	23 %	26 %	28 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	100 %	64 %	33 %	16 %
Lavrisikolån (n=23)	91 %	43 %	14 %	9 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	97 %	28 %	11 %	3 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	88 %	42 %	15 %	6 %
Mentortjenesten (n=71)	93 %	19 %	28 %	22 %
Miljøteknologi (n=95)	96 %	18 %	14 %	34 %
NOREPS (n=17)	89 %	0 %	30 %	40 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	91 %	54 %	23 %	22 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	93 %	28 %	26 %	61 %
Rådgivning (n=263)	87 %	16 %	28 %	30 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	78 %	9 %	26 %	18 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	88 %	12 %	20 %	7 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	87 %	0 %	27 %	35 %
Total	90 %	29 %	19 %	20 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.3.2 Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype

Tabell 8: Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype

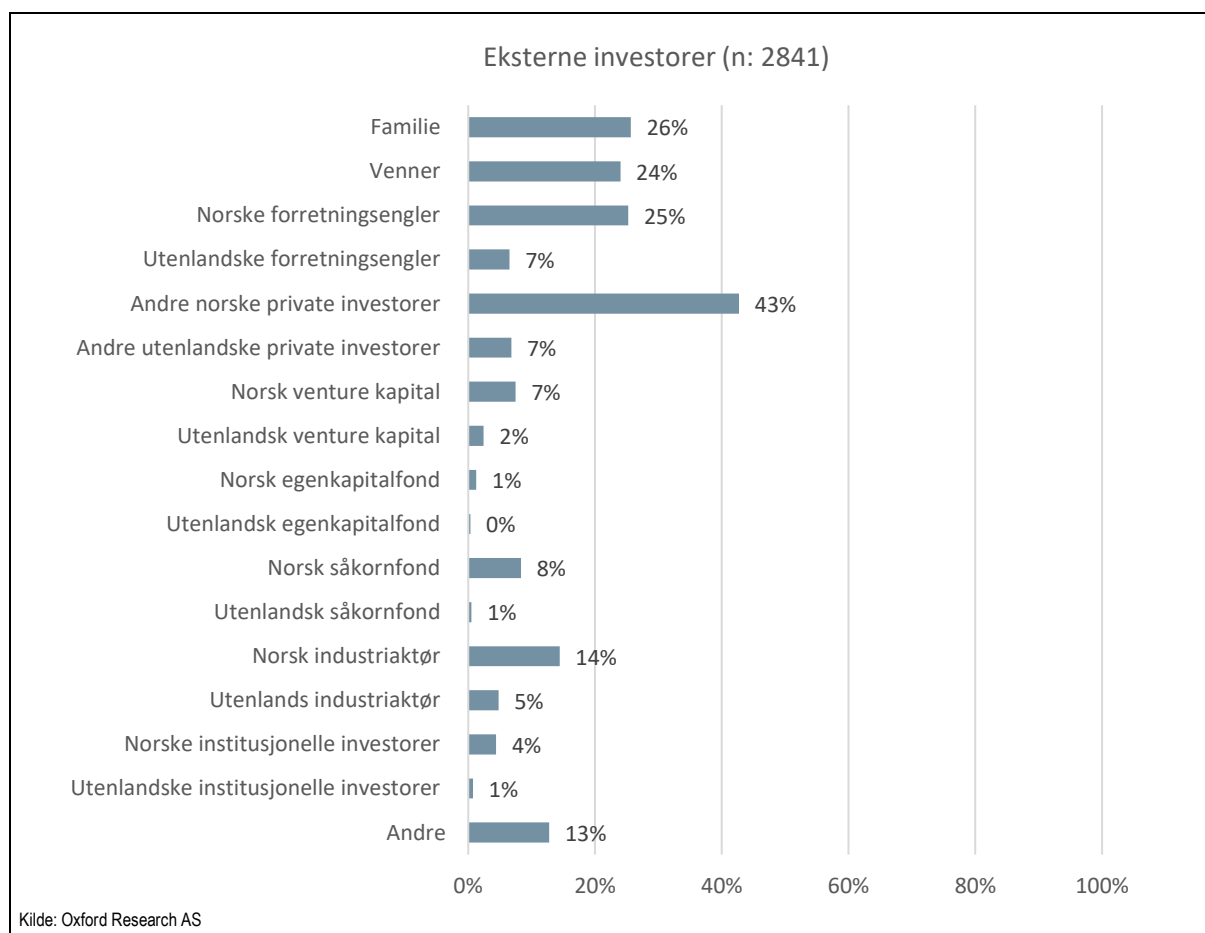
Andre finansieringskilder enn Innovasjon Norge etter bedriftstype (n: 2841)				
	Egenkapital	Lån fra banker eller andre finansinstitusjoner	Annen offentlig finansiering enn Innovasjon Norge	Eksterne investorer
Etablert bedrift	89 %	37 %	18 %	13 %
Gründerbedrift	91 %	21 %	21 %	28 %
Total	90 %	29 %	19 %	20 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.4 Eksterne investorer

5.4.1 Eksterne investorer

Figur 7: Eksterne investorer

5.4.2 Norske eksterne investorer etter tjeneste

Tabell 9: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter tjeneste

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter tjeneste (n: 511)									
	Familie	Venner	Norske forenings- engler	Andre norske private investorer	Norsk venture kapital	Norsk egenkapital- fond	Norsk sakkomfond	Norsk industriaktør	Norske institusjonelle investorer
Bedriftsnettverk (n=20)	17 %	17 %	17 %	17 %	0 %	0 %	0 %	17 %	17 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	15 %	12 %	19 %	35 %	0 %	4 %	4 %	12 %	4 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	13 %	0 %	0 %	25 %	0 %	0 %	0 %	25 %	13 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	100 %	50 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	79 %	7 %	0 %	23 %	0 %	0 %	0 %	0 %	8 %
EU-Horizon2020 (n=13)	0 %	0 %	33 %	33 %	0 %	0 %	33 %	0 %	33 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	25 %	31 %	25 %	43 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	26 %	24 %	24 %	36 %	4 %	0 %	4 %	10 %	3 %
EØS midlene (n=47)	100 %	100 %	50 %	50 %	0 %	0 %	50 %	0 %	0 %
FRAM-Global Growth (n=109)	17 %	25 %	42 %	58 %	8 %	0 %	17 %	17 %	17 %
IFU/OFU (n=97)	16 %	11 %	41 %	43 %	14 %	0 %	8 %	14 %	3 %
IPR-rådgivning (n=105)	22 %	22 %	13 %	43 %	9 %	4 %	0 %	9 %	4 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	0 %	0 %	33 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	35 %	41 %	35 %	50 %	6 %	0 %	6 %	13 %	0 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	14 %	0 %	29 %	29 %	0 %	0 %	14 %	0 %	0 %
Lavrisikolån (n=23)	0 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	50 %	0 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	33 %	33 %	0 %	0 %	0 %	17 %	0 %	0 %	0 %
Mentortjenesten (n=71)	20 %	33 %	20 %	50 %	20 %	0 %	33 %	14 %	14 %
Miljøteknologi (n=95)	34 %	21 %	21 %	38 %	10 %	0 %	10 %	31 %	3 %
NOREPS (n=17)	50 %	25 %	0 %	50 %	0 %	0 %	0 %	25 %	0 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	50 %	50 %	17 %	42 %	0 %	0 %	0 %	17 %	8 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	23 %	23 %	34 %	51 %	16 %	3 %	9 %	11 %	4 %
Rådgivning (n=263)	23 %	26 %	21 %	50 %	5 %	2 %	10 %	20 %	2 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	25 %	50 %	75 %	50 %	25 %	0 %	50 %	25 %	0 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %	0 %	0 %	67 %	0 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	0 %	0 %	25 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %	13 %
Total	26 %	24 %	25 %	43 %	7 %	1 %	8 %	14 %	4 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.4.3 Norske eksterne investorer etter bedriftstype

Tabell 10: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter bedriftstype

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike norske eksterne investorer etter bedriftstype (n: 507)									
	Familie	Venner	Norske forettings- engler	Andre norske private investorer	Norsk venture kapital	Norsk egenkapital- fond	Norsk sakkorffond	Norsk industriaktør	Norske institusjonelle investorer
Etablert bedrift	21 %	21 %	18 %	44 %	11 %	1 %	5 %	18 %	5 %
Gründerbedrift	28 %	25 %	29 %	42 %	6 %	1 %	10 %	13 %	4 %
Total	26 %	24 %	25 %	43 %	7 %	1 %	8 %	14 %	4 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»									

5.4.4 Utenlandske eksterne investorer etter tjeneste

Tabell 11: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter tjeneste

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter tjeneste (n: 511)							
	Utenlandske foret- ningsengler	Andre utenlandske private investorer	Utenlandsk venture kapital	Utenlandsk egenka- pitalfond	Utenlandsk såkorn- fond	Utenlands industri- aktør	Utenlandske institu- sjonelle investorer
Bedriftsnettverk (n=20)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	0 %	0 %	13 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
EU-Horizon2020 (n=13)	33 %	33 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	0 %	0 %	6 %	0 %	0 %	7 %	0 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	5 %	1 %	1 %	0 %	0 %	1 %	0 %
EØS midlene (n=47)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
FRAM-Global Growth (n=109)	8 %	8 %	8 %	0 %	0 %	8 %	0 %
IFU/OFU (n=97)	5 %	11 %	0 %	0 %	0 %	5 %	0 %
IPR-rådgivning (n=105)	0 %	4 %	0 %	0 %	0 %	9 %	0 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	18 %	31 %	6 %	0 %	0 %	13 %	0 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	14 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån (n=23)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Mentortjenesten (n=71)	7 %	7 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Miljøteknologi (n=95)	3 %	7 %	0 %	0 %	3 %	10 %	0 %
NOREPS (n=17)	0 %	25 %	0 %	0 %	0 %	25 %	0 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	0 %	8 %	17 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	12 %	11 %	3 %	0 %	0 %	6 %	0 %
Rådgivning (n=263)	5 %	3 %	3 %	2 %	2 %	5 %	2 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	25 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	0 %	25 %	0 %	0 %	0 %	0 %	13 %
Total	7 %	7 %	2 %	0 %	1 %	5 %	1 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

5.4.5 Utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype

Tabell 12: Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype

Andel virksomheter som har fått finansiering fra ulike utenlandske eksterne investorer etter bedriftstype (n: 507)							
	Utenlandske forretningsengler	Andre utenlandske private investorer	Utenlandsk venture kapital	Utenlandsk egenkapitalfond	Utenlandsk sakkornfond	Utenlandske industrietør	Utenlandske institusjonelle investorer
Etablert bedrift	6 %	10 %	3 %	0 %	0 %	4 %	1 %
Gründerbedrift	7 %	5 %	2 %	1 %	1 %	5 %	1 %
Total	7 %	7 %	2 %	0 %	1 %	5 %	1 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»							

6. Addisjonalitet

- Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet er 69 prosent (66 dersom man tar med «Vet ikke»), mens summen av middels og høy addisjonalitet er 92 prosent (88 prosent dersom man tar med «Vet ikke»)
- Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet er to prosentpoeng høyere enn i 2016-årgangen, og ligger nå like bak toppåret 2015

Addisjonalitet er en svært sentral indikator i førundersøkelsen. Addisjonalitetsbegrepet brukes til å si noe om hvor nødvendig bruken av offentlige virkemidler er, det vil si hvilken forskjell har midlene utgjort? I førundersøkelsen er addisjonalitet kartlagt gjennom følgende spørsmål: ”Hva ville skjedd med utviklingsprosessen/aktiviteten dersom IN ikke hadde gitt deg/bedriften dette tilbudet/støtten?” I tabellen under vises det hvilke av svaralternativene som er benyttet. I tabellen kategoriseres svar 1 som lav addisjonalitet, svar 2 og 3 som middels addisjonalitet og svar 4 og 5 som høy addisjonalitet.

Tabell 13: Addisjonalitetskategorier

Addisjonalitet	
Hva ville skjedd med utviklingsprosessen dersom IN ikke hadde gitt støtte?	
Lav	1. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten uten endringer, samme skala og tidsskjema
Middels	2. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt
Middels	3. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema
Høy	4. Gjennomført utviklingsprosessen/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
Høy	5. Utviklingsprosessen/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
	Vet ikke
Kilde: Oxford Research AS	

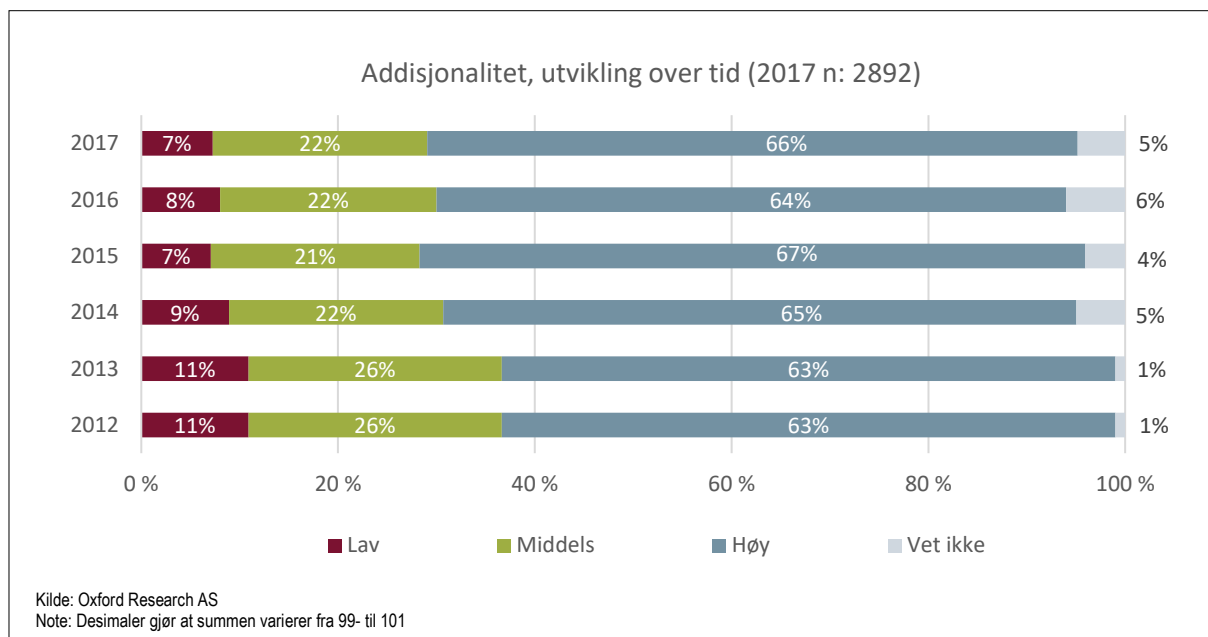
Addisjonaliteten er generelt høy for Innovasjon Norges kunder. I førundersøkelsen for 2017-årgangen ligger andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet på 66 prosent, andelen med middels addisjonalitet på 22 prosent og andelen med lav addisjonalitet på 7 prosent. Andelen med høy addisjonalitet har altså økt med to prosentpoeng fra 2016, men ikke helt nådd opp til toppnivået fra 2015. Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet er høyest blant flere av tilskuddsordningene som Innovasjon i reiselivsnæringen (95 prosent), Bioøkonomiordningen (87 prosent) og Etablerertilskudd - KMD (83 prosent). Addisjonaliteten er lavest blant de som har mottatt Lavrisikolån – GFL flåte (44 prosent) og Lavrisikolån (45 prosent). At addisjonaliteten er så lav for disse betyr at det i mindre grad er en markedssvikt for Lavrisikolån, og at aktørene her sannsynligvis har andre alternativer til finansiering enn Innovasjon Norge.

Addisjonaliteten varierer lite mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet ligger på 71 prosent for gründerbedriftene (summen av middels og høy er 94 prosent), mens den er på 68 prosent for de etablerte bedriftene (summen av middels og høy er 91 prosent).

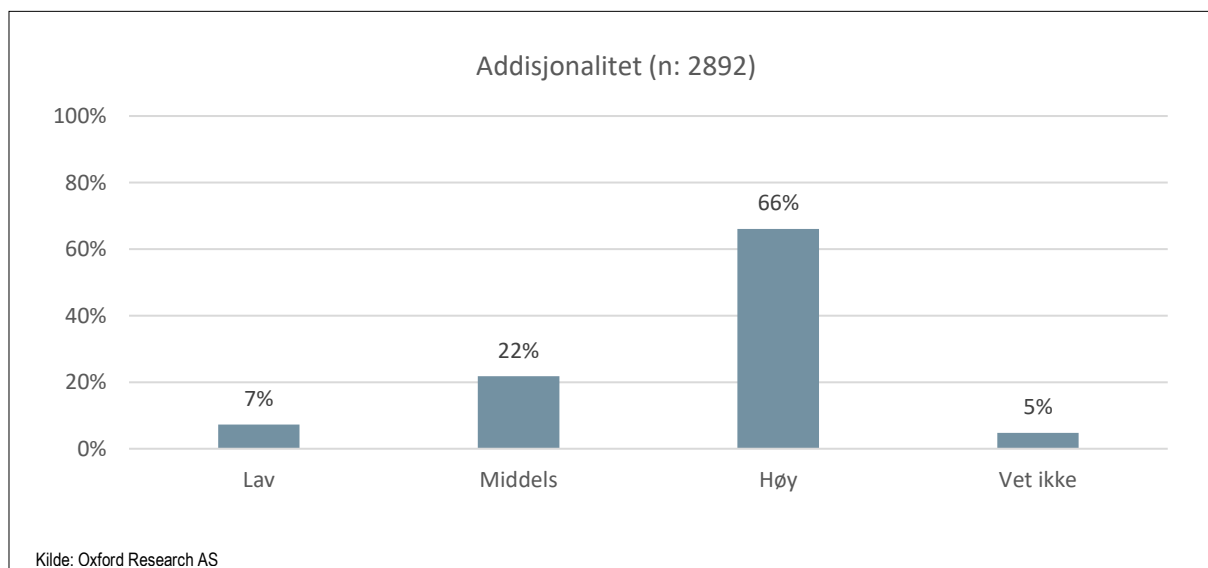
6.1 Samlet addisjonalitet

I figuren under vises utviklingen i addisjonalitet fra 2012 til 2017. Addisjonalitetsskåren er svært lik mellom de ulike årgangene. Sammenlignet med 2016 er andelen utviklingsprosesser med høy addisjonalitet 2 prosentpoeng høyere for 2017, mens andelen utviklingsprosesser med lav addisjonalitet er den samme.

Figur 8: Addisjonalitet, utvikling over tid

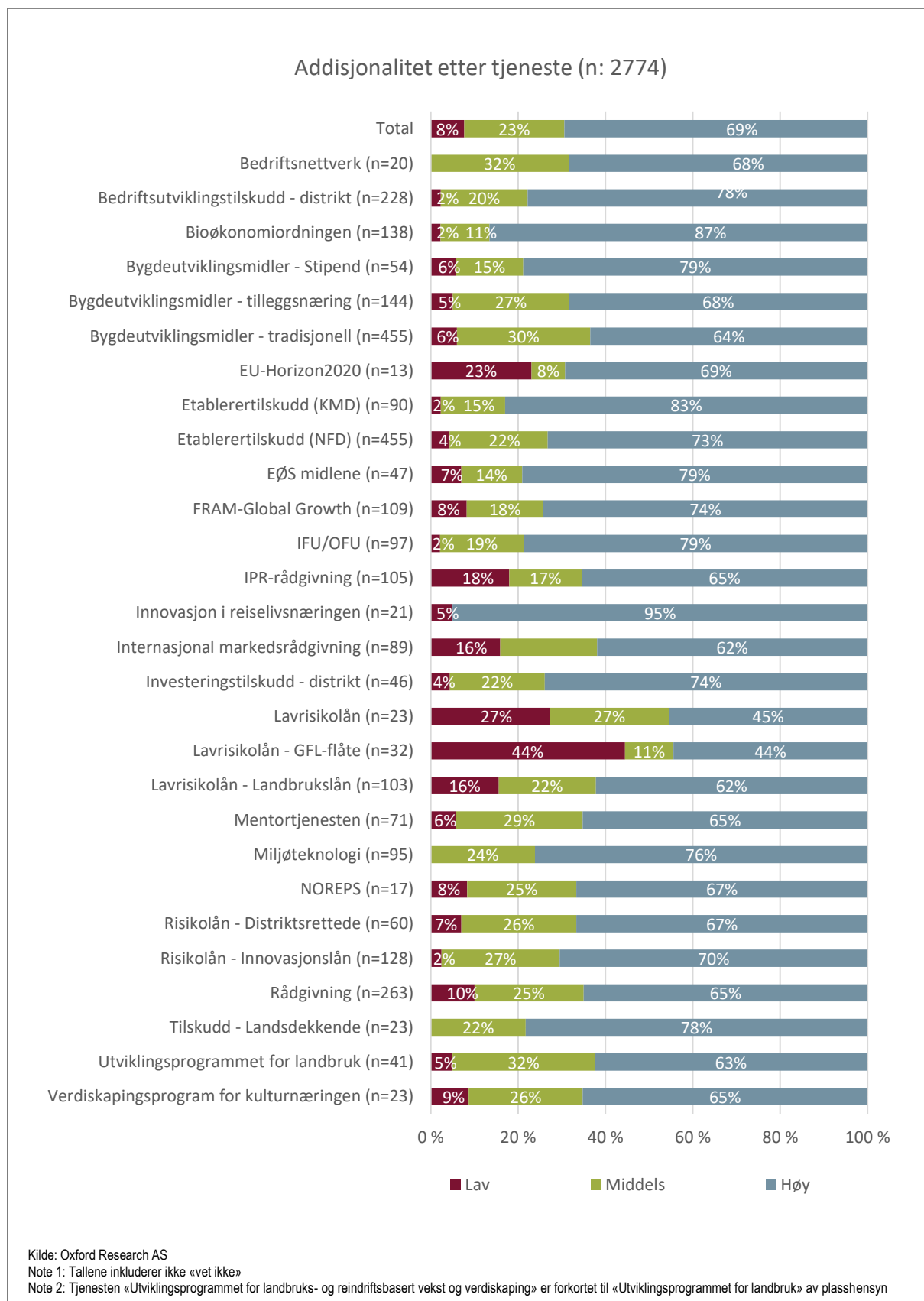

Figur 9: Addisjonalitet

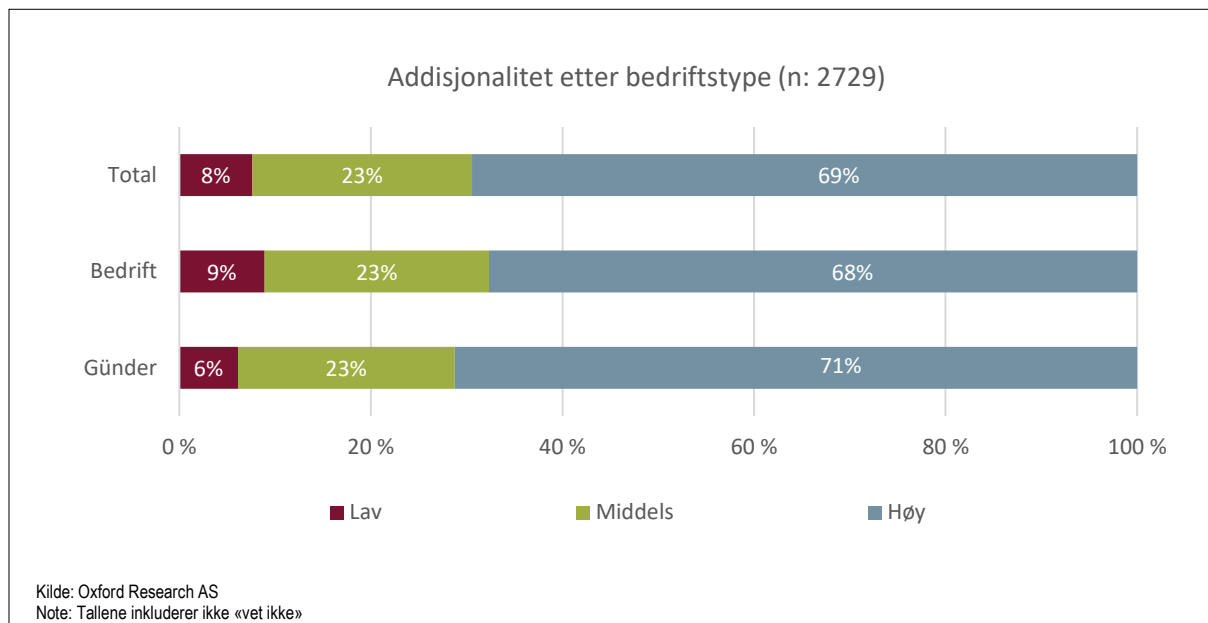
6.2 Addisjonalitet etter tjeneste

Figur 10: Addisjonalitet etter tjeneste

6.3 Addisjonalt etter bedriftstype

Figur 11: Addisjonalt etter bedriftstype

7. Bidrag til økt samarbeid

- Utviklingsprosessene har først og fremst ført til, eller vil føre til, økt samarbeid med kunder (77 prosent) og leverandører (76 prosent). Dette er de samme aktørene som også skåret høyest i 2015- og 2016-kullet.
- I gjennomsnitt har utviklingsprosessene bidratt til eller forventes å bidra til økt samarbeid med 4,1 aktører.
- Gründerbedriftene vil eller har fått større samarbeidsbidrag enn de etablerte bedriftene. Dette er naturlig i og med at gründerbedriftene er i en oppbyggingsfase.

Samarbeid med andre aktører er viktig av flere grunner. Samarbeid kan bidra til at bedriftene får tilgang på nye eller påfyll av de mest sentrale ressursene, og gjennom det blir mer konkurransedyktige. Dette er blant annet knyttet til flere forhold:

- Samarbeid vil gi muligheter for å utvikle stordriftsfordeler (economies of scale) og utvikle samdriftsfordeler (economies of scope)⁴
- Samarbeid er med på å gi mindre bedrifter større løfteevne for å kunne investere i kunnskap og innovasjonsprosesser.
- Gjennom samarbeid vil en kunne tilby mer helhetlige og integrerte produkter og tjenester. Dette vil gi muligheter for å dekke større leveranser/kontrakter, å komme inn på nye markeder eller dekke markeder som har en større geografisk utstrekning.
- Samarbeid vil kunne bidra til å gi større grad av legitimitet og leveringssikkerhet for kjøperne.
- Samarbeid kan gi mer tilgang til markedsinformasjon samt erfaringsutveksling som kan bidra til at en får nye impulser som kan bidra til videreutvikling.

Med alle disse forholdene i mente er det grunn til å se nærmere på om utviklingsprosessene fører til økt samarbeid som følge av Innovasjon Norges engasjement.

Resultatene fra førundersøkelsen for 2017-årgangen (se kapittel 7.1) viser at utviklingsprosessene først og fremst har ført til eller vil føre til økt samarbeid med kunder (77 prosent) og leverandører (76 prosent), mens de har minst betydning for frivillige organisasjoner (14 prosent), konkurrenter (24 prosent), universiteter og høyskoler (32 prosent), og forskningsinstitutter (34 prosent). Dette er også de samme aktørene som har vært de som har skåret høyest og lavest i de foregående førundersøkelsene.

Samarbeid med utenlandske aktører er mest utbredt når det gjelder kunder og leverandører. Om lag en tredjedel har utenlandsk samarbeid med begge disse to. Det er interessant å merke seg at 11 prosent av utviklingsprosessene har ført til økt samarbeid med utenlandske investorer/finansieringsmiljøer. Dette er en indikasjon på at disse utviklingsprosessene har et godt verdiskapingspotensial.

For få et innblikk i utviklingsprosessenes totale bidrag til samarbeid, har vi også kartlagt hvor mange aktører utviklingsprosessene i gjennomsnitt vil eller har ført til økt samarbeid med (se kapittel 7.2.2). I gjennomsnitt har utviklingsprosessene bidratt til eller forventes å bidra til økt samarbeid

⁴ Tom Johnstad (2008). Bedriftsnettverk, regional utvikling og aksjonsforskning. Østlandsforskning. Regionale trender.

med 4,1 aktører. Samarbeidsbidraget varierer sterkt ut fra hvilken type tjeneste som er mottatt. Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til økt samarbeid for de som har fått støtte gjennom Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (6,0 aktører), Bedriftsnettverk (5,6 aktører) og EU-Horizon2020 (5,5 aktører). Disse legger alle vekt på å stimulere til samarbeid, og Bedriftsnettverk var også en av de tjenestene som skåret høyest i 2016. De tjenestene som i minst grad vil eller har bidratt til samarbeid, er Internasjonal markedsrådgivning (2,4 aktører), Lavrisikolån - Landbrukslån (2,8 aktører) og Bygdeutviklingsmidler- tradisjonell (3,0 aktører). De to sistnevnte er de samme som kom dårligst ut for både 2015- og 2016-kullet. Begge tjenestene er stort sett innrettet mot realinvesteringer i landbruket, og det er dermed som forventet at de ikke bidrar like mye til nye samarbeidsrelasjoner.

Vi har også kartlagt samarbeidsbidraget ut fra bedriftstype. Utviklingsprosessenes samarbeidsbidrag er høyere for gründerbedriftene på alle områdene. Særlig er det en stor forskjell når det gjelder økt samarbeid med investorer og finansieringsmiljøer (27 prosentpoeng), noe som også var tilfelle for både 2015- og 2016-kullet. Dette gir indikasjoner på at Innovasjon Norge spiller en viktig rolle med tanke på å utløse finansieringsmuligheter for gründere og å være risikoavlastende.

Det er også en klar forskjell i det samlede samarbeidsbidraget mellom de to bedriftsgruppene. Gründerbedriftene vil eller har fått større samarbeidsbidrag (5,7 aktører) enn de etablerte bedriftene (4,0 aktører). En mulig forklaring på dette kan være at etablerte bedrifter allerede har et nettverk av samarbeidspartnere, mens gründerbedrifter er nye på markedet og har mindre erfaring generelt. Det innebærer at de trenger utvikling og tilførsel av kompetanse på mange forskjellige områder. En annen medvirkende årsak til at gründerbedriftene skårer høyere, kan være at det er en større andel tjenester blant de etablerte bedriftene som fokuserer på å realisere realinvesteringer. Realiseringen av slike vil i gjennomsnitt være mindre avhengig av samarbeid med mange aktører.

Vi har også sett på hvordan samarbeidsbidraget har utviklet seg over tid. Andelen bedrifter som har fått ett eller flere bidrag til samarbeid er rimelig lik (fra 86 til 88 prosent). Imidlertid er det slik at de som først får et bidrag, får et kraftigere bidrag. Det samlede samarbeidsbidraget har økt fra 3,3 aktører i 2014 til 3,5 aktører i 2016. I 2017 har samarbeidsbidraget økt ytterligere, men økningen skyldes først og fremst metodemessige endringer. Tidligere fikk respondentene først et spørsmål om utviklingsprosessen har eller vil føre til økt samarbeid på et aggregert nivå. Deretter gikk de videre til de mer detaljerte samarbeidsspørsmålene. I 2017 går respondentene direkte til de detaljerte samarbeidsspørsmålene, noe som gjør at det ikke er mulig med en direkte sammenligning av utviklingen fra 2016 til 2017.

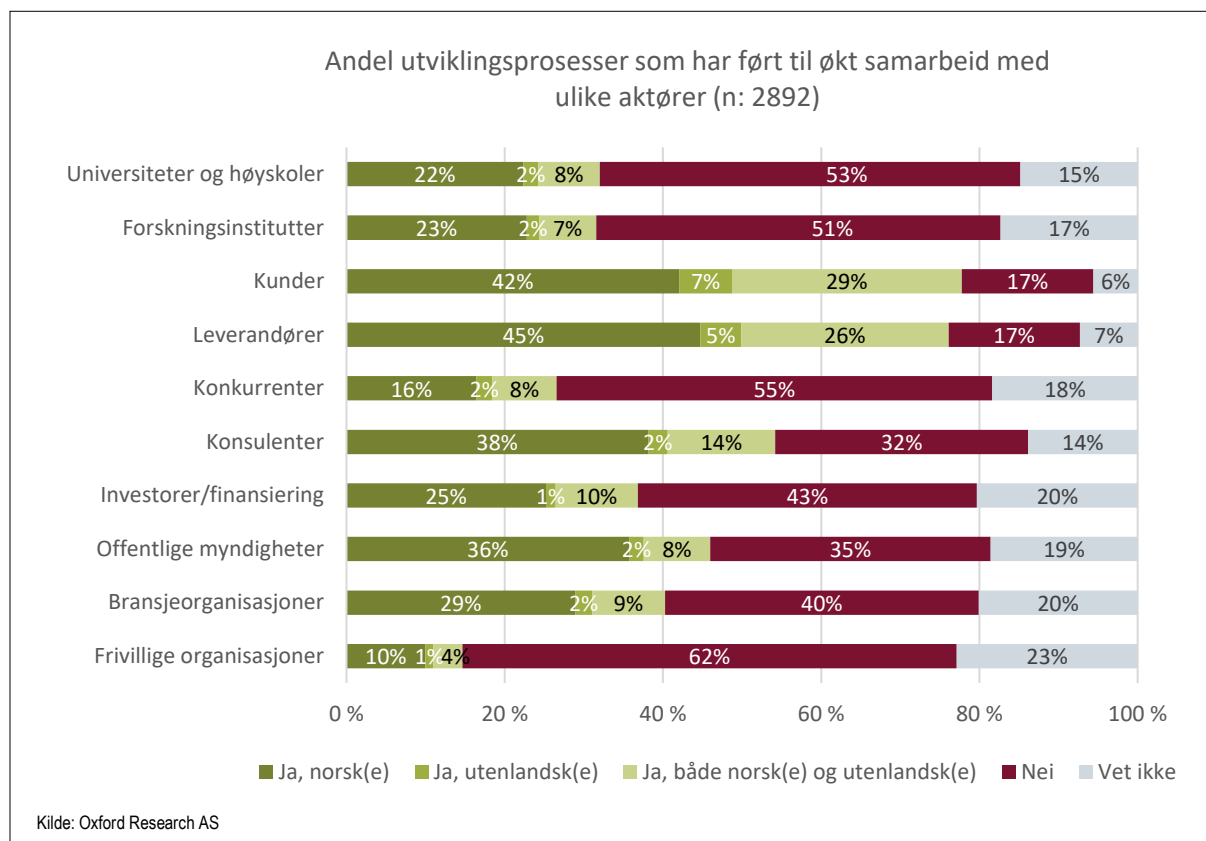
Tabell 14: Samarbeidsbidrag

	2014	2015	2016	2017
Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,3	3,5	3,5	4,1
Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	87 %	88 %	88 %	86 %

En annen dimensjon relatert til samarbeid er hva som faktisk har vært det innholdsmessige fokuset i det. Det er fire områder som bedriftene først har samarbeidet om; eksport eller salg av varer og tjenester (52 prosent), kompetanseoverføring (46 prosent), teknologisamarbeid (42 prosent) og leverandøravtale (40 prosent). På alle disse fire områdene er det slik at gründerbedrifter har et mer omfattende samarbeid, og særlig gjelder dette for teknologisamarbeid.

7.1 Samarbeid med ulike aktører

Figur 12: Økt samarbeid med ulike aktører

7.2 Samarbeid etter tjeneste

I dette delkapittelet presenteres hvor stor andel av de ulike tjenestene som samarbeider med de forskjellige aktørene samt hva som er det samlede samarbeidsbidraget for hver tjeneste for de 10 mulige aktørene.

7.2.1 Samarbeid med de ulike aktørene

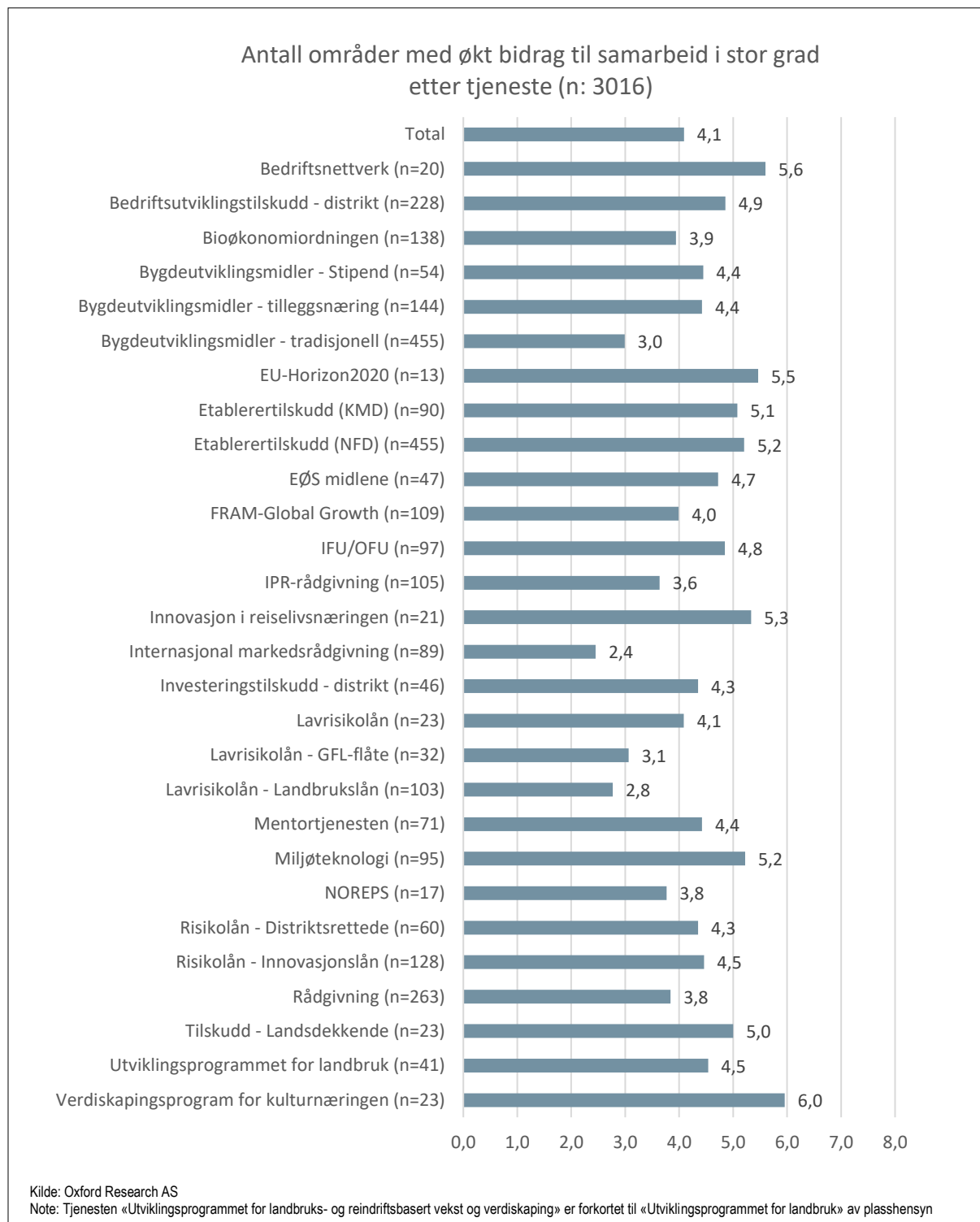
Tabell 15: Økt samarbeid med ulike aktører etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samarbeid med ulike aktører etter tjeneste (n: 3016)										
	Universiteter og høyskoler	Forskningsinstitutter	Kunder	Leverandører	Konkurrenter	Konsulenter	Investorer/finansiering	Offentlige myndigheter	Bransjeorganisasjoner	Frivillige organisasjoner
Bedriftsnettverk (n=20)	64 %	39 %	100 %	88 %	61 %	76 %	35 %	67 %	82 %	40 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	46 %	49 %	87 %	89 %	43 %	77 %	36 %	63 %	60 %	25 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	33 %	45 %	68 %	83 %	28 %	61 %	33 %	53 %	45 %	7 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	25 %	33 %	93 %	89 %	76 %	69 %	30 %	67 %	62 %	30 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	19 %	23 %	84 %	88 %	53 %	64 %	34 %	58 %	57 %	29 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	6 %	13 %	57 %	74 %	24 %	43 %	27 %	42 %	44 %	8 %
EU-Horizon2020 (n=13)	79 %	70 %	93 %	92 %	36 %	80 %	45 %	60 %	60 %	22 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	43 %	31 %	97 %	89 %	56 %	76 %	58 %	76 %	63 %	33 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	56 %	49 %	96 %	90 %	29 %	75 %	75 %	66 %	59 %	28 %
EØS midlene (n=47)	42 %	31 %	84 %	77 %	43 %	67 %	46 %	61 %	53 %	38 %
FRAM-Global Growth (n=109)	34 %	29 %	84 %	76 %	51 %	65 %	47 %	51 %	46 %	13 %
IFU/OFU (n=97)	53 %	52 %	96 %	84 %	22 %	58 %	52 %	57 %	42 %	10 %
IPR-rådgivning (n=105)	48 %	50 %	90 %	82 %	18 %	61 %	62 %	56 %	44 %	19 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	50 %	29 %	88 %	82 %	69 %	75 %	31 %	79 %	69 %	47 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	26 %	23 %	74 %	62 %	14 %	47 %	36 %	43 %	27 %	5 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	21 %	24 %	87 %	87 %	54 %	56 %	49 %	64 %	56 %	20 %
Lavrisikolån (n=23)	20 %	30 %	87 %	77 %	52 %	52 %	33 %	64 %	46 %	26 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	16 %	27 %	65 %	70 %	43 %	42 %	29 %	56 %	42 %	14 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	9 %	10 %	51 %	72 %	18 %	41 %	24 %	47 %	44 %	13 %
Mentortjenesten (n=71)	46 %	39 %	89 %	80 %	48 %	78 %	52 %	57 %	60 %	22 %
Miljøteknologi (n=95)	66 %	76 %	96 %	93 %	22 %	70 %	49 %	63 %	51 %	11 %
NOREPS (n=17)	80 %	67 %	100 %	100 %	56 %	67 %	25 %	80 %	50 %	82 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	34 %	44 %	90 %	89 %	32 %	64 %	44 %	48 %	39 %	8 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	42 %	41 %	92 %	85 %	18 %	72 %	66 %	43 %	41 %	21 %
Rådgivning (n=263)	50 %	51 %	85 %	83 %	23 %	65 %	55 %	60 %	51 %	18 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	74 %	53 %	96 %	73 %	25 %	85 %	47 %	55 %	56 %	35 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og rein-driftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	31 %	44 %	82 %	88 %	43 %	61 %	27 %	75 %	70 %	29 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	40 %	31 %	94 %	94 %	67 %	94 %	67 %	77 %	76 %	38 %
Total	38 %	38 %	82 %	82 %	33 %	63 %	46 %	56 %	50 %	19 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

7.2.2 Samlet bidrag til samarbeid

Figur 13: Antall områder med økt samarbeid etter tjeneste

7.3 Samarbeid etter bedriftstype

I kapittel 7.3 gis det en oversikt andelen gründere og etablerte bedrifter som samarbeider med de forskjellige aktørene samt det samlede samarbeidsbidraget (maksimal skår er 10 aktører).

7.3.1 Samarbeid med de ulike aktørene

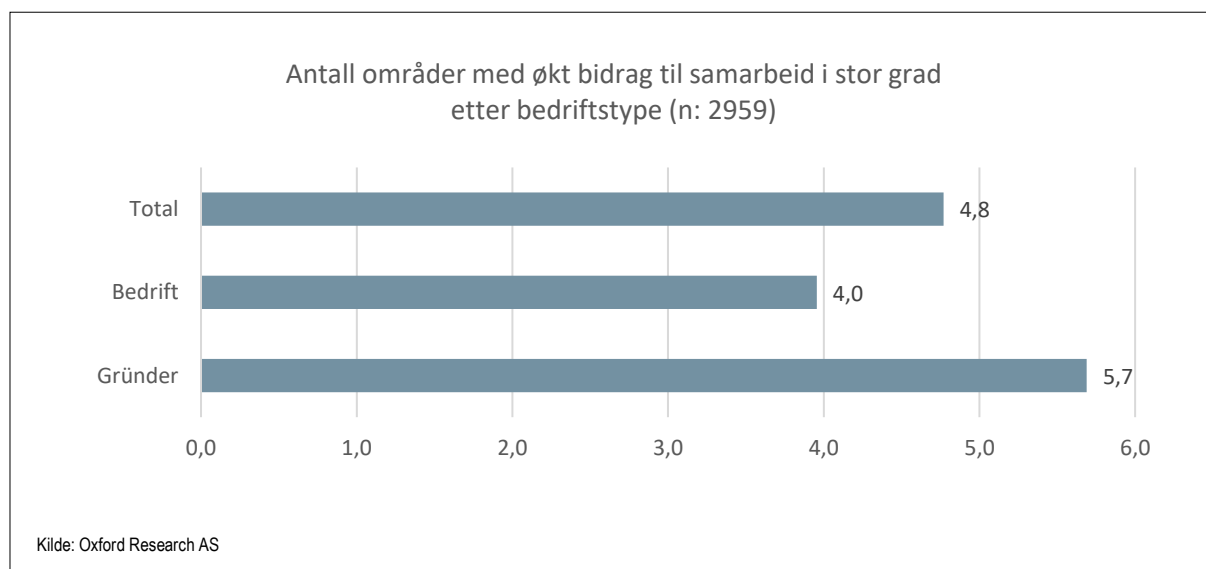
Tabell 16: Økt samarbeid med ulike aktører etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samarbeid med ulike aktører etter bedriftstype (n: 2959)										
	Universiteter og høyskoler	Forskningsinstitutter	Kunder	Leverandører	Konkurrenter	Konsulenter	Investorer/ finansiering	Offentlige Myndigheter	Bransjeorganisasjoner	Frivillige organisasjoner
Etablert bedrift	31 %	34 %	77 %	79 %	30 %	57 %	35 %	53 %	47 %	16 %
Gründerbedrift	48 %	45 %	89 %	86 %	37 %	71 %	62 %	61 %	56 %	25 %
Total	38 %	38 %	82 %	82 %	33 %	63 %	46 %	56 %	50 %	19 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

7.3.2 Samlet bidrag til samarbeid

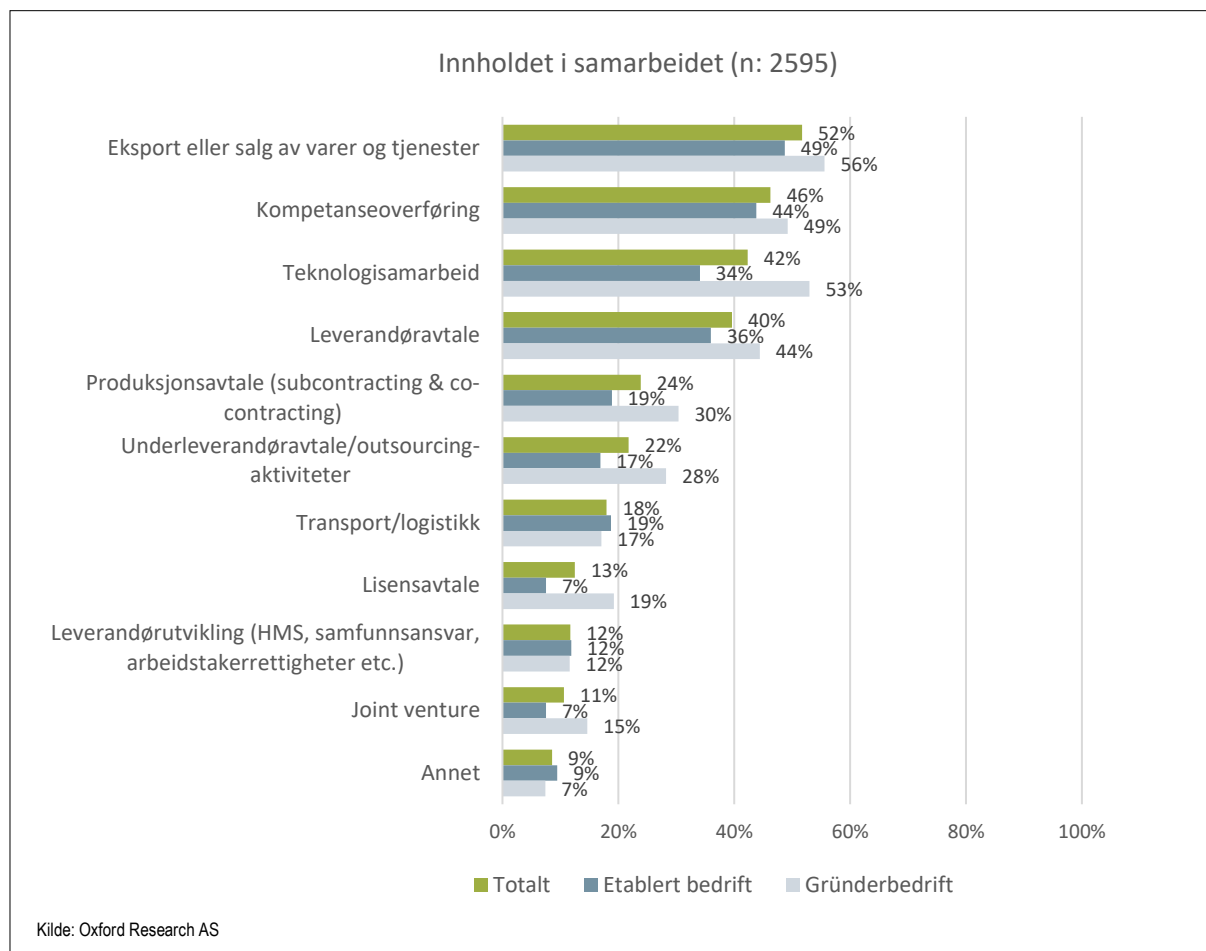
Figur 14: Antall områder med økt samarbeid etter bedriftstype

7.4 Innholdet i samarbeidet

I figuren under belyses det hva som har vært det innholdsmessige fokuset i samarbeidet. Dette er en ny dimensjon i årets førundersøkelse, noe som innebærer at vi ikke har noe sammenligningsgrunnlag her.

Figur 15: Innholdet i samarbeidet

8. Bidrag til kompetanseheving

- Utviklingsprosessene vil eller har bidratt til økt kompetanse på 4,7 områder. Kompetansebidraget er større for gründerbedriftene enn de etablerte bedriftene.
- Det er flest bedrifter som rapporterer økt kompetanse om «utvikling av markeder» (58 prosent), «muligheter ved samarbeid og nettverk» (54 prosent) og strategiprosesser og veivalg (52 prosent).
- 35 prosent av utviklingsprosessene forventes å bidra til kompetansespredning utenfor virksomheten i stor grad. Dette er en økning på 7 prosentpoeng fra i fjor.

Kompetanseutvikling i bedriftene er en sentral målsetting for Innovasjon Norge. I førundersøkelsen for 2017 har vi kartlagt kompetanseheving fra to perspektiver, kompetansen oppnådd gjennom utviklingsprosessen og kompetanse oppnådd gjennom kontakten med Innovasjon Norge.

Vi har kartlagt kompetanseheving i utviklingsprosessene på 12 ulike områder. Det er flest bedrifter som rapporterer økt kompetanse om «utvikling av markeder» (58 prosent), «muligheter ved samarbeid og nettverk» (54 prosent) og strategiprosesser og veivalg (52 prosent). Det er også undersøkt om mulig kompetanseheving på tre nye områder i 2017-førundersøkelsen, som alle er rettet mot det internasjonale markedet. Det er 37 prosent som rapporterer økt kompetanse om internasjonalt samarbeid, 41 prosent som rapporterer økt kompetanse om internasjonale markeder og 32 prosent som oppgir økt kompetanse om eksport. Kompetanseområdet som færrest rapporterer bidrag til er «rekruttering og opplæring av nye ansatte» (29 prosent).

Alle kompetanseområdene har en nedgang i andel bidrag. Dette har en sammenheng med at hele utvalget har fått spørsmål om kompetanseutvikling, mens de tidligere bare har fått spørsmål om de ulike områdene dersom de oppgav at utviklingsprosessen har gitt økt kompetanse. Dette reflekterer altså en ren spørreskjemateknisk endring.

For å få et innblikk i utviklingsprosessenes totale bidrag til kompetanseutvikling, har vi også kartlagt hvor mange områder utviklingsprosessene i gjennomsnitt vil føre til eller har ført til økt kompetanse. I gjennomsnitt vil eller har utviklingsprosessene bidratt til økt kompetanse på 4,7 områder. Fordi det er lagt til flere mulige områder, er ikke antall områder sammenlignbart med 2016-årgangen.

Det er rådgivningstjenestene som overordnet oppgir størst bidrag til kompetanseheving på flest områder. Dersom vi utelukkende ser på kompetanseheving på internasjonale områder, er det tjenester som EU-Horizon, NOREPS, Miljøteknologiordningen, generell Rådgivning og Innovasjonslån som alle har høye bidrag der.

Dersom vi ser på kompetanseheving på interne bedriftsforhold som utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften, strategiprosesser og veivalg, rekruttering og opplæring av ansatte og økonomi, budsjetter og økonomistyring, er det Mentortjenesten og Verdiskapingsprogrammet for kulturturneringen som har de høyeste nivåene for de tre områdene samlet.

Om vi bare ser på kompetanseområdene som handler om utvikling og innovasjon er det IFU/OFU og Miljøteknologi som har høyest nivåer.

Tjenestene med jevnt over lavest bidrag til kompetanseheving er Lavrisikolånene og Bygdeutviklingsmidlene.

Gründerbedriftene vil eller har fått større kompetansebidrag (5,7 områder) enn de etablerte bedriftene (4,0 områder). Dette er naturlig i og med at gründerbedriftene er i en oppbyggingsfase. De vil da i større grad ha behov for kompetanseutvikling på mange områder. Gjennom fokus på kompetanseutvikling vil de styrke sin ressursbase og legge grunnlag for videre utvikling.

Dersom vi ser på kompetanseheving som følge av kontakten med Innovasjon Norge, ser vi at flest rapporterer økt kompetanse om forretningsutvikling (57 prosent) og markedsinnsikt (51 prosent).

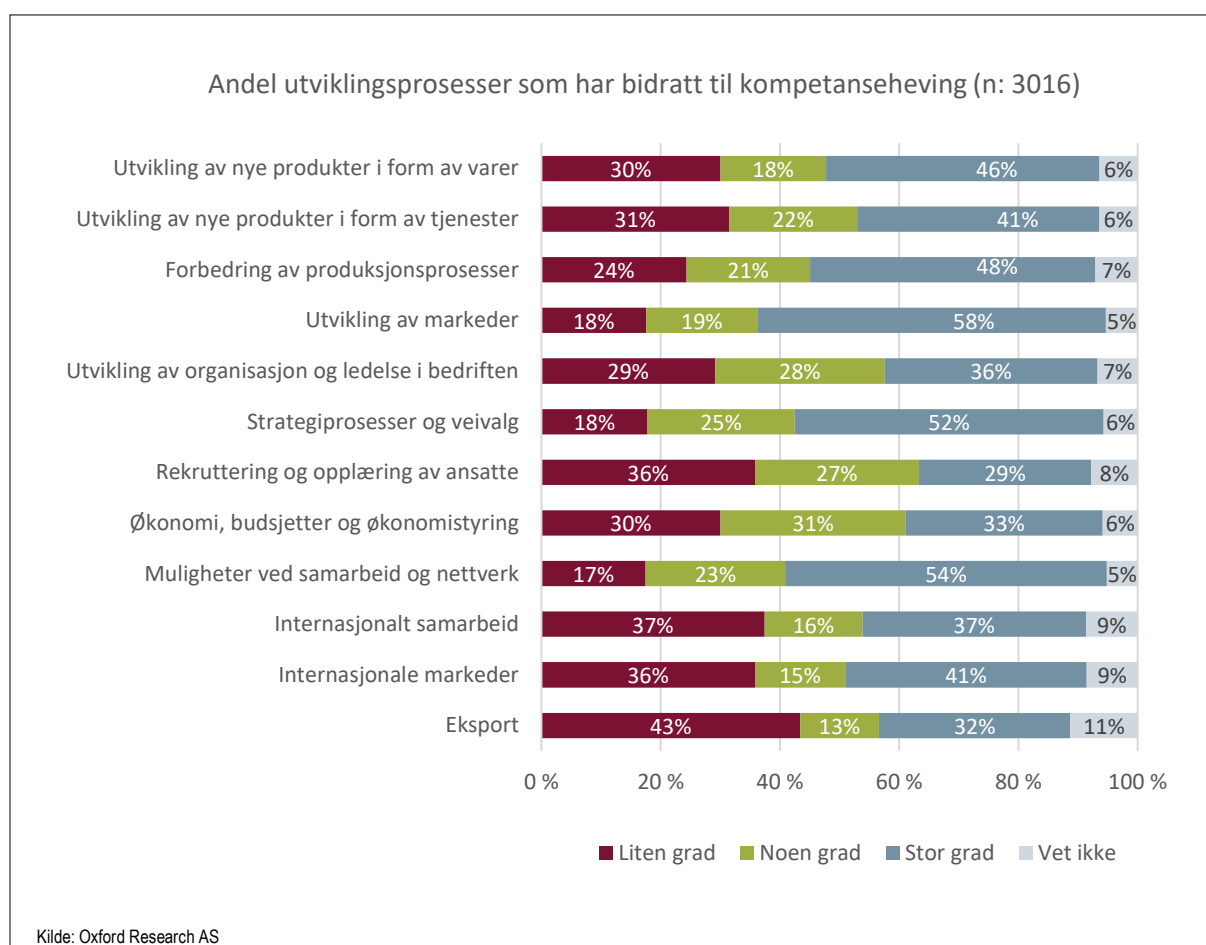
I tabellen under vises utviklingen i kompetansebidrag over tid. Vi gjør oppmerksom på at resultatene for 2017 ikke kan sammenlignes med resultatene for 2016. Dette skyldes at måten disse spørsmålene blir stilt på er endret (se avsnitt 4.3).

Tabell 17: Kompetansebidrag

	2013	2014	2015	2016	2017
Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om	2	3,4	3,7	3,7	4,8
Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	78 %	89 %	89 %	85 %	82 %

8.1 Kompetanseheving på ulike områder

Figur 16: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til kompetanseheving

8.2 Kompetanseheving etter tjeneste

I dette delkapittelet presenteres det hvor stor andel av tjenestene som i stor grad har eller vil føre til kompetanseheving på de ulike områdene samt hva som er det samlede kompetansebidraget.

8.2.1 Kompetanseheving på de ulike områdene

Tabell 18: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter tjeneste

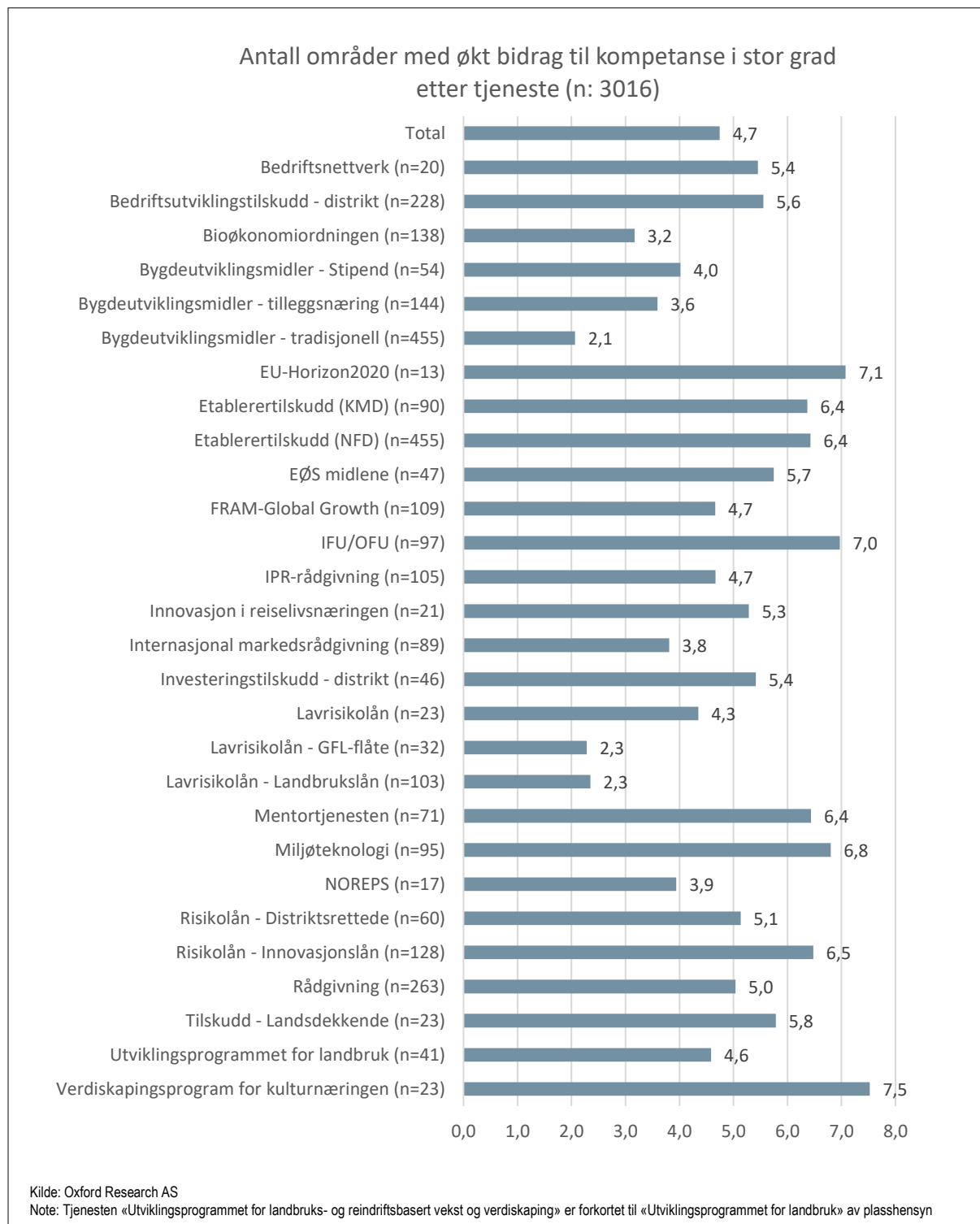
Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter tjeneste (n: 2718)												
	Utvikling av nye produkter i form av varer	Utvikling av nye produkter i form av tjenester	Forbedring av produksjonsprosesser	Utvikling av markeder	Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	Strategiprosesser og valg av ansatte	Rekruttering og opplæring av ansatte	Økonomi, budsjetter og økonomistyring	Muligheter ved samarbeid og nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksporert
Bedriftsnettverk (n=20)	44 %	47 %	59 %	89 %	28 %	74 %	22 %	16 %	89 %	44 %	39 %	44 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	48 %	53 %	54 %	71 %	38 %	59 %	39 %	29 %	76 %	43 %	43 %	33 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	37 %	26 %	52 %	36 %	19 %	32 %	15 %	26 %	43 %	17 %	15 %	14 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	67 %	50 %	53 %	59 %	27 %	50 %	19 %	40 %	58 %	9 %	5 %	0 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	49 %	37 %	55 %	50 %	23 %	41 %	27 %	33 %	47 %	12 %	10 %	4 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	18 %	8 %	64 %	14 %	19 %	28 %	20 %	33 %	23 %	2 %	2 %	1 %
EU-Horizon2020 (n=13)	75 %	62 %	69 %	85 %	38 %	46 %	23 %	23 %	54 %	85 %	85 %	75 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	58 %	66 %	45 %	89 %	48 %	69 %	33 %	52 %	80 %	41 %	51 %	33 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	63 %	65 %	46 %	80 %	44 %	67 %	29 %	42 %	75 %	61 %	64 %	49 %
EØS midlene (n=47)	51 %	46 %	71 %	63 %	43 %	44 %	25 %	42 %	62 %	62 %	57 %	48 %
FRAM-Global Growth (n=109)	32 %	36 %	42 %	59 %	47 %	65 %	29 %	36 %	57 %	41 %	48 %	41 %
IFU/OFU (n=97)	74 %	72 %	42 %	78 %	41 %	69 %	47 %	36 %	65 %	64 %	68 %	59 %
IPR-rådgivning (n=105)	70 %	49 %	55 %	70 %	49 %	60 %	32 %	38 %	58 %	48 %	55 %	48 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	19 %	67 %	33 %	71 %	50 %	71 %	43 %	5 %	81 %	32 %	50 %	21 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	52 %	31 %	35 %	68 %	33 %	44 %	16 %	24 %	46 %	53 %	60 %	59 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	57 %	56 %	57 %	64 %	40 %	56 %	55 %	41 %	57 %	37 %	41 %	13 %
Lavrisikolån (n=23)	33 %	38 %	57 %	52 %	41 %	67 %	52 %	27 %	55 %	11 %	32 %	15 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	19 %	7 %	29 %	14 %	29 %	43 %	37 %	36 %	35 %	4 %	4 %	12 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	22 %	7 %	57 %	18 %	30 %	40 %	22 %	43 %	18 %	3 %	3 %	1 %
Mentortjenesten (n=71)	48 %	57 %	45 %	80 %	76 %	84 %	37 %	56 %	80 %	51 %	55 %	32 %
Miljøteknologi (n=95)	78 %	47 %	62 %	86 %	37 %	65 %	46 %	28 %	64 %	64 %	69 %	64 %
NOREPS (n=17)	50 %	50 %	30 %	70 %	40 %	50 %	40 %	40 %	70 %	70 %	80 %	80 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	55 %	35 %	59 %	67 %	44 %	58 %	45 %	35 %	57 %	36 %	44 %	34 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	60 %	66 %	52 %	80 %	48 %	59 %	42 %	34 %	57 %	64 %	68 %	63 %
Rådgivning (n=263)	61 %	51 %	50 %	75 %	43 %	63 %	32 %	34 %	64 %	61 %	65 %	58 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	50 %	50 %	41 %	83 %	41 %	59 %	29 %	14 %	57 %	57 %	71 %	60 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	51 %	44 %	39 %	77 %	42 %	59 %	38 %	28 %	66 %	14 %	21 %	9 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	35 %	65 %	70 %	78 %	73 %	70 %	50 %	52 %	91 %	57 %	61 %	59 %
Total	49 %	43 %	51 %	62 %	38 %	55 %	31 %	35 %	57 %	41 %	44 %	36 %

Kilde: Oxford Research AS

Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

8.2.2 Samlet bidrag til kompetanseheving

Figur 17: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter tjeneste

8.3 Kompetanseheving etter bedriftstype

I kapittel 8.3 gis det en oversikt andelen gründere og etablerte bedrifter som vil eller har fått bidrag til økt kompetanse på de ulike områdene samt det samlede kompetansebidraget.

8.3.1 Kompetanseheving på de ulike områdene

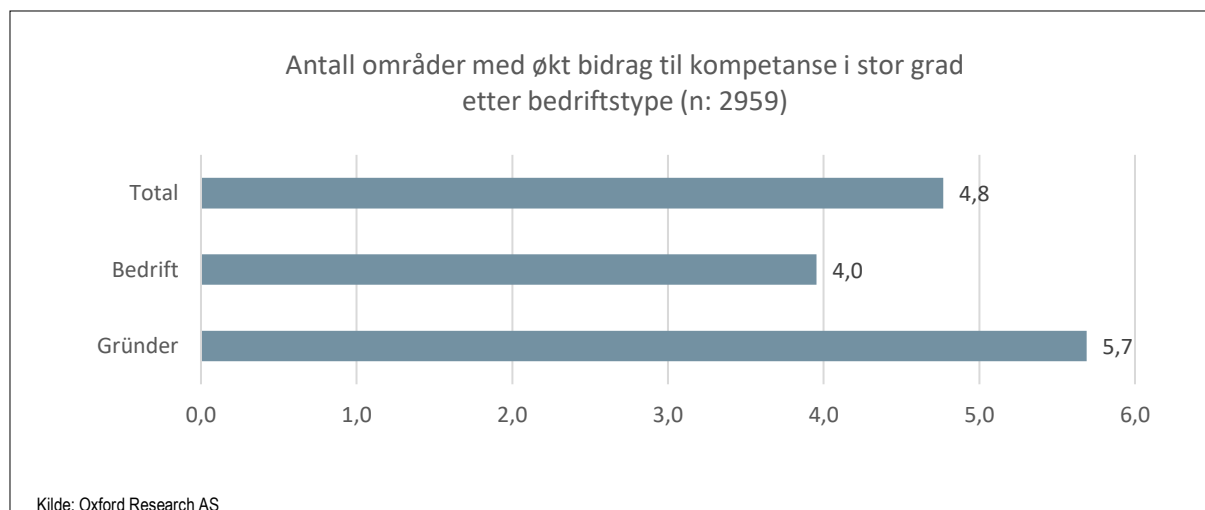
Tabell 19: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har ført til økt kompetanse på de ulike områdene etter bedriftstype (n: 2675)												
	Utvikling av nye produkter i form av varer	Utvikling av nye produkter i form av tjenester	Forbedring av produktionsprosesser	Utvikling av markeder	Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften	Strategiprosesser og valg	Rekruttering og opplæring av ansatte	Økonomi, budsjetter og økonomistyring	Muligheter ved samarbeid og nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
Etablert bedrift	39 %	33 %	53 %	52 %	31 %	47 %	29 %	28 %	47 %	32 %	35 %	30 %
Gründerbedrift	60 %	55 %	50 %	72 %	47 %	64 %	35 %	42 %	68 %	51 %	55 %	43 %
Total	49 %	43 %	51 %	62 %	38 %	55 %	31 %	35 %	57 %	41 %	44 %	36 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

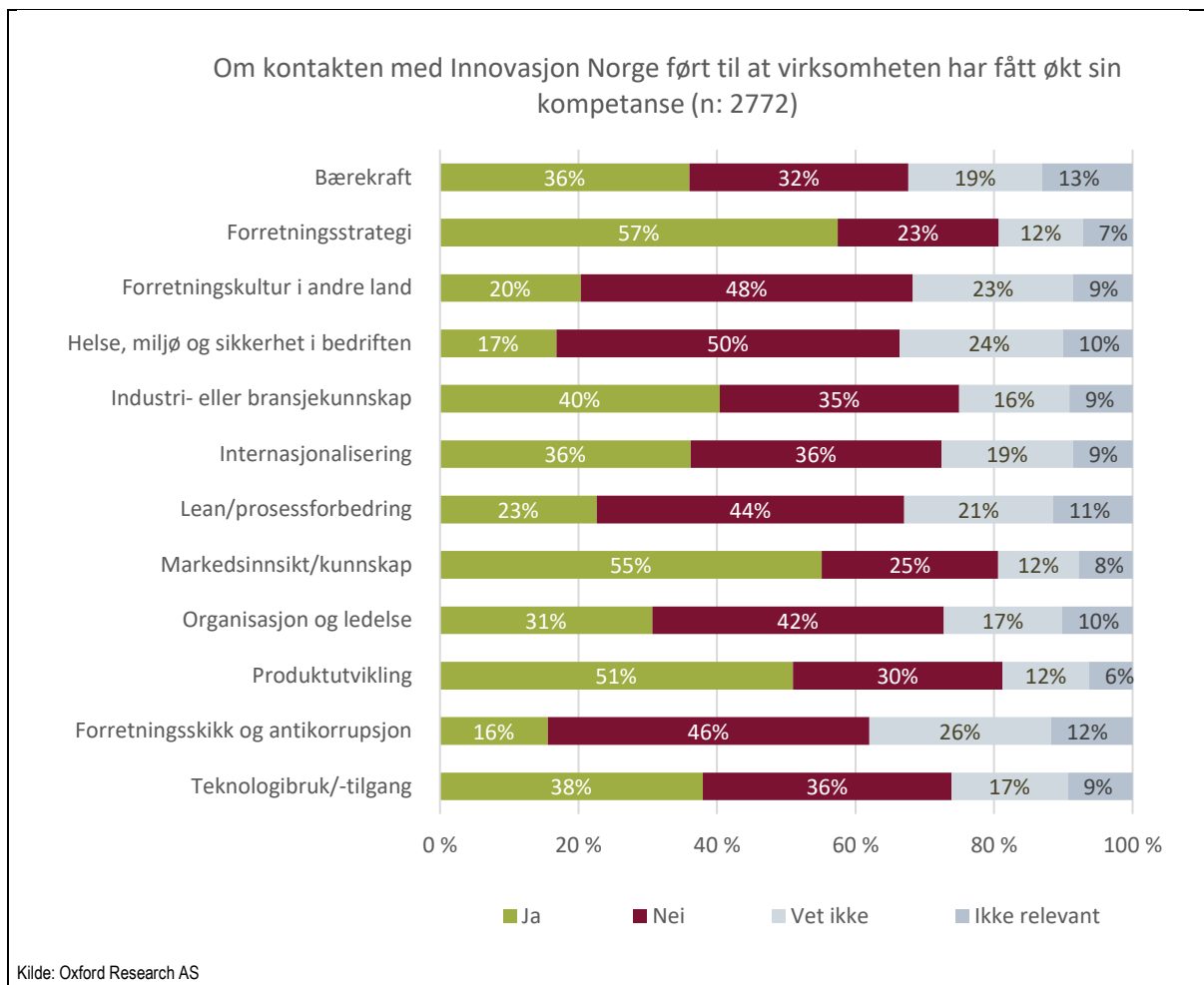
8.3.2 Samlet bidrag til kompetanseheving

Figur 18: Antall områder med bidrag til økt kompetanse etter bedriftstype

8.4 Kontakt med Innovasjon Norge og kompetanseheving

Figur 19: Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse

Tabell 20: Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse etter tjeneste

Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse etter tjeneste (n: 1207)												
	Bærekraft	Forretningsstrategi	Forretningskultur i andre land	Helse, miljø og sikkerhet i bedriften	Industri- eller bransjekunnskap	Internasjonalisering	Lean/prosessforbedring	Markedsinnsikt/kunnskap	Organisasjon og ledelse	Produktutvikling	Forretningskikk og anti-korrupsjon	Teknologibruk/-tilgang
Bedriftsnettverk (n=20)	31 %	82 %	43 %	21 %	82 %	75 %	36 %	84 %	56 %	67 %	31 %	60 %
Bedriftsutviklingsstilskudd - distrikt (n=228)	55 %	73 %	23 %	20 %	65 %	48 %	37 %	78 %	47 %	78 %	22 %	60 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	69 %	61 %	8 %	37 %	71 %	25 %	29 %	62 %	33 %	66 %	22 %	69 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	54 %	86 %	3 %	38 %	69 %	11 %	50 %	79 %	54 %	89 %	29 %	40 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	61 %	80 %	12 %	38 %	54 %	18 %	26 %	81 %	53 %	77 %	21 %	51 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	58 %	54 %	2 %	54 %	38 %	3 %	18 %	43 %	43 %	47 %	14 %	50 %
EU-Horizon2020 (n=13)	25 %	60 %	40 %	20 %	60 %	82 %	25 %	73 %	38 %	58 %	33 %	64 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	56 %	80 %	22 %	20 %	65 %	51 %	42 %	79 %	52 %	72 %	16 %	51 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	46 %	75 %	25 %	12 %	48 %	54 %	42 %	73 %	36 %	64 %	20 %	50 %
EØS midlene (n=47)	89 %	89 %	76 %	69 %	80 %	72 %	71 %	78 %	67 %	84 %	69 %	82 %
FRAM-Global Growth (n=109)	61 %	85 %	57 %	28 %	61 %	59 %	45 %	87 %	65 %	57 %	42 %	47 %
IFU/OFU (n=97)	37 %	64 %	22 %	13 %	59 %	55 %	30 %	66 %	39 %	62 %	21 %	63 %
IPR-rådgivning (n=105)	54 %	72 %	27 %	13 %	54 %	56 %	35 %	62 %	33 %	57 %	25 %	48 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	87 %	86 %	56 %	45 %	71 %	83 %	33 %	94 %	62 %	94 %	25 %	67 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	40 %	60 %	63 %	10 %	55 %	66 %	21 %	65 %	22 %	45 %	40 %	38 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	60 %	83 %	26 %	34 %	61 %	54 %	43 %	82 %	68 %	88 %	13 %	52 %
Lavrisikolån (n=23)	63 %	50 %	0 %	8 %	62 %	33 %	0 %	60 %	27 %	60 %	0 %	50 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	75 %	65 %	27 %	58 %	40 %	20 %	17 %	31 %	53 %	40 %	45 %	62 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	50 %	50 %	2 %	40 %	38 %	2 %	22 %	37 %	48 %	39 %	12 %	47 %
Mentortjenesten (n=71)	46 %	90 %	32 %	10 %	58 %	60 %	51 %	82 %	62 %	59 %	20 %	48 %
Miljøteknologi (n=95)	67 %	63 %	22 %	20 %	57 %	51 %	37 %	68 %	36 %	75 %	28 %	70 %
NOREPS (n=17)	53 %	71 %	30 %	25 %	54 %	50 %	34 %	68 %	42 %	63 %	25 %	51 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	50 %	63 %	24 %	21 %	40 %	50 %	29 %	57 %	41 %	76 %	13 %	37 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	27 %	64 %	26 %	13 %	37 %	61 %	22 %	63 %	28 %	55 %	11 %	43 %
Rådgivning (n=263)	47 %	77 %	42 %	11 %	53 %	69 %	37 %	69 %	35 %	62 %	33 %	47 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	43 %	50 %	40 %	29 %	44 %	58 %	17 %	74 %	27 %	67 %	29 %	56 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	50 %	76 %	5 %	7 %	56 %	26 %	33 %	76 %	33 %	59 %	7 %	31 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	57 %	84 %	56 %	8 %	59 %	68 %	40 %	85 %	72 %	72 %	40 %	31 %
Total	53 %	71 %	30 %	25 %	54 %	50 %	34 %	68 %	42 %	63 %	25 %	51 %

Kilde: Oxford Research AS

Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 21: Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse etter bedriftstype

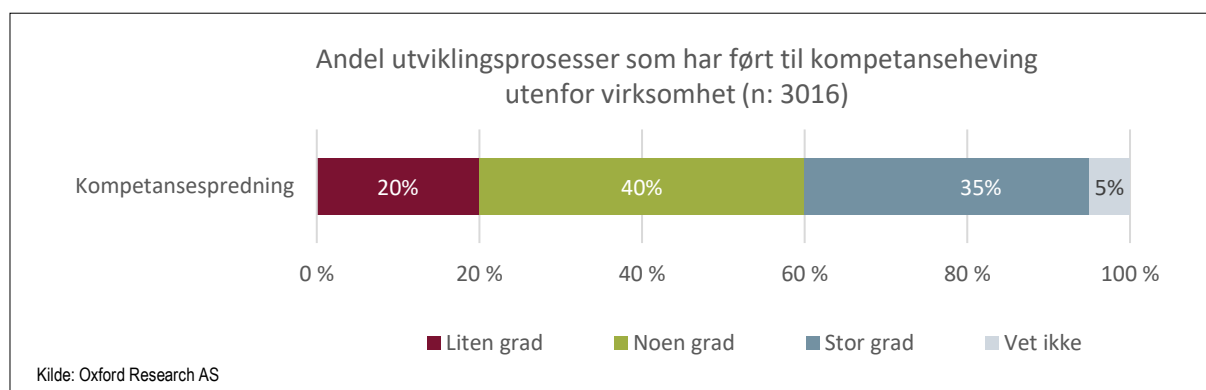
Om kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse etter bedriftstype (n: 1194)												
	Bærekraft	Foretningsstrategi	Foretningskultur i andre land	Helse, miljø og sikkerhet i bedriften	Industri- eller bransjekunnskap	Internasjonalisering	Lean/prosessforbedring	Markedsinnsikt/kunnskap	Organisasjon og ledelse	Produktutvikling	Foretningsstikk og anti-korrupsjon	Teknologibruk/-tilgang
Etablert bedrift	57 %	67 %	32 %	32 %	55 %	47 %	30 %	65 %	43 %	62 %	26 %	54 %
Gründerbedrift	49 %	75 %	28 %	18 %	53 %	54 %	37 %	72 %	41 %	63 %	24 %	49 %
Total	53 %	71 %	30 %	25 %	54 %	50 %	34 %	68 %	42 %	63 %	25 %	51 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

8.5 Kompetansespredning

Utviklingsprosessene som er gjennomført med støtte fra Innovasjon Norge, kan potensielt ha positive effekter for andre aktører enn dem som gjennomfører dem. Vi har derfor undersøkt hvorvidt utviklingsprosessene forventes å bidra til kompetansespredning til andre aktører. Utviklingsprosessenes forventede effekter er vist i figuren under. Analysen avdekker at 35 prosent av utviklingsprosessene forventes å bidra til kompetansespredning utenfor virksomheten i stor grad. Dette er en økning på 7 prosentpoeng fra i fjor.

Figur 20: Andel utviklingsprosesser som har ført til kompetansespredning utenfor virksomhet

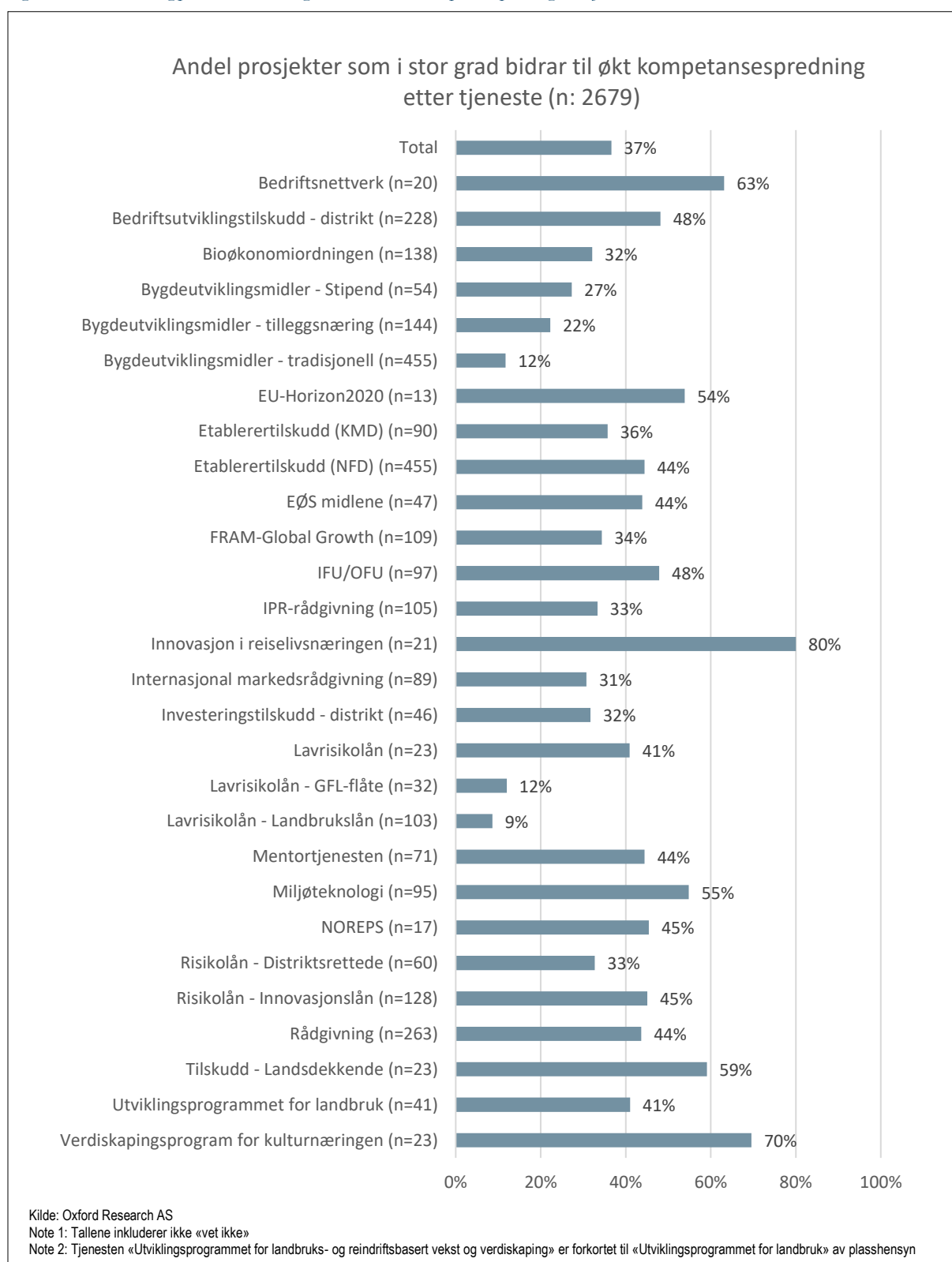

I de neste figurene viser vi resultatene etter tjeneste og bedriftstype.

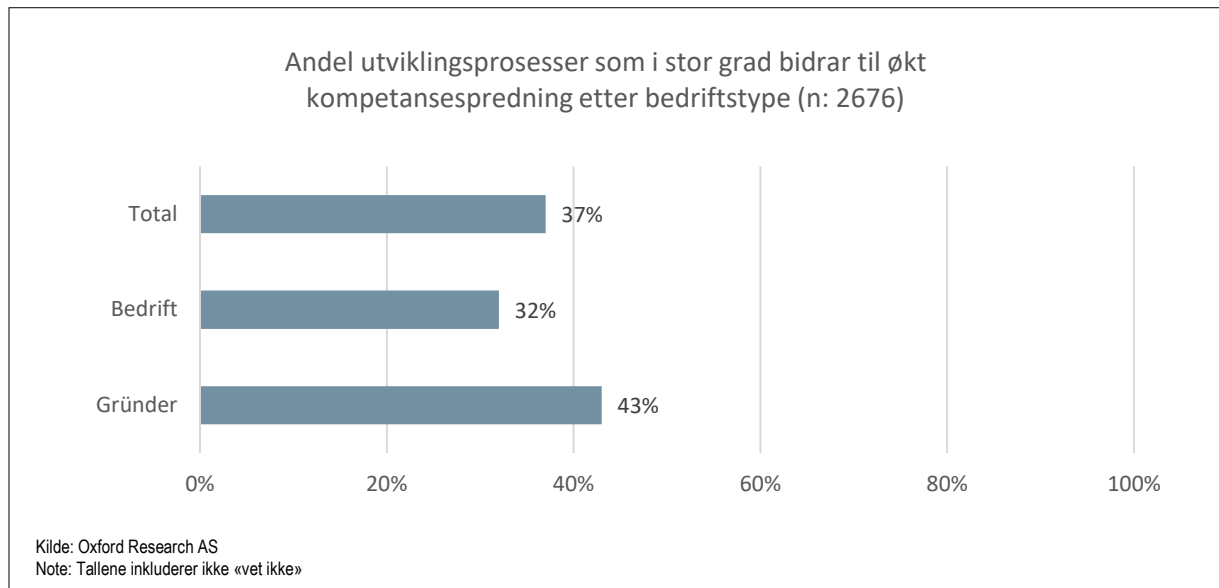
Vi finner at virksomheter som har fått støtte gjennom Innovasjon i reiselivsnæringen (80 prosent) har høyest forventningen til kompetansespredning, like etterfulgt av Verdiskaping i kulturnæringen (70 prosent) og Bedriftsnettverk (63 prosent). Det er som tidligere Lavrisikolånene og Bygdeutviklingsmidlene som har den laveste forventningen til kompetansespredning. Dette er ikke overraskende siden kompetansespredning er mindre relevant for disse tjenestene som hovedsakelig dreier seg om fysiske investeringer i faste anlegg, bygninger, maskiner, driftstilbehør, fiskefartøy, fiskeutrustning mv.

Gründerbedrifter (43 prosent) har høyere forventninger til kompetansespredning enn etablerte bedrifter (32 prosent).

Figur 21: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter tjeneste

Figur 22: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt kompetansespredning etter bedriftstype

9. Effekter på utvikling og innovasjon

- Andelen utviklingsprosesser som bidrar til innovasjon på ett eller flere områder er omtrent uendret fra 2013 (87 prosent) til 2017 (88 prosent). Fra 2016 til 2017 har skåren sunket med ett prosentpoeng (fra 89 prosent i 2016 til 88 prosent i 2017).
- I gjennomsnitt vil eller har utviklingsprosessene bidratt til innovasjon på 4,6 områder, noe som er en liten nedgang fra 4,7 områder i 2016.
- Innovasjonsbidraget er størst for tjenestene Verdiskapingsprogram for kulturnæringen, EU-Horizon2020 og IFU/OFU.
- Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til utvikling av nye varer eller forbedring av eksisterende varer (73 prosent). Bidragene er også vesentlige for utvikling av nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester (64 prosent) og markedsutvikling og/eller endret markedsføring (57 prosent).
- Våre analyser viser også at det – som i fjorårets undersøkelse - er en tydelig forskjell i innovasjonsbidrag mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Gründerbedriftene har fått eller forventer å få større innovasjonsbidrag (på 5,5 områder, 5,8 områder i 2016) enn de etablerte bedriftene (3,9 områder, samme som i 2016).
- Bruken av mekanismer for å beskytte innovasjoner har økt fra 2016- til 2017-undersøkelsen. Bruken av Patenter øker mest.

Økt grad av samarbeid, kompetanseutvikling og endringer i måten bedriftene jobber på, kan føre til at bedriftene utvikler nye varer, tjenester, produksjonsprosesser samt markeds- og organisasjonsutvikling. I dette kapittelet ser vi nærmere på hva utviklingsprosessene har ført til eller forventes å bidra til når det gjelder innovasjon.

Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til utvikling av nye varer eller forbedring av eksisterende varer (73 prosent, 70 prosent i 2016). Utviklingsprosessene vil eller har også gitt vesentlige bidrag til utvikling av nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester (64 prosent, 65 prosent i 2016), utvikling av nye produksjonsprosesser eller effektivisering/forbedring av eksisterende produksjonsprosesser (55 prosent, 54 prosent i 2016), samt markedsutvikling og/eller endret markedsføring (57 prosent, 64 prosent i 2016). Utviklingsprosessene vil eller har i minst grad ført til at virksomheten tar i bruk nye organisatoriske løsninger internt eller i sitt markedsarbeid (45 prosent, 33 prosent i 2016). Sammenlignet med 2016-kullet har det altså vært en positiv utvikling på tre av hovedområdene for innovasjon, og økningen har vært spesielt stor på indikatoren nye organisatoriske løsninger. På to av områdene, utvikling av nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester, registrer vi en liten tilbakegang, mens markedsutvikling og/eller endret markedsføring går tilbake med syv prosentpoeng.

For utviklingsprosesser der en forventer eller har utviklet en ny vare, tjeneste eller produksjonsprosess, ble det kartlagt i hvilken grad en ville bruke forskjellige metoder for å beskytte det som ble utviklet (se kapittel 9.6). De to mest anvendte eller planlagt anvendte beskyttelsesstrategiene er Fortrolighetsavtaler (50 prosent, 47 prosent i 2016) og Registrert varemerke (39 prosent, samme som i 2016), mens Patent (26 prosent, 23 prosent i 2016) og Registrert design (25 prosent, samme som i 2016) er de minst utbredte. Sammenlignet med 2016-årgangen har bruken av de ulike beskyttelsesstrategiene økt med ett til seks prosentpoeng. Økningen er sterkest for bruk av Patenter (seks prosentpoeng).

For å få en oversikt over utviklingsprosessenes totale bidrag til innovasjon, har vi også kartlagt hvor mange områder utviklingsprosessene i gjennomsnitt vil føre til eller har ført til økt innovasjon på (se kapittel 9.4). Utgangspunktet for dette er respondentenes svargivning på de 17 detaljerte innovasjonsområdene som inngår i undersøkelsen. I gjennomsnitt har eller vil utviklingsprosessene bidra til innovasjon på 4,6 områder (4,7 områder i 2016). Innovasjonsbidraget varierer sterkt ut fra hvilken type tjeneste som er mottatt. Utviklingsprosessene vil føre til eller har i størst grad ført til innovasjon for de som har fått støtte gjennom Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (7,6 områder), EU-Horizon2020 (7,5 områder) og IFU/OFU (7,1 områder), mens de i minst grad vil bidra til eller har bidratt for Lavrisikolån – GFL-flåte (1,7 områder), Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (1,8 områder) og Lavrisikolån - Landbrukslån (1,9 områder). Dette er de samme tjenestene som skåret lavest på denne indikatorer også i de to foregående undersøkelsene, og den lave skåren kan forklares utfra at disse tjenestene først og fremst gir støtte til investeringer i realkapital.

Våre analyser viser også at det – som i fjorårets undersøkelse - er en tydelig forskjell i innovasjonsbidrag mellom gründerbedrifter og etablerte bedrifter. Gründerbedriftene har fått eller forventer å få større innovasjonsbidrag (på 5,5 områder, 5,8 områder i 2016) enn de etablerte bedriftene (3,9 områder, samme som i 2016). En mulig forklaring på dette kan være at de etablerte bedriftene i større grad har fått på plass en plattform for sin virksomhet, mens gründerbedriftene i større grad har et utviklingsbehov på mange områder.

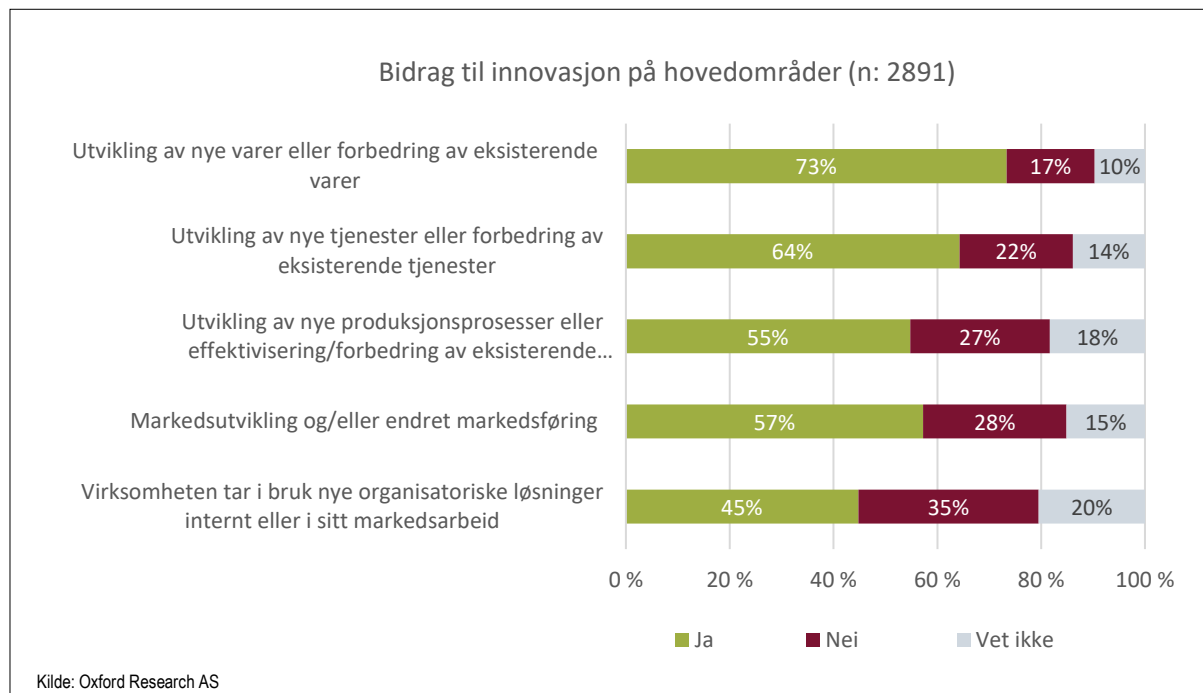
Vi har også sett på hvordan innovasjonsbidraget har utviklet seg over tid. Som det vises i tabellen under, økte andelen utviklingsprosesser som bidrar til innovasjon på ett eller flere hovedområder noe fra 2013 til 2015, fra 87 til 93 prosent, mens det deretter har gått noe tilbake. Det samlede bidraget til hovedområder for innovasjon har gått svakt tilbake fra 2016- til 2017-årgangen. For 2016-kullet var bidraget på 4,7 områder, mens det er på 4,6 områder for 2017-kullet.

Tabell 22: Innovasjonsbidrag

	2013	2014	2015	2016	2017
Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon	2,8	4	4,5	4,7	4,6
Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	87 %	93 %	93 %	89 %	88 %

9.1 Bidrag til innovasjon på hovedområder

Figur 23: Bidrag til innovasjon på hovedområder

Skåren har økt på tre av de fem innovasjonsindikatorerne fra 2016 til 2017. Økningen er spesielt stor på organisatorisk innovasjon, som har steget med hele 12 prosentpoeng fra 33 til 45 prosent. Noe mindre økning finner vi på indikatorerne for vareinnovasjon (fra 69 til 73 prosent) og prosessinnovasjon (fra 53 til 55 prosent). De to indikatorerne vi registrerer en nedgang på er tjenesteinnovasjon (fra 65 til 64 prosent) samt markedsinnovasjon, som har falt med seks prosentpoeng fra 63 til 57 prosent. Andelen utviklingsprosesser som ikke bidrar til innovasjon er økt med ett prosentpoeng fra 11 til 12 prosent.

Tabell 23: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid

Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid (2017: n-2627)				
	2014	2015	2016	2017
Vare	69 %	69 %	69 %	73 %
Tjeneste	57 %	60 %	65 %	64 %
Prosess	62 %	58 %	53 %	55 %
Marked	55 %	58 %	63 %	57 %
Organisasjon	29 %	29 %	33 %	45 %
Andel som ikke gir innovasjon	7 %	7 %	11 %	12 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer «vet ikke»

I tabellen under vises det hvordan bidraget til innovasjon har vært på de ulike hovedområdene for gründerbedrifter og etablerte bedrifter i 2016 og 2017. Vi gjør oppmerksom på at de som har svart «vet ikke» ikke er med i beregningen, noe som gjør at tallene er forskjellig fra tabellen over. Jo større «Vet ikke»-andelene i tabellen over er, jo større blir forskjellene sammenlignet med andelen i tabellen under.

Men unntak for prosessinnovasjoner er bidraget både i 2016 og 2017 høyest for gründerbedriftene. For 2017 er også bidraget til organisatorisk innovasjon noe høyere for etablerte bedrifter. Ser vi på utviklingen fra 2016 til 2017, er bildet blandet. Endringene er størst for de etablerte bedriftene, der

vi ser en økning på tre av de fem indikatorene. Økningen er størst for organisatorisk innovasjon, hele 15 prosentpoeng, noe som er hovedforklaringen for hele endringen i denne indikatoren som vist i tabellen over. For gründerbedriftene registrerer vi nedgang på tre av de fem indikatorene. Nedgangen er størst for markedsmessig innovasjon, med fem prosentpoeng, mens denne indikatoren går ned med åtte prosentpoeng for de etablerte bedriftene. For de andre indikatorene er endringene mindre, for begge bedriftstypene.

Tabell 24: Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid etter bedriftstype

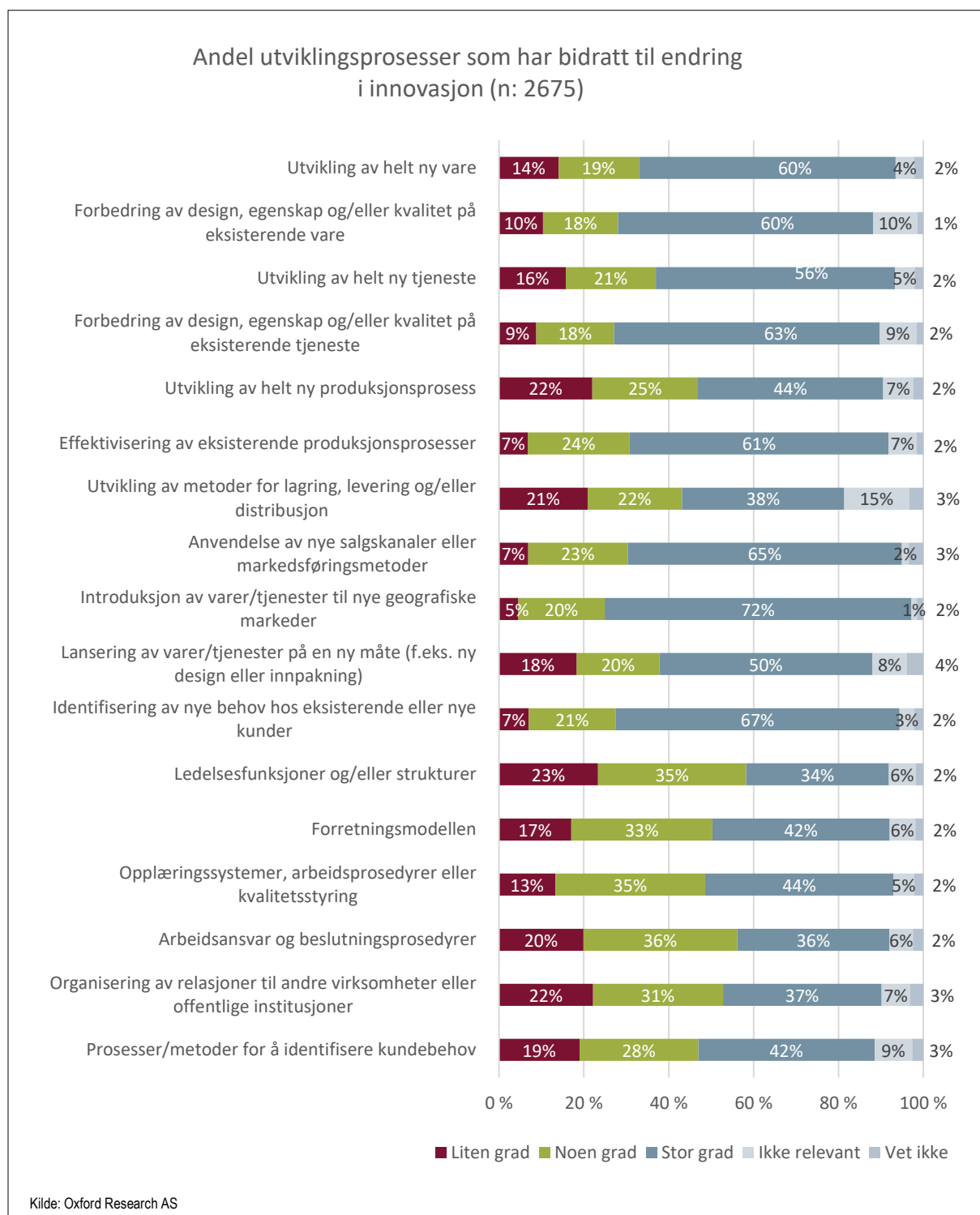
Andel som har gitt bidrag til innovasjon, utvikling over tid etter bedriftstype (2017 n: 2815)				
	Gründerbedrifter		Etablerte bedrifter	
	2016	2017	2016	2017
Vare	84%	86 %	73%	78 %
Tjeneste	84%	81 %	70%	69 %
Prosess	66%	64 %	68%	70 %
Marked	84%	79 %	66%	58 %
Organisasjon	54%	56 %	42%	57 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.2 Bidrag til innovasjon på underkategorier

For hvert av de fem hovedområdene for innovasjon er det stilt mer detaljerte spørsmål knyttet til ulike underkategorier. Resultatene på disse vises i neste figur.

Figur 24: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til endring i innovasjon

9.3 Innovasjonsbidrag etter tjeneste

I de to neste tabellene vises det hvor stor andel av utviklingsprosessene som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder. Resultatene viser at det er stor variasjon mellom tjenestene.

Tabell 25: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til vare-, tjeneste-, prosess- og markedsinnovasjon etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til vare-, tjeneste-, prosess- og markedsinnovasjon etter tjeneste (n: 2000)											
	Utvikling av helt ny vare	Forbedring av design, egenkap og/eller kvalitet på eksisterende vare	Utvikling av helt ny tjeneste	Forbedring av design, egenkap og/eller kvalitet på eksisterende tjeneste	Utvikling av helt ny produksjonsprosess	Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser	Utvikling av metoder for lagring, levering og/eller distribusjon	Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder	Introduksjon av varer/tjenester til nye geografiske markeder	Lansering av varer/tjenester på en ny måte (feks. ny design eller innpakning)	Identifisering av nye behov hos eksisterende eller nye kunder
Bedriftsnettverk (n=20)	58 %	100 %	50 %	93 %	29 %	71 %	83 %	87 %	60 %	38 %	73 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	62 %	68 %	64 %	69 %	46 %	56 %	49 %	71 %	70 %	67 %	72 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	47 %	52 %	37 %	50 %	44 %	64 %	46 %	42 %	49 %	32 %	56 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	65 %	66 %	57 %	59 %	42 %	57 %	50 %	70 %	55 %	62 %	71 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	53 %	63 %	45 %	64 %	36 %	62 %	46 %	63 %	56 %	51 %	44 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	18 %	50 %	16 %	50 %	23 %	71 %	25 %	48 %	30 %	46 %	38 %
EU-Horizon2020 (n=13)	83 %	91 %	82 %	89 %	63 %	67 %	17 %	75 %	92 %	50 %	80 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	82 %	69 %	75 %	78 %	58 %	63 %	63 %	75 %	77 %	59 %	73 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	82 %	76 %	77 %	73 %	66 %	65 %	58 %	67 %	79 %	64 %	82 %
EØS midlene (n=47)	80 %	87 %	52 %	72 %	78 %	77 %	30 %	46 %	67 %	42 %	69 %
FRAM-Global Growth (n=109)	51 %	63 %	41 %	65 %	46 %	66 %	56 %	68 %	74 %	48 %	60 %
IFU/OFU (n=97)	94 %	59 %	79 %	76 %	74 %	61 %	53 %	80 %	86 %	58 %	79 %
IPR-rådgivning (n=105)	85 %	70 %	75 %	82 %	70 %	74 %	52 %	62 %	81 %	43 %	79 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	50 %	87 %	63 %	95 %	40 %	67 %	75 %	72 %	59 %	82 %	72 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	61 %	82 %	45 %	62 %	61 %	73 %	61 %	68 %	84 %	55 %	59 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	74 %	83 %	62 %	80 %	42 %	81 %	56 %	58 %	64 %	67 %	59 %
Lavrisikolån (n=23)	40 %	40 %	40 %	33 %	17 %	54 %	62 %	38 %	62 %	50 %	69 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	31 %	67 %	0 %	55 %	7 %	40 %	36 %	20 %	20 %	0 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	13 %	50 %	23 %	39 %	33 %	73 %	37 %	38 %	38 %	38 %	25 %
Mentortjenesten (n=71)	65 %	77 %	65 %	82 %	56 %	70 %	50 %	84 %	80 %	60 %	76 %
Miljøteknologi (n=95)	84 %	64 %	83 %	72 %	76 %	70 %	57 %	62 %	74 %	55 %	79 %
NOREPS (n=17)	63 %	57 %	83 %	83 %	33 %	33 %	33 %	67 %	60 %	67 %	50 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	60 %	77 %	65 %	76 %	42 %	76 %	42 %	78 %	69 %	57 %	67 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	77 %	77 %	71 %	79 %	55 %	78 %	61 %	74 %	83 %	56 %	71 %
Rådgivning (n=263)	76 %	70 %	68 %	72 %	60 %	63 %	50 %	69 %	79 %	57 %	75 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	78 %	59 %	67 %	75 %	78 %	83 %	71 %	82 %	76 %	53 %	78 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	66 %	72 %	41 %	69 %	55 %	45 %	60 %	78 %	83 %	61 %	61 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	63 %	94 %	65 %	90 %	36 %	67 %	60 %	78 %	78 %	71 %	65 %
Total	65 %	68 %	60 %	70 %	48 %	66 %	47 %	68 %	74 %	57 %	71 %

Kilde: Oxford Research AS. Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 26: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til organisatorisk innovasjon etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til organisatorisk innovasjon etter tjeneste (n: 2000)						
	Ledelsefunksjoner og/eller strukturer	Forretningsmodellen	Opplæringsystemer, arbeidsprosedyrer eller kvalitetssyring	Arbeidsansvar og beslutningsprosedyrer	Organisering av relasjoner til andre virksomheter eller offentlige institusjoner	Prosesser/metoder for å identifisere kundebehov
Bedriftsnettverk (n=20)	40 %	80 %	50 %	20 %	60 %	50 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	30 %	42 %	57 %	37 %	53 %	57 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	14 %	30 %	38 %	32 %	34 %	35 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	15 %	40 %	40 %	39 %	25 %	45 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	29 %	36 %	38 %	34 %	38 %	38 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	18 %	14 %	37 %	24 %	11 %	10 %
EU-Horizon2020 (n=13)	33 %	57 %	43 %	33 %	33 %	57 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	54 %	66 %	61 %	56 %	61 %	63 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	43 %	64 %	49 %	46 %	53 %	64 %
EØS midlene (n=47)	26 %	42 %	65 %	54 %	42 %	30 %
FRAM-Global Growth (n=109)	44 %	33 %	40 %	41 %	31 %	37 %
IFU/OFU (n=97)	44 %	60 %	56 %	45 %	57 %	57 %
IPR-rådgivning (n=105)	43 %	62 %	48 %	48 %	50 %	61 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	18 %	27 %	55 %	36 %	64 %	73 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	35 %	58 %	32 %	37 %	29 %	47 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	32 %	38 %	62 %	46 %	44 %	58 %
Lavrisikolån (n=23)	27 %	27 %	55 %	45 %	30 %	20 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	50 %	57 %	60 %	40 %	33 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	25 %	22 %	29 %	22 %	11 %	12 %
Mentortjenesten (n=71)	56 %	64 %	49 %	51 %	60 %	69 %
Miljøteknologi (n=95)	41 %	60 %	50 %	30 %	46 %	68 %
NOREPS (n=17)	60 %	60 %	20 %	80 %	60 %	40 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	44 %	56 %	58 %	50 %	58 %	54 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	50 %	54 %	52 %	31 %	46 %	56 %
Rådgivning (n=263)	45 %	52 %	51 %	41 %	45 %	53 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	29 %	50 %	38 %	29 %	43 %	38 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og rein-driftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	38 %	41 %	63 %	63 %	33 %	53 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	31 %	29 %	38 %	35 %	76 %	56 %
Total	37 %	45 %	48 %	39 %	41 %	47 %

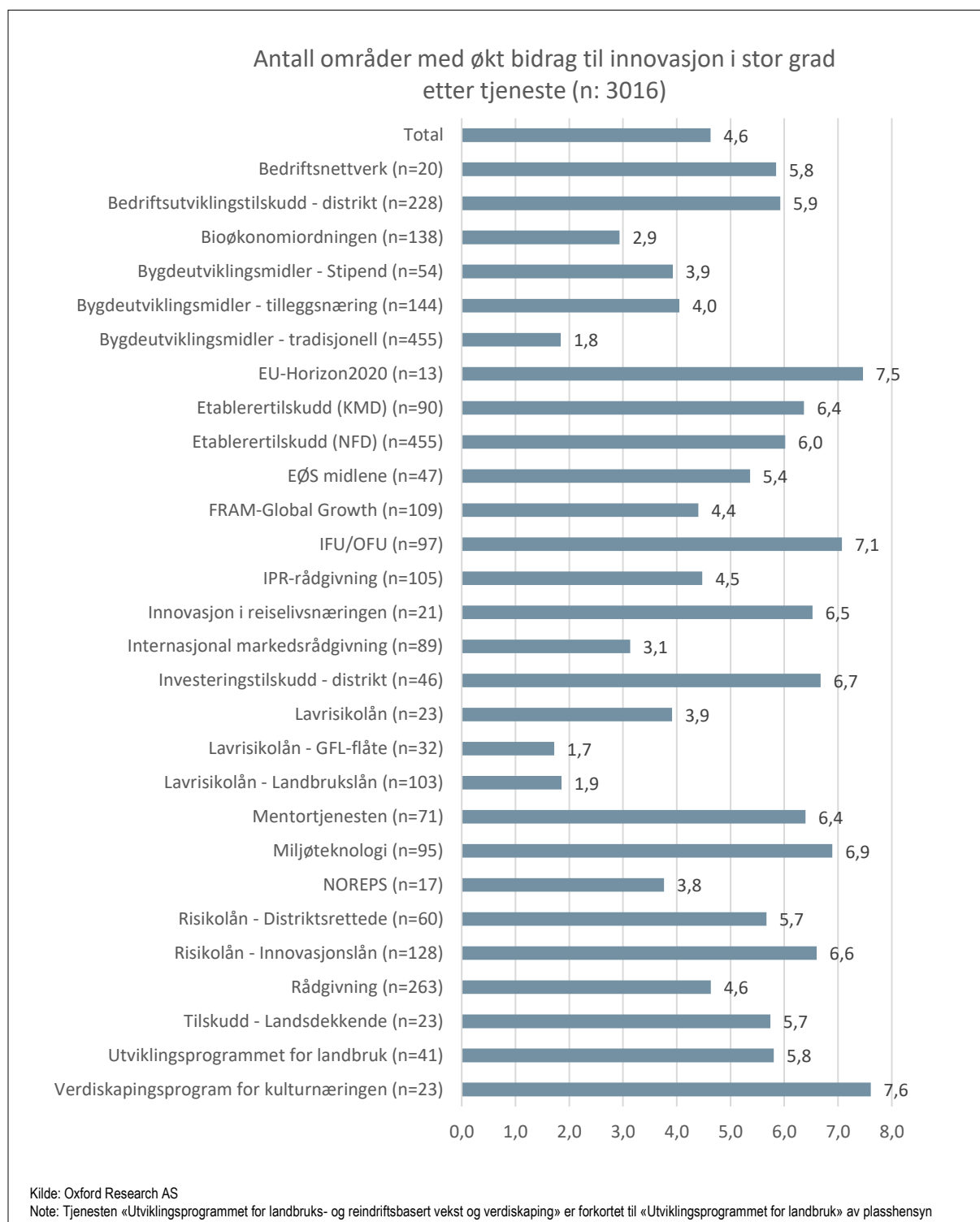
Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.4 Samlet bidrag til innovasjon

I de tre neste figurene vises utviklingsprosessenes samlede bidrag til innovasjon på de ulike indikatorene. Vi ser både på bidraget etter tjeneste og bedriftstype.

9.4.1 Samlet bidrag til innovasjon etter tjeneste

Figur 25: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter tjeneste

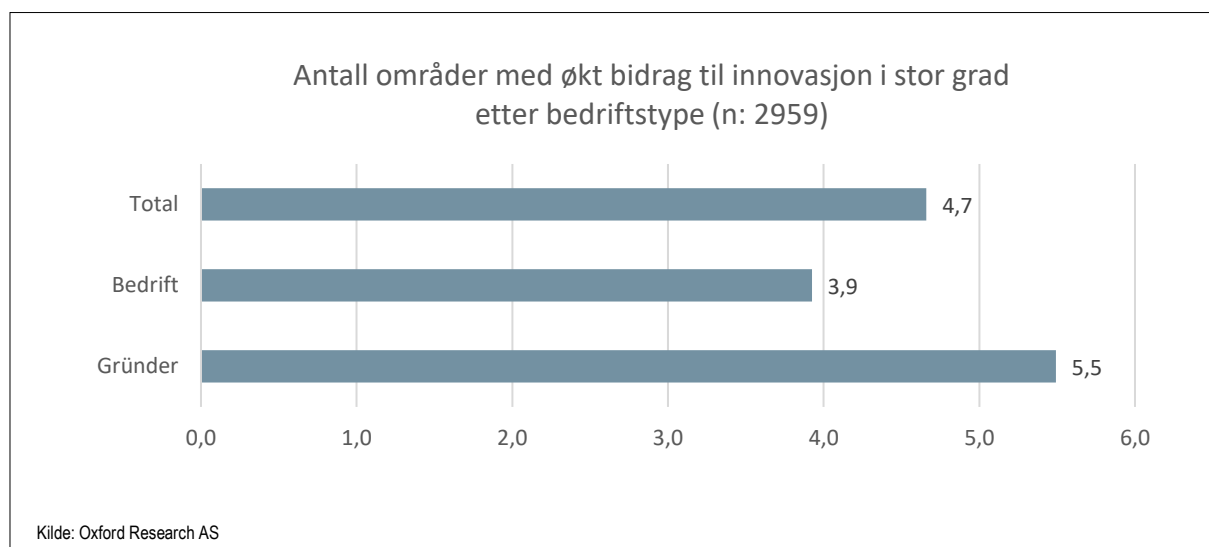
9.4.2 Samlet bidrag til innovasjon etter bedriftstype

Tabell 27: Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som i stor grad vil eller har bidratt til utvikling og forbedring innenfor ulike områder etter bedriftstype (n: 1972)			
	Etablerte bedrifter	Gründerbedrifter	Total
Utvikling av helt ny vare	55 %	74 %	65 %
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende vare	64 %	73 %	68 %
Utvikling av helt ny tjeneste	52 %	68 %	60 %
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende tjeneste	64 %	76 %	70 %
Utvikling av helt ny produksjonsprosess	42 %	57 %	48 %
Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser	65 %	69 %	66 %
Utvikling av metoder for lagring, levering og/eller distribusjon	42 %	53 %	47 %
Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder	64 %	71 %	68 %
Introduksjon av varer/tjenester til nye geografiske markeder	68 %	79 %	74 %
Lansering av varer/tjenester på en ny måte (f.eks. ny design eller innpakning)	53 %	60 %	57 %
Identifisering av nye behov hos eksisterende eller nye kunder	65 %	76 %	71 %
Ledelsesfunksjoner og/eller strukturer	28 %	46 %	37 %
Forretningsmodellen	34 %	58 %	45 %
Opplæringsystemer, arbeidsprosedyrer eller kvalitetsstyring	45 %	51 %	48 %
Arbeidsansvar og beslutningsprosedyrer	33 %	46 %	39 %
Organisering av relasjoner til andre virksomheter eller offentlige institusjoner	33 %	51 %	41 %
Prosser/metoder for å identifisere kundebehov	36 %	59 %	47 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Figur 26: Antall områder med økt innovasjon i stor grad etter bedriftstype

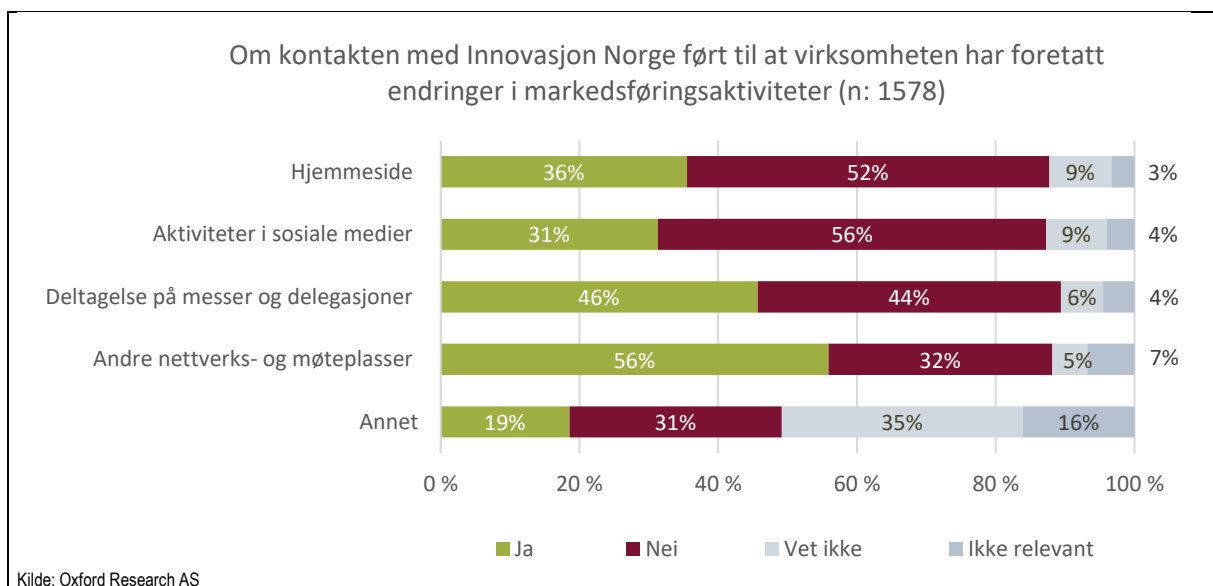

9.5 Nærmere om markedsføringsaktiviteter og forretningsmodell/strategi

I figurene og tabellen under belyses det hvorvidt kontakten med Innovasjon Norge har ført til at virksomhetene har foretatt konkrete endringer i sine markedsføringsaktiviteter og forretningsmodeller eller strategier. Dette er nye spørsmål i årets førundersøkelse, noe som innebærer at vi ikke har noe sammenligningsgrunnlag her.

9.5.1 Kontakt med Innovasjon Norge og markedsføringsaktiviteter

Figur 27: Endringer i markedsføringsaktiviteter

Tabell 28: Endringer i markedsføringsaktiviteter etter tjeneste

Endringer i markedsføringsaktiviteter etter tjeneste (n: 1398)					
	Hjemmeside	Aktiviteter i sosiale medier	Deltagelse på messer og delegasjoner	Andre netverks- og møteplasser	Annet
Bedriftsnettverk (n=20)	67 %	67 %	64 %	80 %	38 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	42 %	42 %	45 %	72 %	43 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	31 %	22 %	45 %	55 %	41 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	63 %	70 %	50 %	73 %	27 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	56 %	57 %	37 %	57 %	48 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	29 %	45 %	45 %	50 %	13 %
EU-Horizon2020 (n=13)	45 %	18 %	50 %	50 %	60 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	56 %	62 %	59 %	75 %	44 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	41 %	32 %	49 %	61 %	38 %
EØS midlene (n=47)	73 %	48 %	80 %	74 %	69 %
FRAM-Global Growth (n=109)	40 %	48 %	74 %	75 %	42 %
IFU/OFU (n=97)	35 %	31 %	45 %	57 %	23 %
IPR-rådgivning (n=105)	32 %	20 %	47 %	55 %	47 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	67 %	67 %	47 %	83 %	0 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	22 %	14 %	52 %	58 %	25 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	48 %	57 %	43 %	62 %	53 %
Lavrisikolån (n=23)	30 %	20 %	14 %	80 %	25 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	0 %	0 %	67 %	33 %	33 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	25 %	38 %	0 %	57 %	50 %
Mentortjenesten (n=71)	31 %	32 %	45 %	69 %	24 %
Miljøteknologi (n=95)	21 %	13 %	46 %	56 %	33 %
NOREPS (n=17)	56 %	44 %	70 %	78 %	50 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	50 %	42 %	56 %	55 %	46 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	35 %	32 %	44 %	43 %	34 %
Rådgivning (n=263)	41 %	31 %	53 %	65 %	36 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	38 %	53 %	63 %	67 %	40 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	32 %	50 %	57 %	56 %	0 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	63 %	67 %	60 %	88 %	25 %
Total	40 %	36 %	51 %	63 %	38 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

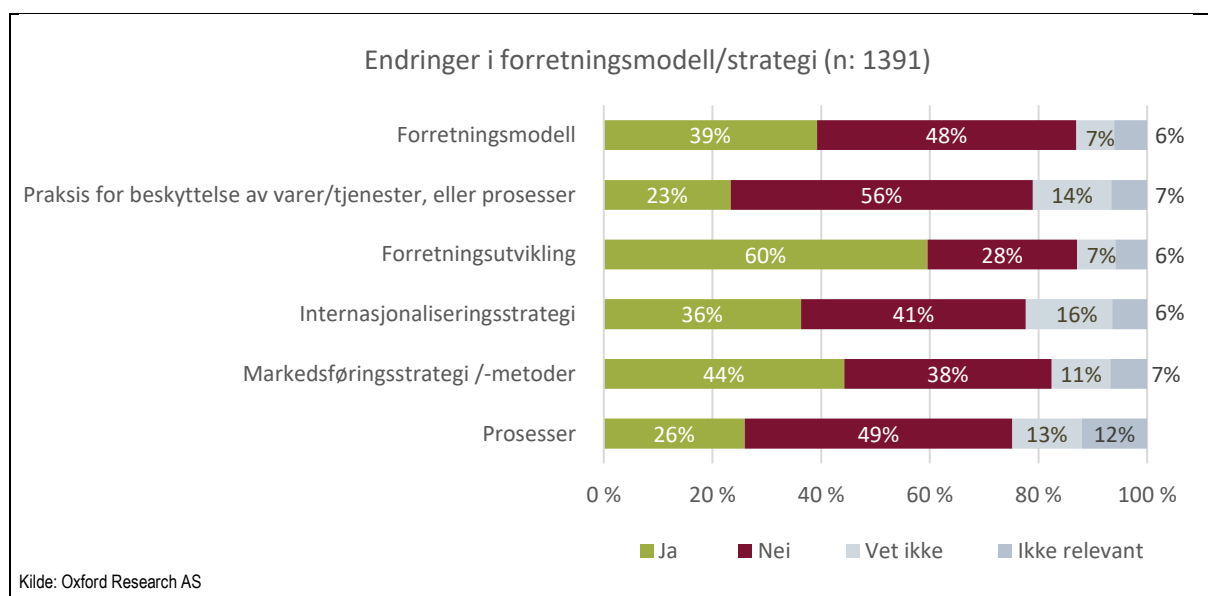
Tabell 29: Endringer i markedsføringsaktiviteter etter bedriftstype

Endringer i markedsføringsaktiviteter etter bedriftstype (n: 1391)					
	Hjemmeside	Aktiviteter i sosiale medier	Deltagelse på messer og delegasjoner	Andre netverks- og møteplasser	Annet
Etablert bedrift	40 %	35 %	52 %	66 %	41 %
Gründerbedrift	41 %	36 %	50 %	62 %	35 %
Total	40 %	36 %	51 %	63 %	38 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.5.2 Kontakt med Innovasjon Norge og forretningsmodell/strategi

Figur 28: Endringer i forretningsmodell/strategi

Tabell 30: Endringer i forretningsmodell/strategi etter bedriftstype

Endringer i forretningsmodell/strategi etter bedriftstype (n: 1035)						
	Forretningsmodell	Praksis for beskyttelse av varer/tjenester, eller prosesser	Forretningsutvikling	Internasjonaliseringsstrategi	Markedsføringsstrategi / -metoder	Prosesser
Etablert bedrift	37 %	18 %	64 %	40 %	52 %	34 %
Gründerbedrift	54 %	41 %	73 %	54 %	56 %	34 %
Total	45 %	30 %	68 %	47 %	54 %	35 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»						

Tabell 31: Endringer i forretningsmodell/strategi etter tjeneste

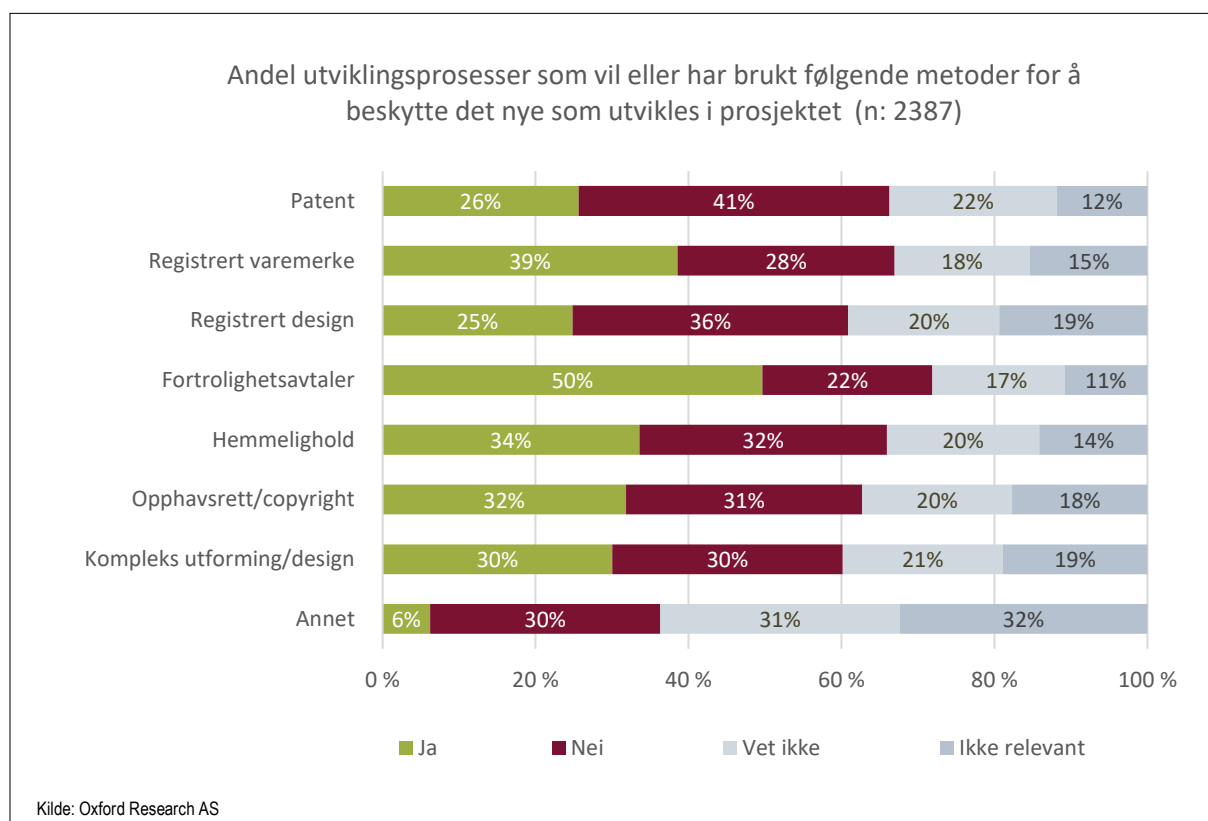
Endringer i forretningsmodell/strategi etter tjeneste (n: 1044)						
	Forretningsmodell	Praksis for beskrytelse av varer/tjenester, eller prosesser	Forretningsutvikling	Internasjonaliseringsstrategi	Markedsføringsstrategi /-metoder	Prosesser
Bedriftsnettverk (n=20)	60 %	25 %	89 %	50 %	90 %	13 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	41 %	14 %	69 %	36 %	63 %	36 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	38 %	15 %	70 %	19 %	57 %	46 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	33 %	8 %	73 %	15 %	71 %	17 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	44 %	9 %	71 %	20 %	56 %	25 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	26 %	4 %	46 %	1 %	13 %	24 %
EU-Horizon2020 (n=13)	50 %	14 %	29 %	33 %	67 %	33 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	56 %	24 %	76 %	53 %	61 %	48 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	55 %	42 %	75 %	52 %	52 %	37 %
EØS midlene (n=47)	61 %	11 %	91 %	65 %	45 %	60 %
FRAM-Global Growth (n=109)	62 %	30 %	80 %	49 %	71 %	49 %
IFU/OFU (n=97)	54 %	35 %	70 %	51 %	47 %	26 %
IPR-rådgivning (n=105)	36 %	55 %	50 %	46 %	42 %	33 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	56 %	0 %	82 %	89 %	91 %	14 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	43 %	35 %	67 %	64 %	60 %	26 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	43 %	32 %	88 %	50 %	71 %	55 %
Lavrisikolån (n=23)	11 %	0 %	86 %	29 %	43 %	33 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	38 %	0 %	86 %	0 %	0 %	33 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	30 %	0 %	41 %	0 %	4 %	18 %
Mentortjenesten (n=71)	71 %	46 %	87 %	68 %	70 %	32 %
Miljøteknologi (n=95)	37 %	35 %	60 %	56 %	51 %	39 %
NOREPS (n=17)	50 %	50 %	80 %	100 %	75 %	60 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	47 %	32 %	67 %	44 %	68 %	58 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	40 %	23 %	54 %	51 %	40 %	21 %
Rådgivning (n=263)	49 %	54 %	69 %	71 %	59 %	32 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	50 %	33 %	75 %	33 %	50 %	33 %
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (n=41)	50 %	0 %	80 %	17 %	80 %	27 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	44 %	33 %	78 %	82 %	94 %	42 %
Total	45 %	30 %	68 %	47 %	54 %	35 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

9.6 Beskyttelse av det nye som utvikles i utviklingsprosessen

Vi har videre sett på bedriftenes bruk av ulike typer metoder for å beskytte sine innovasjoner. Vi ser – som i fjorårets undersøkelse - at Fortrolighetsavtaler og Registrert varemerke er de mest utbredte mekanismene, mens Patenter og Registrering av design i mindre grad tas i bruk. Det er interessant å merke seg at gründerbedriftene gjennomgående benytter de ulike mekanismene i større grad enn de etablerte bedriftene (sterkt statistisk signifikante forskjeller for alle mekanismer).

Figur 29: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen

Tabell 32: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter tjeneste (n: 2387)								
	Patent	Registrert vare- merke	Registrert design	Fortrolighetsavtaler	Hemmelighold	Opphavsrett/ copyright	Kompleks utfor- ming/design	Annet
Bedriftsnettverk (n=20)	13 %	50 %	44 %	60 %	38 %	67 %	33 %	14 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	20 %	50 %	41 %	64 %	37 %	44 %	43 %	12 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	20 %	27 %	26 %	56 %	34 %	22 %	35 %	6 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	11 %	39 %	25 %	15 %	32 %	11 %	20 %	6 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	8 %	40 %	35 %	24 %	11 %	17 %	29 %	14 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	2 %	17 %	10 %	7 %	3 %	4 %	4 %	6 %
EU-Horizon2020 (n=13)	83 %	73 %	67 %	92 %	70 %	89 %	43 %	33 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	32 %	75 %	49 %	72 %	53 %	57 %	53 %	19 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	55 %	75 %	58 %	88 %	66 %	72 %	67 %	27 %
EØS midlene (n=47)	24 %	25 %	16 %	69 %	33 %	22 %	48 %	31 %
FRAM-Global Growth (n=109)	26 %	42 %	27 %	47 %	44 %	38 %	47 %	23 %
IFU/OFU (n=97)	50 %	63 %	28 %	92 %	73 %	56 %	60 %	13 %
IPR-rådgivning (n=105)	65 %	70 %	47 %	88 %	74 %	56 %	54 %	18 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	0 %	9 %	0 %	0 %	9 %	0 %	22 %	10 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	44 %	66 %	40 %	78 %	61 %	73 %	65 %	10 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	9 %	36 %	29 %	32 %	22 %	21 %	32 %	25 %
Lavrisikolån (n=23)	0 %	36 %	25 %	25 %	10 %	18 %	9 %	10 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	0 %	11 %	11 %	11 %	11 %	14 %	17 %	0 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	0 %	24 %	6 %	6 %	10 %	3 %	6 %	12 %
Mentortjenesten (n=71)	49 %	80 %	68 %	79 %	64 %	73 %	69 %	12 %
Miljøteknologi (n=95)	58 %	59 %	37 %	94 %	74 %	60 %	66 %	20 %
NOREPS (n=17)	13 %	50 %	20 %	100 %	89 %	57 %	57 %	14 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	40 %	66 %	56 %	57 %	42 %	40 %	54 %	0 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	46 %	64 %	38 %	80 %	63 %	57 %	59 %	23 %
Rådgivning (n=263)	60 %	72 %	54 %	86 %	64 %	68 %	61 %	25 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	42 %	58 %	50 %	77 %	64 %	36 %	64 %	38 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=41)	10 %	40 %	33 %	19 %	13 %	25 %	20 %	14 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	29 %	78 %	100 %	60 %	25 %	85 %	67 %	0 %
Total	39 %	58 %	41 %	69 %	51 %	51 %	50 %	17 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 33: Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som vil eller har brukt følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles i utviklingsprosessen etter bedriftstype (n: 2387)								
	Patent	Registrert varemerke	Registrert design	Fortrolighetsavtaler	Hemmelighold	Opphavsrett/ copyright	Kompleks utforming/ design	Annet
Etablert bedrift	28 %	42 %	27 %	56 %	39 %	36 %	41 %	13 %
Gründerbedrift	47 %	70 %	52 %	80 %	60 %	63 %	59 %	21 %
Total	39 %	58 %	41 %	69 %	51 %	51 %	50 %	17 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»								

10. Forventede økonomiske effekter av utviklingsprosessen

- Samtlige indikatorer for økonomiske effekter av utviklingsprosessene går tilbake sammenlignet med fjorårets undersøkelse.
- Samtlige indikatorer går tilbake for gründerbedriftene og de etablerte bedriftene, med unntak av eksport-indikatoren for de etablerte bedriftene.
- Nedgangen i indikatorene er større for gründerbedriftene enn for de etablerte bedriftene når vi sammenligner resultatene fra årets undersøkelse med 2016-undersøkelsen.
- Allikevel er det fortsatt slik at de forventede økonomiske effektene er høyere for gründerbedriftene enn de etablerte bedriftene; dette gjelder samtlige indikatorer.

Innovasjon Norge har som mål å styrke det norske næringslivet, og det er således interessant å undersøke utviklingsprosessens betydning for kundenes økonomiske forhold. I dette kapitlet analyseres forventede økonomiske effekter av utviklingsprosessene som gjennomføres med støtte fra Innovasjon Norge.

Som et mål på den samlede økonomiske effekten, ber vi kundene angi i hvilken grad de forventer at utviklingsprosessen vil føre til bedret konkurransevne, bedret lønnsomhet, bedret overlevelsesmulighet, økt omsetning, økt eksport og økt sysselsetting. Utviklingsprosessenes forventede økonomiske effekter på et overordnet nivå er presentert i kapittel 10.1. For første gang på svært lang tid finner vi at samtlige indikatorer viser en nedgang sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Her ser vi at i årets undersøkelse forventer 64 prosent (71 prosent i 2016) av kundene at utviklingsprosessen i stor eller svært stor grad skal bedre overlevelsesmuligheten, en nedgang på syv prosentpoeng fra 2016. 59 prosent forventer økt omsetning (68 prosent i 2016) og 54 prosent bedret lønnsomhet (64 prosent i 2016), som representerer en sterk nedgang for begge indikatorer fra 2016.

Over halvparten, nærmere bestemt 56 prosent, av kundene antar at utviklingsprosessen i stor eller svært stor grad vil bedre konkurransevnen (62 prosent i 2016), mens utviklingsprosessene i mindre grad forventes å bidra til en økning i sysselsettingen (42 prosent, 49 prosent i 2016). Nominelt er indikatoren for eksport den laveste, og denne har også hatt den minste tilbakegangen blant de økonomiske indikatorene sammenlignet med 2016-undersøkelsen, med en tilbakegang på to prosentpoeng.

Tabellen under viser utviklingen i forventninger til økonomiske effekter av utviklingsprosessene. Nedgangen er størst for omsetning og lønnsomhet med nedgang på henholdsvis ti og ni prosentpoeng. Indikatorene Bedret overlevelsesmulighet og økt sysselsetting går begge tilbake med syv prosentpoeng, mens bedret konkurransevne faller med seks prosentpoeng. Indikatoren økt eksport går kun tilbake med to prosentpoeng, men dette er samtidig den indikatoren som ligger lavest i verdi.

Det er vanskelig å peke på en entydig årsak til denne brede nedgangen i de økonomiske indikatorene. Makroøkonomiske forhold, som i tidligere undersøkelser har kunnet forklare endringer fra et år til et annet i våre økonomiske indikatorer, ser bare ut delvis å kunne forklare nedgangen. SSB

sine konjunkturanalyser viser at konjunkturbunnen ble nådd i 2016, og at pilene i 2017 pekte oppover for norsk økonomi.⁵ En annen forklaring kunne vært eventuelle endringer i innretningen i Innovasjon Norges tjenesteportefølje. Vi har undersøkt om det er endringer i tjenstesammensetningen, endringer i fordelingen av kundenes geografiske og næringsmessige tilhørighet og egenrapporterte innovasjonshøyde i årets sammenlignet med fjorårets undersøkelse. Her finner vi ingen vesentlige endringer som kan forklare utviklingen i de økonomiske indikatorene. Det er rett nok flere nye tjenester i årets undersøkelse, men flere av disse er små i omfang og i snitt trekker de nye tjenestene ikke ned totalverdiene på noen av indikatorene. Den eneste endringen vi står igjen med, er at spørsmålene er endret fra å spørre om «prosjektets» til «utviklingsprosessens» betydning for ulike økonomiske forhold. Da denne endringen er gjort gjennomgående for alle spørsmålene i undersøkelsen, synes denne forklaringen ikke særlig plausibel, da vi ikke finner større endringer i noen av de andre indikatorene i denne rapporten, som addisjonalitet, samarbeid, kompetanse og innovasjon. Dermed står vi tilbake uten en enkeltårsak som kan forklare denne utviklingen. Det synes å være en kombinasjon av flere forhold som ligger bak, hvorav konjunktursituasjonen kan forklare noe av tilbakegangen, men ikke alt. Hvilke andre faktorer som spiller inn, er usikkert.

I et lengre tidsperspektiv fremstår Førundersøkelsene for 2015- og 2016-årgangene som toppår med tanke på de økonomiske indikatorene. Resultatene fra årets undersøkelse er tilbake på nivå med 2014-årgangen, som i sin tur hadde høyere verdier på de fleste indikatorene sammenlignet med 2013-årgangen. Dette kan tyde på at disse indikatorene er tilbake på et normalnivå.

Tabell 34: Økonomiske indikatorer, utvikling over tid

	2014	2015	2016	2017
Økt omsetning	63 %	69 %	68%	59 %
Økt eksport	20 %	26 %	32%	30 %
Bedret konkurranseevne	53 %	60 %	62%	56 %
Bedret lønnsomhet	60 %	65 %	64%	54 %
Bedret overlevelsesmulighet	67 %	72 %	71%	64 %
Økt sysselsetting	37 %	46 %	49%	42 %

Kilde: Oxford Research AS

Senere i kapittelet har vi undersøkt de økonomiske indikatorene per *tjeneste* og resultatene viser at alle indikatorene går tilbake for mellom 16 og 19 av de 22 tjenestene som er med både i fjorårets og årets undersøkelse. Unntaket er eksportindikatoren, som viser en økning for halvparten av de 22 tjenestene, og tilbakegang for den andre halvparten.

Dersom vi fordeler resultatene på *bedriftstype*, ser vi at samtlige indikatorer går tilbake for gründere sammenlignet med 2016, og tilbakegangen varierer mellom 12 prosentpoeng for bedret lønnsomhet og 10 prosentpoeng for økt omsetning, økt sysselsetting og bedret konkurranseevne. Også etablerte bedriftene ser vi en tilbakegang for alle indikatorene, med unntak av økt eksport, og tilbakegangen er noe lavere enn for gründerbedriftene.

Når vi ser nærmere på de ulike økonomiske indikatorene etter tjeneste (se figurer i kapittel 10.2), finner vi at det er statistiske forskjeller for samtlige indikatorer. For indikatoren *økt omsetning* finner vi de høyeste verdiene for Risikolån - Innovasjonslån (87 prosent), IFU/OFU (84 prosent), Lavrisikolån - GFL-flåte (76 prosent) og Miljøteknologi (73 prosent), mens tjenestene Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (45 prosent), FRAM-Global Growth (45 prosent) og NOREPS (40

⁵https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/_attachment/331301?_ts=160258a64f8

prosent) skårer lavest. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (nedgang på 33 prosentpoeng) og Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (nedgang på 33 prosentpoeng). Et fåtall tjenester som Miljøteknologi (økning på tre prosentpoeng), Bedriftsnettverk (økning på 11 prosentpoeng) og Lavrisikolån - GFL-flåte (økning på 23 prosentpoeng) kan vise til en økning i denne indikatoren.

Når det gjelder *økt eksport*, ser vi at utviklingsprosesser støttet gjennom Risikolån - Innovasjonslån (70 prosent) og IFU/OFU (64 prosent), for øvrig de samme tjenestene som skåret høyest i fjorårets undersøkelse, har de høyeste forventede bidragene, mens det er bare to prosent av respondentene som mottar Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell, Bygdeutviklingsmidler - Stipend og Lavrisikolån - Landbrukslån som svarer at utviklingsprosessen i stor grad fører til økt eksport. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for NOREPS (nedgang på 27 prosentpoeng) og IPR-rådgivning (nedgang på 18 prosentpoeng), mens tjenestene Bedriftsnettverk (økning på 19 prosentpoeng) og Lavrisikolån - GFL-flåte (økning på 14 prosentpoeng) kan vise til den største økningen i denne indikatoren.

For indikatoren *bedret konkurransevne* skiller tjenestene IFU/OFU (88 prosent), Risikolån - Innovasjonslån (86 prosent) og Miljøteknologi (82 prosent) seg ut som de med høyest verdier, mens tjenestene Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (37 prosent) og Lavrisikolån - Landbrukslån (32 prosent) skårer lavest. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (nedgang på 17 prosentpoeng), Bedriftsnettverk (nedgang på 16 prosentpoeng) og Tilskudd - Landsdekkende (nedgang på 15 prosentpoeng). Et fåtall tjenester som Lavrisikolån - GFL-flåte (økning på 20 prosentpoeng), FRAM-Global Growth (økning på ni prosentpoeng) og Miljøteknologi (økning på fem prosentpoeng) kan vise til en økning i denne indikatoren.

Når det gjelder *bedret lønnsomhet* er det IFU/OFU (80 prosent), Lavrisikolån - GFL-flåte (79 prosent) og Risikolån - Innovasjonslån (73 prosent) som skårer høyest. Desidert lavest skårer NOREPS (20 prosent). Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Tilskudd - Landsdekkende (nedgang på hele 41 prosentpoeng), Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (nedgang på 31 prosentpoeng) og NOREPS (nedgang på 30 prosentpoeng). Kun to av tjenestene kan vise til en nevneverdig økning i denne indikatoren, nemlig Lavrisikolån - GFL-flåte (økning på 22 prosentpoeng) og Miljøteknologi (økning på fire prosentpoeng).

Bedret overlevelsesmulighet er indikatoren som – i likhet alle foregående undersøkelser - har de høyeste verdiene. Det er Risikolån - Innovasjonslån (88 prosent), Miljøteknologi og IFU/OFU (begge 85 prosent) som har de høyeste forventningene. Igjen skårer tjenesten NOREPS (40 prosent), denne gang sammen med FRAM-Global Growth (50 prosent), lavest. Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (nedgang på 24 prosentpoeng) og Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping (nedgang på 22 prosentpoeng). Fire av tjenestene kan vise til en økning i denne indikatoren, og det er Bedriftsnettverk (økning på 11 prosentpoeng), Miljøteknologi og Lavrisikolån - GFL-flåte (begge økning på seks prosentpoeng) som øker mest.

Økt sysselsetting er siste indikator. For denne indikatoren er det igjen utviklingsprosesser som har fått støtte gjennom Risikolån – Innovasjonslån og IFU/OFU (begge 70 prosent) og Miljøteknologi (64 prosent) som skårer høyest. De laveste forventningene finner vi blant utviklingsprosesser som har blitt støttet gjennom Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (21 prosent) og Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (27 prosent). Sammenliknet med fjorårets undersøkelse, finner vi den største tilbakegangen for Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (nedgang på hele 48 prosentpoeng), NOREPS (nedgang på 37 prosentpoeng) og Bygdeutviklingsmidler - Stipend (nedgang på

36 prosentpoeng). Fem av tjenestene kan vise til en økning i denne indikatoren, og det er Lavrisikolån - GFL-flåte (økning på 13 prosentpoeng), Lavrisikolån - Landbrukslån (økning på ni prosentpoeng), Investeringsstilskudd - distrikt (økning på fem prosentpoeng) og Miljøteknologi (økning på fire prosentpoeng) som øker mest.

Det er statistisk signifikante forskjeller for samtlige indikatorer og det er – i likhet med fjorårets undersøkelse - gjennomgående slik at de forventede effektene er høyest for gründerbedriftene. 72 prosent (82 prosent i 2016) av gründerbedriftene forventer store bidrag til økt *omsetning*, mens 56 prosent (66 prosent i 2016) av de etablerte bedriftene gjør det samme.

Ser vi på forventninger til *økt eksport*, er det slik at 46 prosent av gründerne har slike forventninger (54 prosent i 2016), og 27 prosent av de etablerte bedriftene (26 prosent i 2016). For de etablerte bedriftene er dette en økning på ett prosentpoeng fra 2016, og det er dermed disse som sørger for at denne indikatoren ikke faller mer enn to prosentpoeng totalt sett.

Det er nokså store nominelle ulikheter i indikatoren for *bedret konkurransevne* mellom bedriftstypene. Her forventer 69 prosent av gründerbedriftene slike effekter (79 prosent i 2016), mens 54 prosent av de etablerte bedriftene gjør det (59 prosent i 2016).

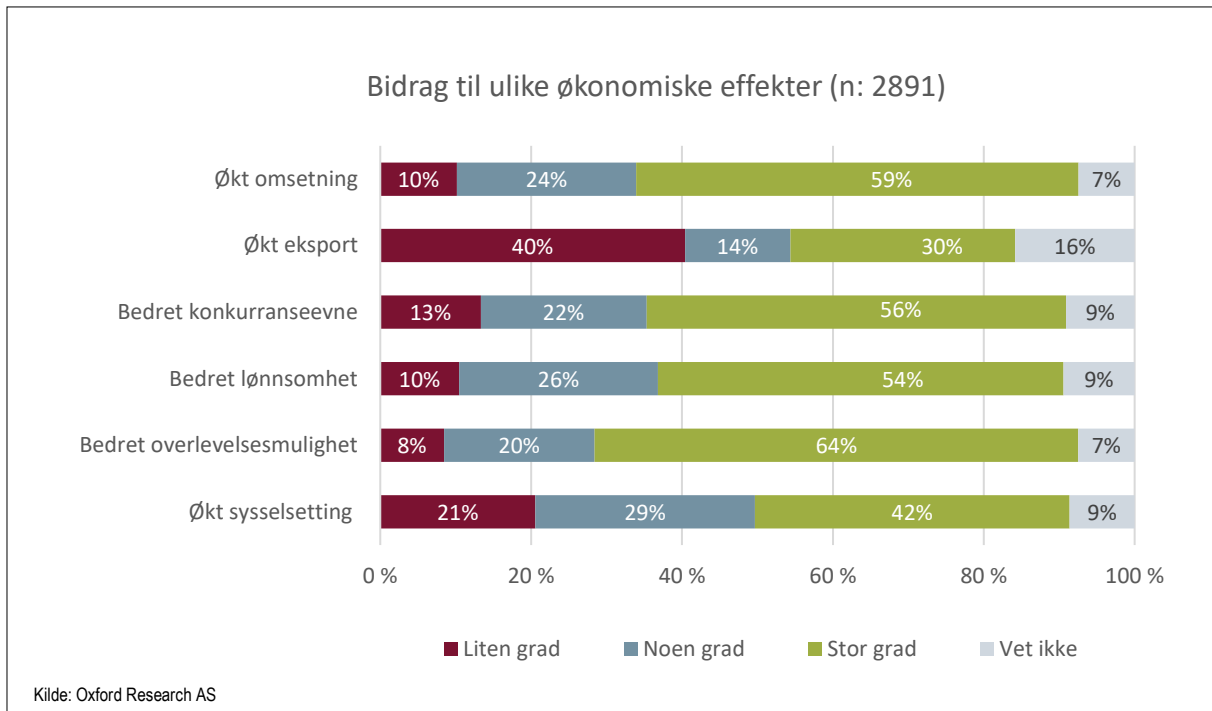
65 prosent av gründerne (77 prosent i 2016) og 55 prosent av de etablerte bedriftene (63 prosent i 2016) forventer store bidrag til *økt lønnsomhet*. Dette er dermed den indikatoren som går mest tilbake sammenlignet med 2016.

For begge typer bedrifter er forventninger til *bedret overlevelsesmulighet* indikatoren med høyest verdier. 77 prosent av gründerne har slike forventninger til sine utviklingsprosesser (86 prosent i 2016), og 63 prosent av de etablerte bedriftene (69 prosent i 2016) har forventninger om bedret overlevelsesmulighet som følge av sine støttede utviklingsprosesser.

Avslutningsvis viser sysselsettingsindikatoren at 57 prosent av gründerbedriftene forventer *økt sysselsetting* som følge av sine utviklingsprosesser (67 prosent i 2016), mens 36 prosent av de etablerte bedriftene (43 prosent i 2016) gjør det.

10.1 Ulike typer økonomiske effekter

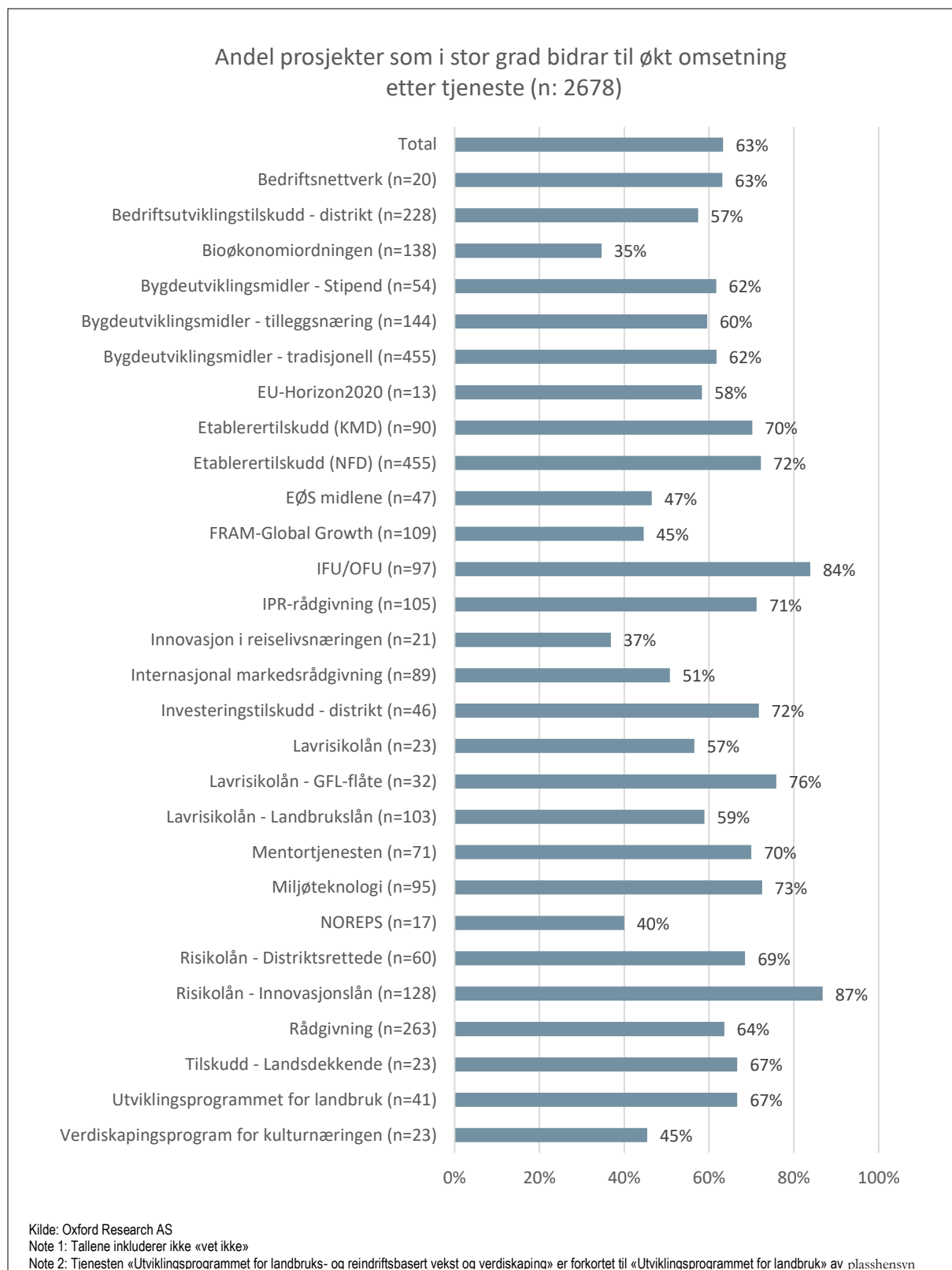
Figur 30: Bidrag til ulike økonomiske effekter

10.2 Økonomiske effekter etter tjeneste

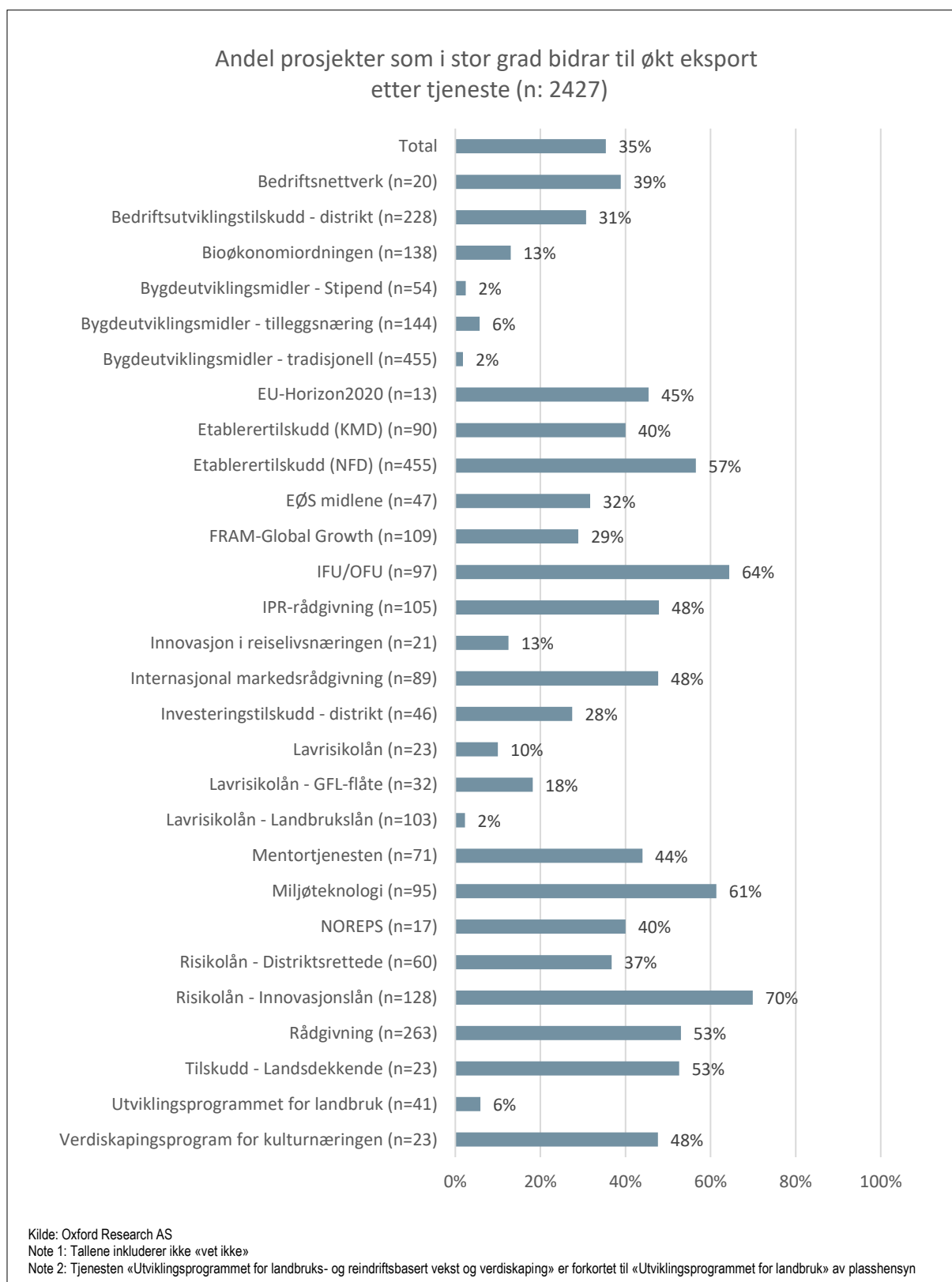
10.2.1 Økt omsetning etter tjeneste

Figur 31: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning etter tjeneste

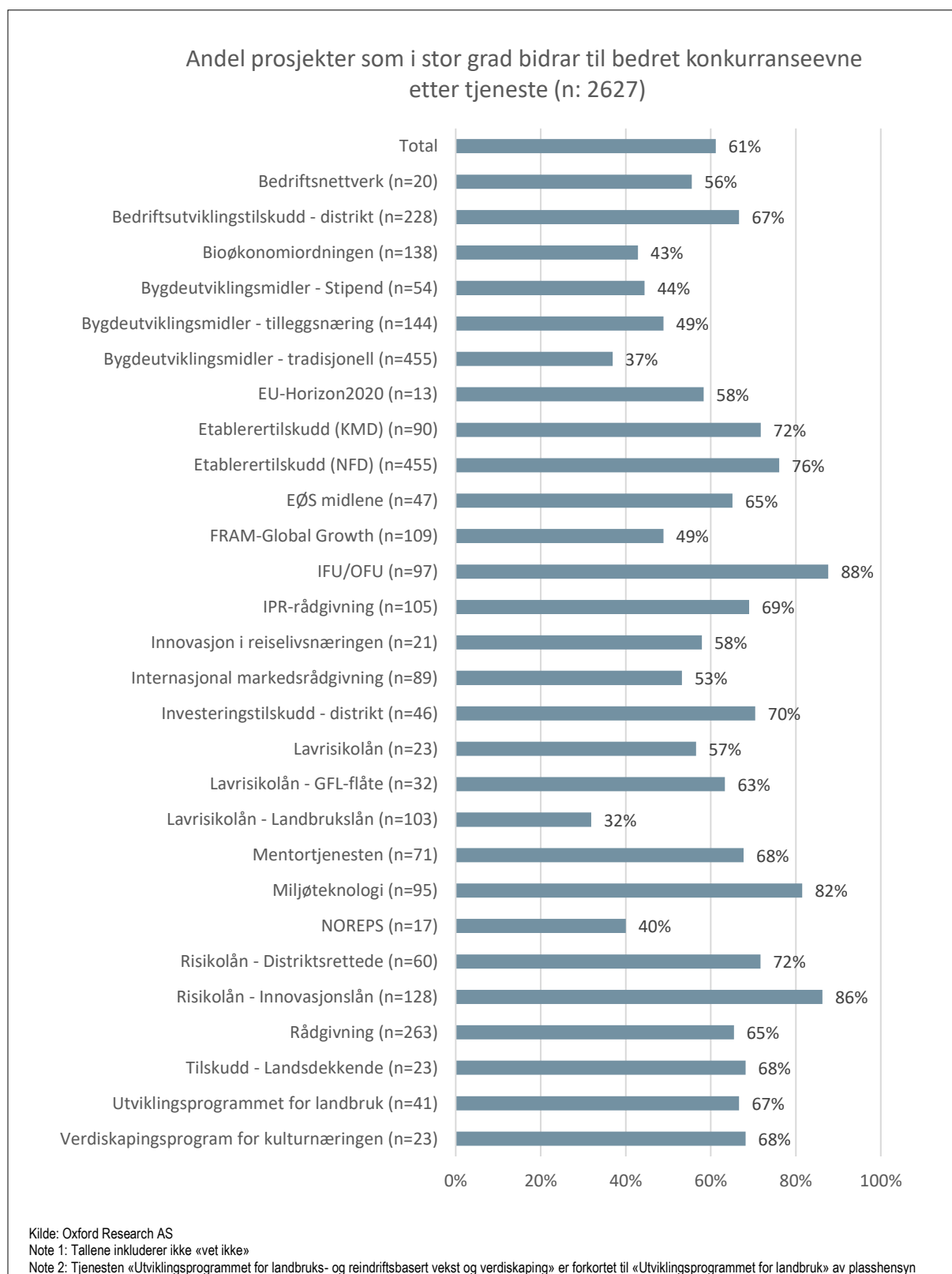
10.2.2 Økt eksport etter tjeneste

Figur 32: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport etter tjeneste

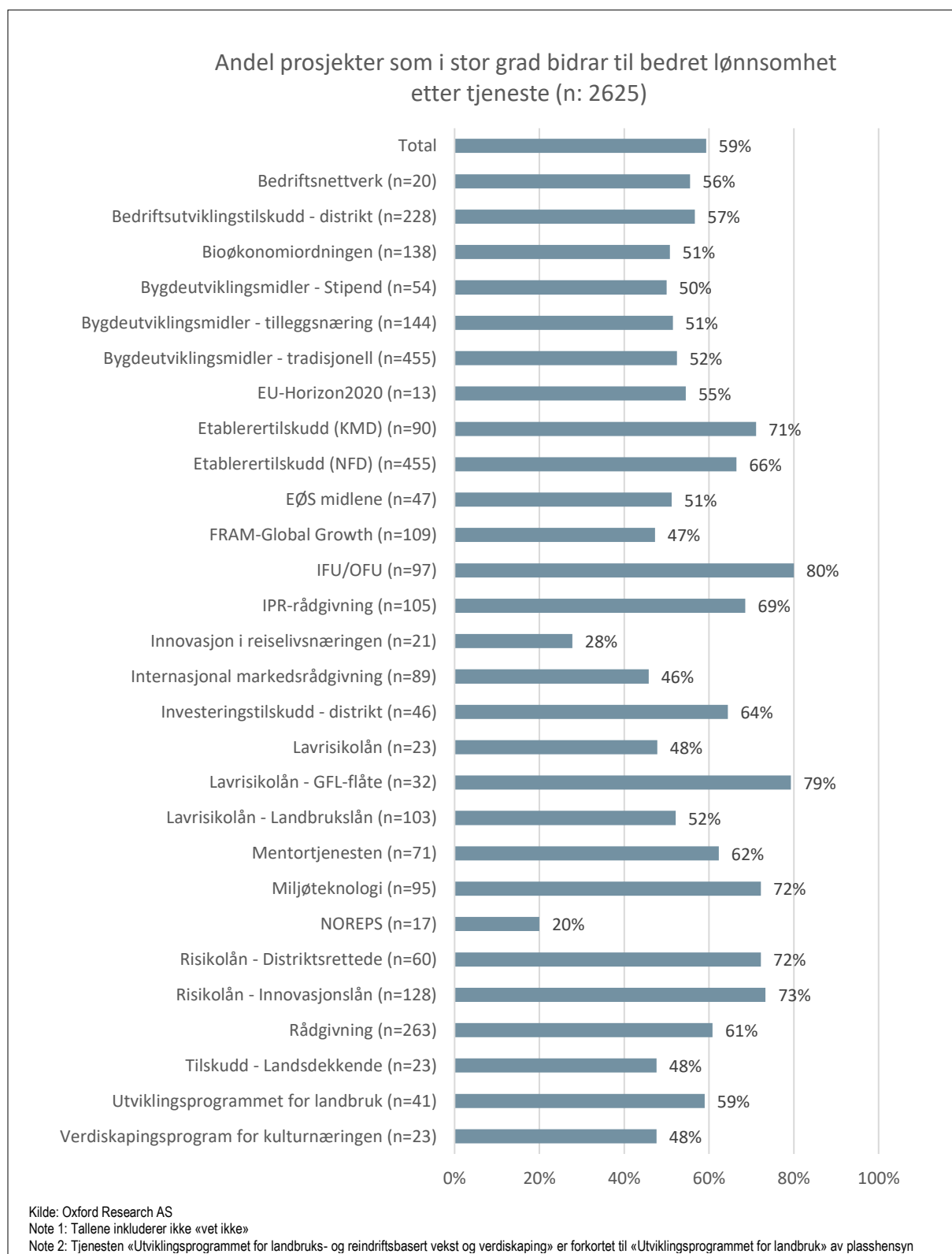
10.2.3 Bedret konkurransevne etter tjeneste

Figur 33: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret konkurransevne etter tjeneste

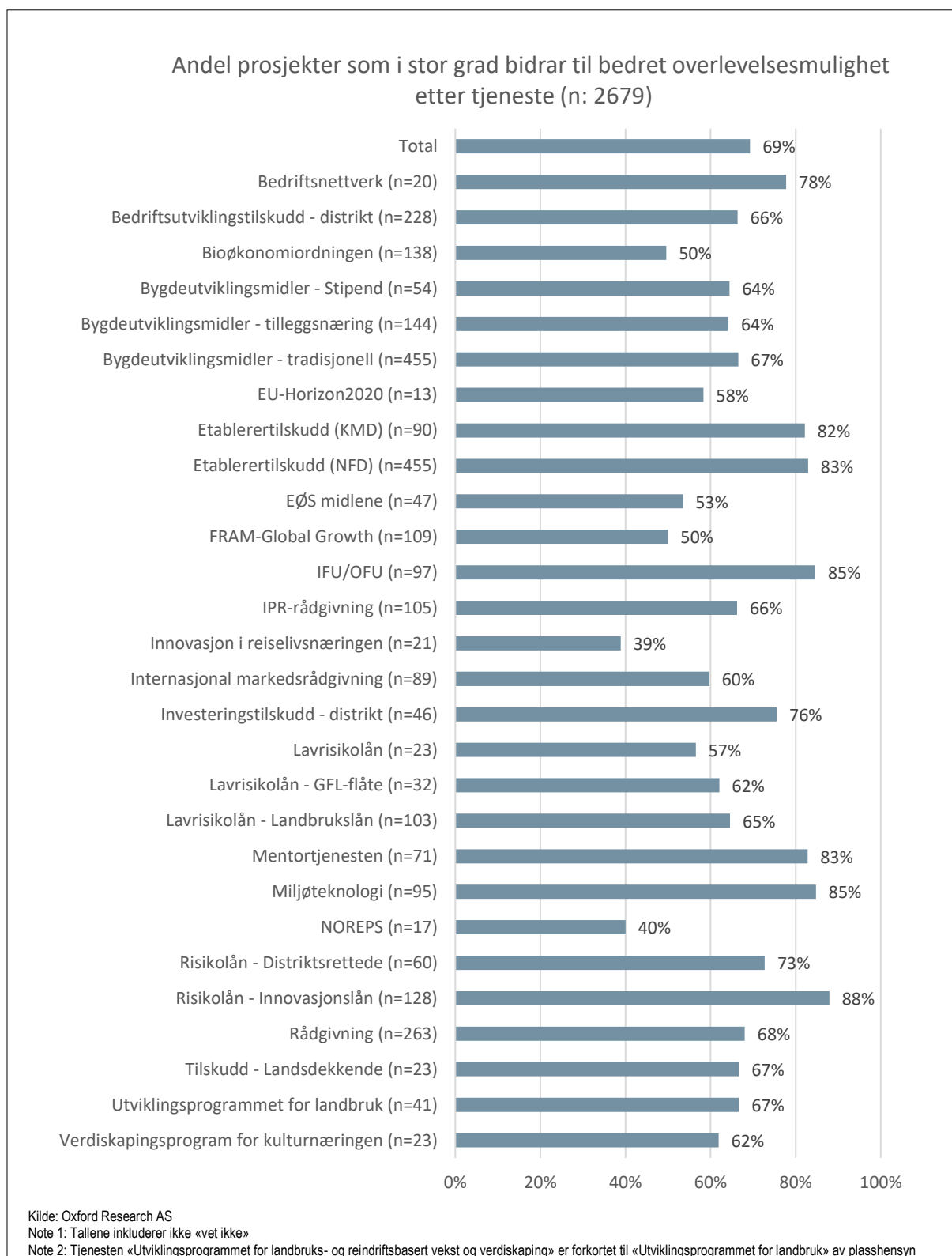
10.2.4 Bedret lønnsomhet etter tjeneste

Figur 34: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret lønnsomhet etter tjeneste

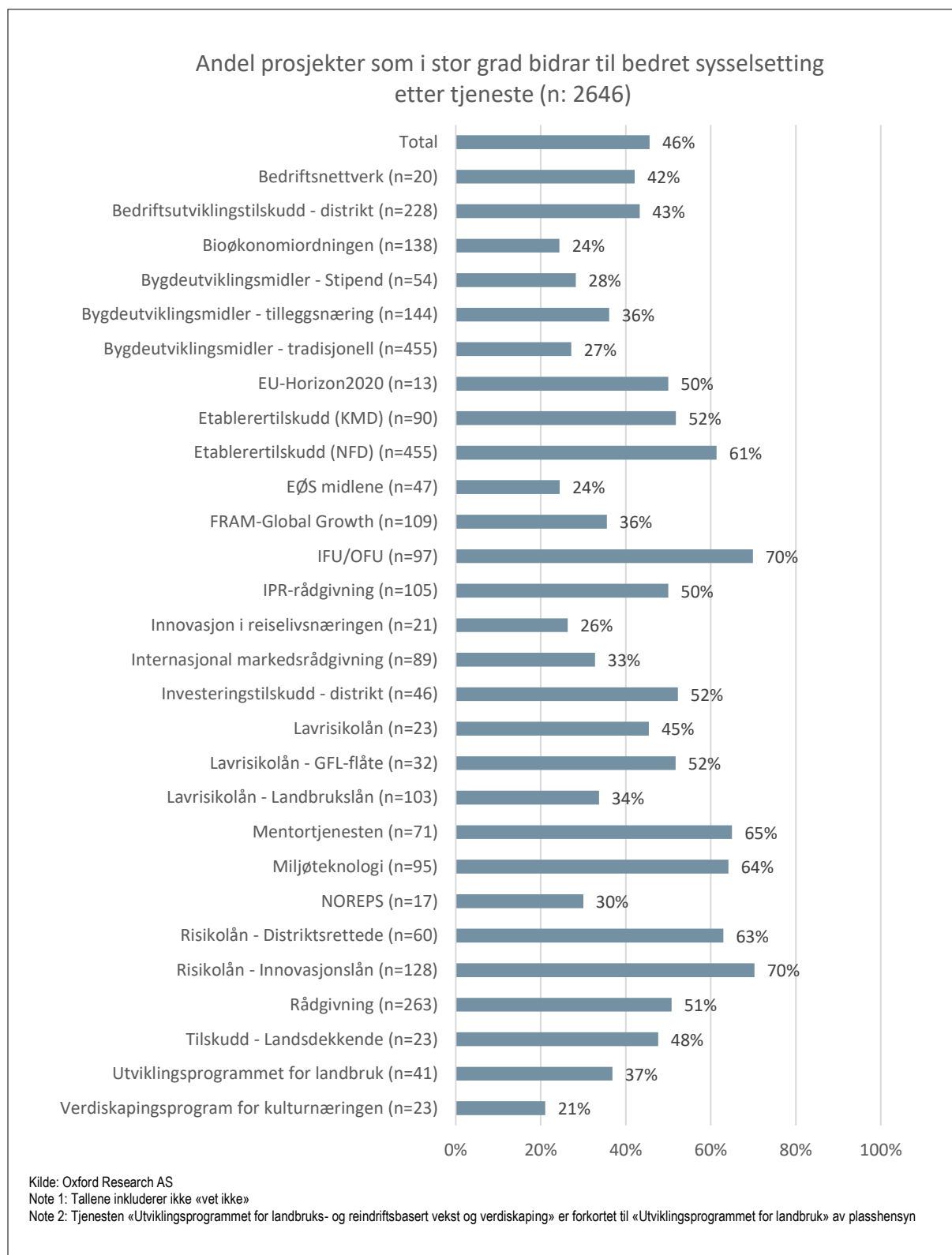
10.2.5 Bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste

Figur 35: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til bedret overlevelsesmulighet etter tjeneste

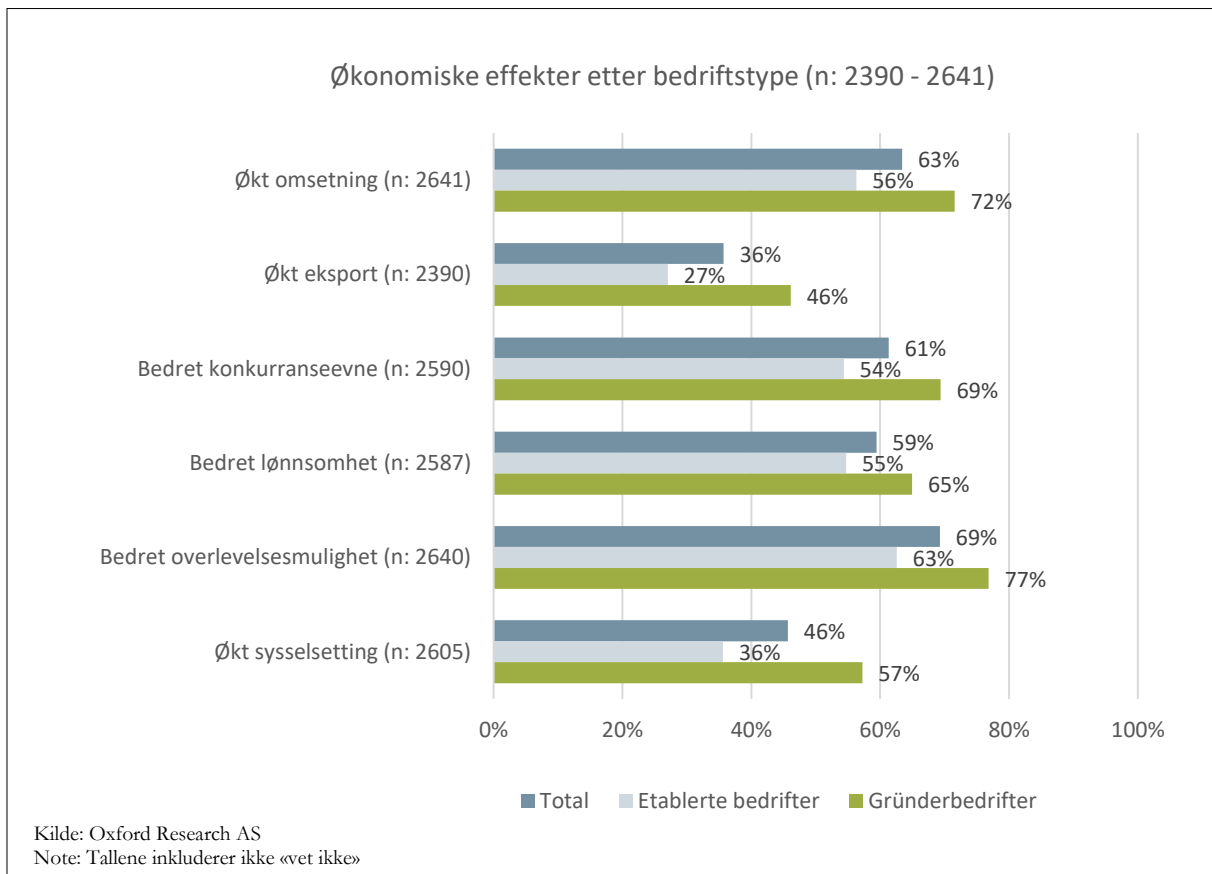
10.2.6 Økt sysselsetting etter tjeneste

Figur 36: Andel utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt sysselsetting etter tjeneste

10.3 Økonomiske effekter etter bedriftstype

Figur 37: Økonomiske effekter etter bedriftstype

11. Miljø- og samfunnseffekter

- Utviklingsprosessene vil eller har i størst grad bidratt til løsning på andre utfordringer i samfunnet (25 prosent), bedre utnyttelse av biologiske ressurser (22 prosent) og reduksjon i klimagassutslipp (19 prosent).
- Både Miljøteknologoordningen, Bioøkonomiordningen og EØS-midlene skårer vesentlig høyere enn de andre tjenestene når det gjelder miljøeffekter. For disse er miljøbidrag en direkte kilde til konkurransefortrinn.

Gjennom de utviklingsprosessene som støttes, skal Innovasjon Norge ikke bare bidra til økonomiske målsetninger, men også til realisering av ønskede miljø- og samfunnsmessige resultater.

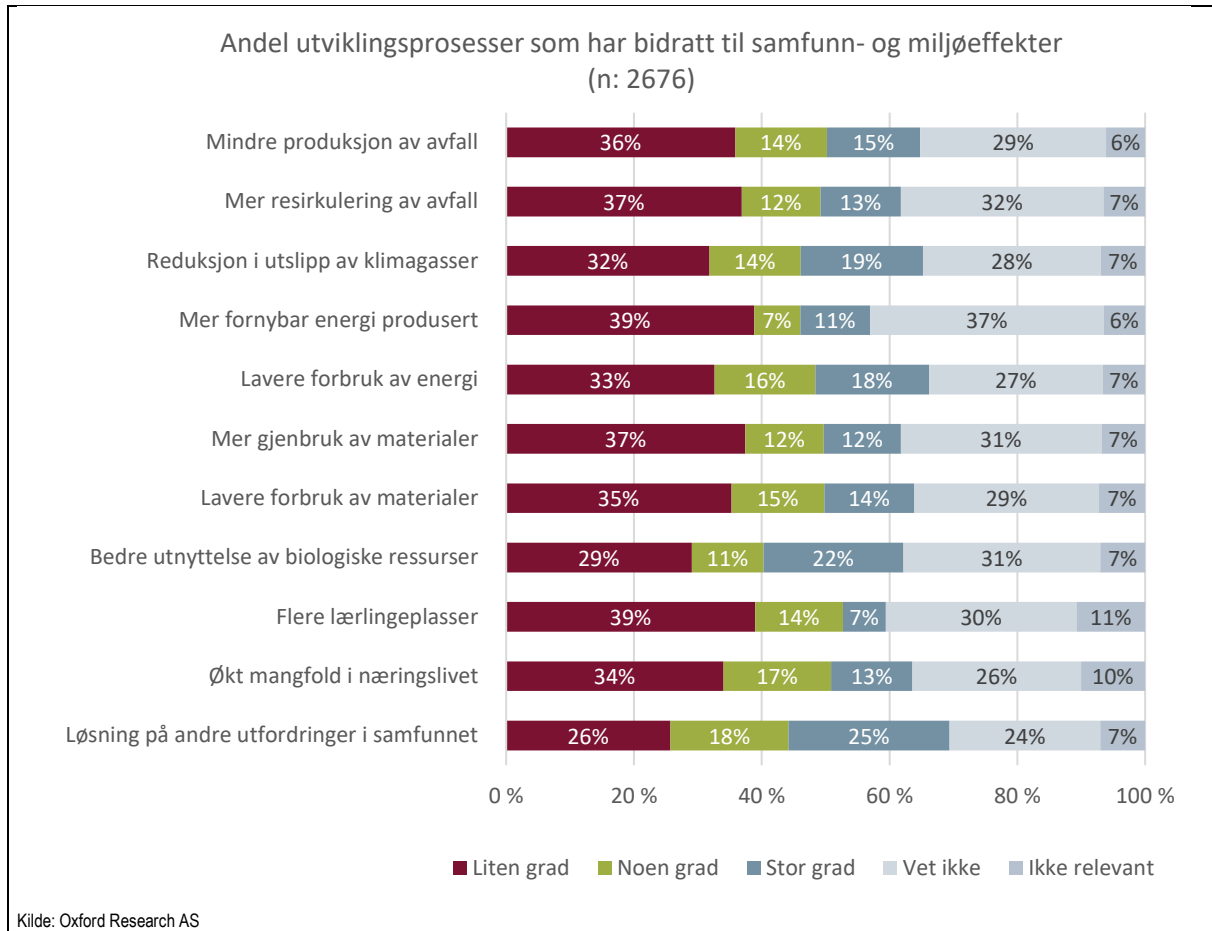
Blant de 11 miljø- og samfunnsindikatorne, vil eller har utviklingsprosessene i størst grad bidratt til løsning på andre utfordringer i samfunnet (25 prosent), bedre utnyttelse av biologiske ressurser (22 prosent) og reduksjon i klimagassutslipp (19 prosent), mens de i minst grad har bidratt til flere lærlingsplasser (7 prosent) og mer fonybar energi produsert (11 prosent). På alle de forskjellige indikatorne er det imidlertid mange (31-41 prosent) som har svart ”vet ikke” eller ”ikke relevant”. En mulig tolkning av dette er bedriftene først og fremst er opptatt av de økonomiske aspektene ved utviklingsprosessen, mens gunstige miljø- og samfunnseffekter mer er enn hyggelig bi-effekt.

Det er særlig tre tjenester som skårer vesentlig høyere enn de andre når det gjelder miljøeffekter. Dette er Miljøteknologoordningen, Bioøkonomiordningen og EØS-midlene. I tillegg skårer også Innovasjon i reiselivsnæringen høyt. Felles for alle bedriftene som benytter disse tjenestene, er at deres bidrag til å realisere positive miljøeffekter er et viktig konkurransefortrinn i deres markeder.

Gründerbedriftene skårer stort sett høyere enn de etablerte bedriftene på alle miljøindikatorne, men forskjellen er ikke stor.

Når det gjelder samfunnseffekter, er det først og fremst to tjenester som utmerker seg ved en høy skår. Dette er EU-rådgiving og NOREPS, og særlig bidrar de i stor grad til løsning på andre utfordringer i samfunnet. Gründerbedriftene bidrar i større grad enn de etablerte bedriftene på alle de tre indikatorne knyttet til samfunnseffekter, men særlig er forskjellen stor når det gjelder bidraget til løsning på andre utfordringer i samfunnet og økt mangfold i samfunnet.

Figur 38: Andel utviklingsprosesser som har bidratt til samfunn- og miljøeffekter

11.1 Miljømessige effekter

I dette delkapittelet vises det hvordan mottakerne av de ulike tjenestene samt etablerte bedrifter og gründerbedrifter skårer på åtte forskjellige miljøindikatorer.

Tabell 35: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter etter tjeneste (n: 1877)								
	Mindre produksjon av avfall	Mer resirkulering av avfall	Reduksjon i utslipp av klimagasser	Mer fornybar energi produsert	Lavere forbruk av energi	Mer gjenbruk av materialer	Lavere forbruk av materialer	Bedre utnyttelse av biologiske ressurser
Bedriftsnettverk (n=20)	15 %	23 %	29 %	9 %	38 %	15 %	17 %	21 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	20 %	18 %	22 %	13 %	18 %	14 %	18 %	25 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	34 %	30 %	69 %	77 %	54 %	39 %	34 %	82 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	21 %	27 %	8 %	4 %	15 %	21 %	14 %	37 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	14 %	13 %	21 %	17 %	17 %	15 %	20 %	37 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	11 %	13 %	11 %	6 %	12 %	7 %	7 %	39 %
EU-Horizon2020 (n=13)	17 %	17 %	44 %	33 %	38 %	29 %	29 %	33 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	31 %	30 %	27 %	4 %	18 %	29 %	35 %	32 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	31 %	24 %	39 %	19 %	37 %	24 %	30 %	32 %
EØS midlene (n=47)	65 %	57 %	61 %	42 %	49 %	61 %	40 %	42 %
FRAM-Global Growth (n=109)	13 %	15 %	17 %	13 %	16 %	16 %	19 %	22 %
IFU/OFU (n=97)	18 %	10 %	20 %	10 %	22 %	14 %	23 %	20 %
IPR-rådgivning (n=105)	28 %	26 %	38 %	17 %	40 %	22 %	30 %	39 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	67 %	62 %	38 %	22 %	42 %	33 %	36 %	44 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	17 %	18 %	27 %	15 %	27 %	15 %	14 %	26 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	19 %	19 %	12 %	13 %	25 %	21 %	20 %	29 %
Lavrisikolån (n=23)	0 %	19 %	30 %	19 %	25 %	13 %	6 %	23 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	14 %	6 %	17 %	0 %	17 %	5 %	13 %	43 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	9 %	11 %	9 %	4 %	15 %	4 %	8 %	32 %
Mentortjenesten (n=71)	19 %	21 %	11 %	7 %	14 %	15 %	23 %	20 %
Miljøteknologi (n=95)	55 %	51 %	72 %	45 %	61 %	52 %	50 %	49 %
NOREPS (n=17)	29 %	17 %	43 %	43 %	29 %	29 %	38 %	38 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	18 %	16 %	30 %	13 %	35 %	26 %	26 %	28 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	15 %	13 %	23 %	14 %	24 %	20 %	22 %	21 %
Rådgivning (n=263)	27 %	19 %	33 %	23 %	28 %	17 %	25 %	33 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	25 %	25 %	56 %	50 %	29 %	18 %	38 %	40 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=41)	0 %	8 %	8 %	8 %	8 %	0 %	4 %	25 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	11 %	33 %	13 %	14 %	13 %	27 %	8 %	14 %
Total	23 %	21 %	30 %	19 %	27 %	20 %	22 %	36 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 36: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt miljøeffekter, etter bedriftstype (n: 1850)								
	Mindre produksjon av avfall	Mer resirkulering av avfall	Reduksjon i utslipp av klimagasser	Mer fornybar energi produsert	Lavere forbruk av energi	Mer gjenbruk av materialer	Lavere forbruk av materialer	Bedre utnyttelse av biologiske resurser
Etablert bedrift	20 %	18 %	27 %	19 %	25 %	18 %	19 %	35 %
Gründerbedrift	26 %	23 %	32 %	19 %	29 %	22 %	26 %	36 %
Total	23 %	20 %	29 %	19 %	27 %	20 %	22 %	35 %
Kilde: Oxford Research AS Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»								

11.2 Samfunnsmessige effekter

I dette delkapittelet vises det hvordan mottakerne av de ulike tjenestene samt etablerte bedrifter og gründerbedrifter skårer på tre ulike samfunnsindikatorer.

Tabell 37: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter tjeneste

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter tjeneste (n: 1716)			
	Fleire læringeplasser	Økt mangfold i næringslivet	Løsning på andre utfordringer i samfunnet
Bedriftsnettverk (n=20)	7 %	15 %	31 %
Bedriftsutviklingstilskudd - distrikt (n=228)	12 %	18 %	19 %
Bioøkonomiordningen (n=138)	3 %	7 %	22 %
Bygdeutviklingsmidler - Stipend (n=54)	4 %	17 %	36 %
Bygdeutviklingsmidler - tilleggsnæring (n=144)	7 %	15 %	36 %
Bygdeutviklingsmidler - tradisjonell (n=455)	3 %	7 %	34 %
EU-Horizon2020 (n=13)	14 %	38 %	29 %
Etablerertilskudd (KMD) (n=90)	15 %	29 %	40 %
Etablerertilskudd (NFD) (n=455)	15 %	28 %	51 %
EØS midlene (n=47)	10 %	17 %	28 %
FRAM-Global Growth (n=109)	9 %	13 %	22 %
IFU/OFU (n=97)	10 %	18 %	42 %
IPR-rådgivning (n=105)	15 %	22 %	38 %
Innovasjon i reiselivsnæringen (n=21)	17 %	20 %	18 %
Internasjonal markedsrådgivning (n=89)	2 %	24 %	32 %
Investeringstilskudd - distrikt (n=46)	19 %	26 %	33 %
Lavrisikolån (n=23)	14 %	7 %	7 %
Lavrisikolån - GFL-flåte (n=32)	17 %	19 %	24 %
Lavrisikolån - Landbrukslån (n=103)	4 %	13 %	37 %
Mentortjenesten (n=71)	18 %	29 %	52 %
Miljøteknologi (n=95)	16 %	17 %	52 %
NOREPS (n=17)	25 %	33 %	60 %
Risikolån - Distriktsrettede (n=60)	25 %	34 %	25 %
Risikolån - Innovasjonslån (n=128)	14 %	17 %	31 %
Rådgivning (n=263)	14 %	29 %	41 %
Tilskudd - Landsdekkende (n=23)	27 %	14 %	56 %
Utviklingsprogrammet for landbruk (n=41)	8 %	22 %	40 %
Verdiskapingsprogram for kulturnæringen (n=23)	18 %	25 %	11 %
Total	11 %	19 %	37 %

Kilde: Oxford Research AS
 Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»

Tabell 38: Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter bedriftstype

Andel utviklingsprosesser som har ført til økt samfunnseffekter etter bedriftstype (n: 1691)			
	Flere lærlingeplasser	Økt mangfold i næringslivet	Løsning på andre utfordringer i samfunnet
Etablert bedrift	8 %	14 %	29 %
Gründerbedrift	15 %	28 %	45 %
Total	11 %	20 %	36 %
Kilde: Oxford Research AS			
Note: Tallene inkluderer ikke «vet ikke»			

12. Fokus på eksport

I fjorårets undersøkelse fremkom det flere interessante funn om prosjektenes bidrag til økt eksport hos virksomhetene. Det ble først og fremst avdekket at prosjektene i større grad har ført til økt eksport, en økning på seks prosentpoeng sammenlignet med 2015-undersøkelsen. Det var i hovedsak gründere som bidro til denne økningen, samt virksomheter som fikk støtte gjennom tjenester innenfor Innovasjonsoppdraget. For det andre ble det påvist at det var en dobbelt så høy andel av prosjektene som hadde tiltrukket seg midler fra eksterne investorer som også oppga å ha ført til økt eksport, sammenlignet med prosjekter som ikke hadde det.

For å få mer kunnskap om Innovasjon Norges bidrag til økt eksport i virksomhetene, er det i årets undersøkelse utviklet et eget spørsmålsbatteri som skal gi mer dybdekunnskap om:

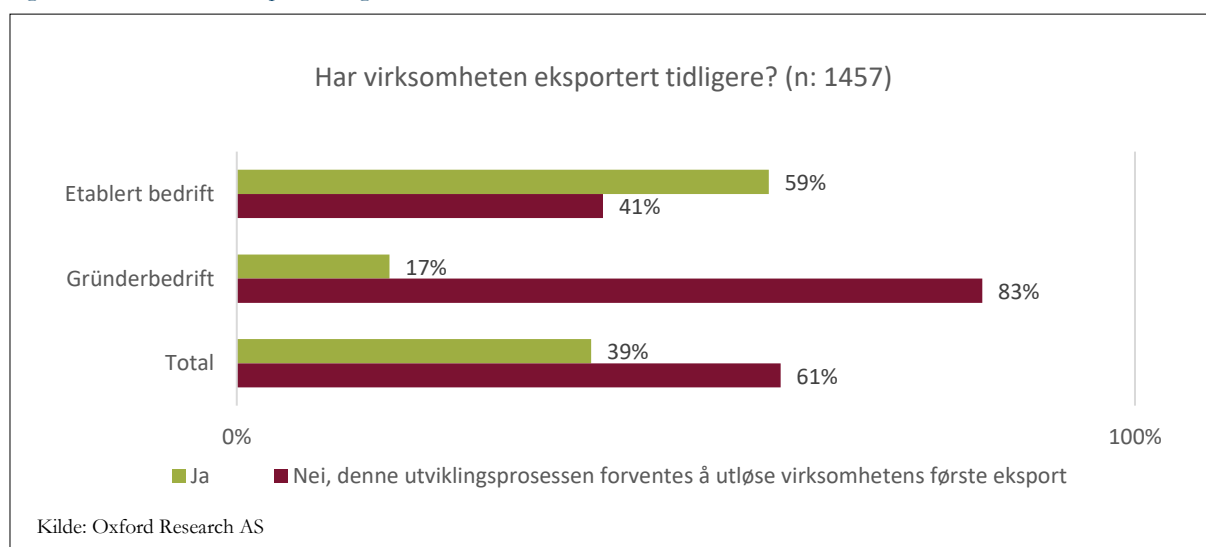
- Hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere/i hvilken grad Innovasjon Norges tjenester er utløsende for virksomhetens første eksport
- I hvilken grad Innovasjon Norges tjenester bidrar til at virksomhetene har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess
- Hvilke markeder virksomhetene forventer å eksportere til
- Hvorvidt virksomheten vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen i fremtidige internasjonaliseringsprosesser

Utgangspunktet for analysen i dette kapittelet er alle kundene som har svart enten Liten grad (2), Noen grad (3), Stor grad (4) eller Svært stor grad (5) på spørsmålet om ”I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen føre til økt eksport (2) for virksomheten?” (q50 i spørreskjemaet, se også kapittel 10). Analysen vil fokusere på hvorvidt det kan identifiseres noen forskjeller i de ovenstående spørsmålene med tanke på bedriftenes alder (etablerte versus gründerbedrifter), deres geografiske og næringsmessige tilhørighet eller andre kjennetegn som kan si noe om hvorvidt støtten fra Innovasjon Norge treffer noen virksomheter mer enn andre.

12.1 Tidligere eksporterfaring

Vi starter med å se på hvorvidt virksomhetene har eksportert tidligere. Dette er vist i figuren under.

Figur 39: Har virksomheten eksportert tidligere?

Ikke veldig overraskende er det en langt høyere andel gründerbedrifter enn etablerte bedrifter som oppgir at utviklingsprosessen man fikk støtte til i 2017 har eller forventes å utløse virksomhetens første eksport. Imidlertid er det interessant å merke seg noen forskjeller mellom de to bedriftstypene når vi ser nærmere på geografiske kjennetegn. Vi finner at 38 prosent av de etablerte bedriftene hjemmehørende utenfor det distriktpolitiske virkeområdet svarer at utviklingsprosessen har eller forventes å utløse virksomhetens første eksport, mens 44 prosent av de etablerte bedriftene lokalisert innenfor det distriktpolitiske virkeområdet svarer det samme. Vi finner det motsatte når vi ser på gründerbedrifter. Her svarer 84 prosent av gründerbedriftene utenfor virkeområdet at utviklingsprosessen har eller forventes å utløse virksomhetens første eksport, mens 80 prosent av gründerbedriftene hjemmehørende innenfor virkeområdet svarer det samme. De geografiske forskjellene mellom de to bedriftstypene er statistisk signifikante på 10-prosentnivået. Disse forskjellene fremkommer også når vi ser på SSB sin sentralitetsindeks.

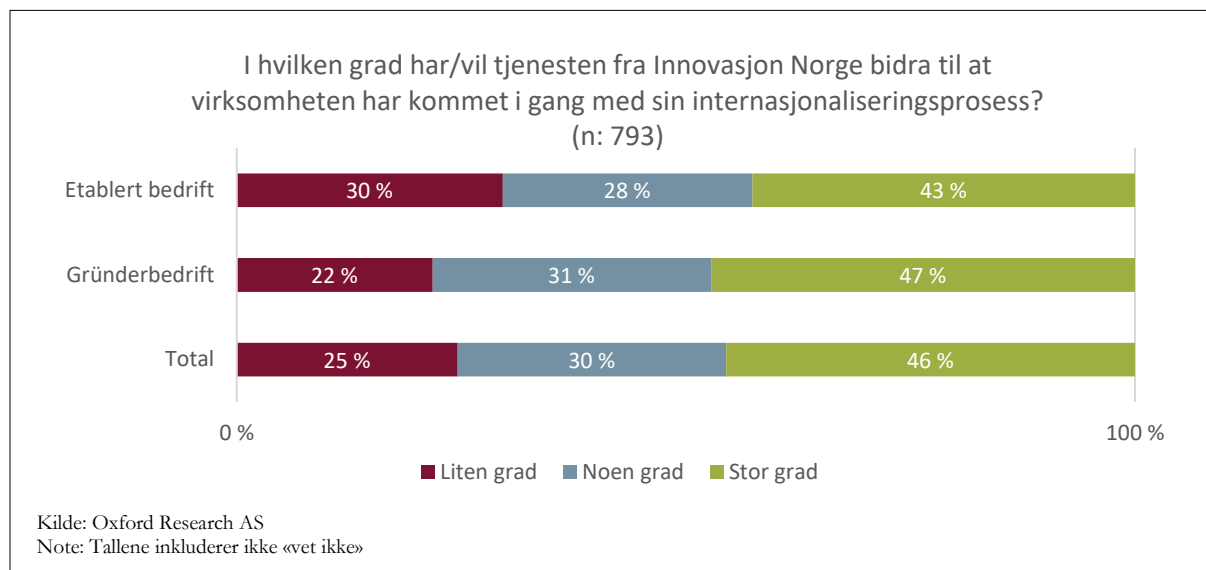
Vi finner næringsmessige forskjeller for de etablerte bedriftene med hensyn til tidligere eksporterfaring. Virksomheter innen Jordbruk, skogbruk og fiske samt Bygge- og anleggsvirksomhet har i langt mindre grad enn virksomheter innen Industri, bergverksdrift og utvinning samt Tjenesteytende næringer tidligere eksporterfaring. For gründerbedriftene finner vi ingen næringsmessige forskjeller. Disse resultatene er ikke overraskende.

Da er det mer interessant at virksomhetenes eierskap ser ut til å spille en rolle. Ser vi først på de etablerte virksomhetene, er det slik at 56 prosent av de helt norskeide har tidligere eksporterfaring, mens 75 prosent av de ikke helt norskeide har det. Denne forskjellen er statistisk signifikant på 1-prosentnivået. Vi finner også forskjeller mellom gründerbedriftene. Her er det slik at 83 prosent av de helt norskeide ikke har tidligere eksporterfaring, mens 77 prosent av de delvis utenlandskeide heller ikke har det. Denne forskjellen er statistisk signifikant på 10-prosentnivået. Vi kan dermed slå fast at helt eller delvis utenlandskeide virksomheter i større grad enn helt norskeide virksomheter har tidligere eksporterfaring.

12.2 Innovasjon Norges bidrag til å utløse virksomhetenes første eksport

Selv om det er over 60 prosent av virksomhetene som oppgir å ikke ha tidligere eksporterfaring, er ikke dette ensbetydende med at alle disse nye eksportaktivitetene kan tilskrives Innovasjon Norge og den tilbudte støtten. Derfor er det interessant å se på virksomhetenes oppfatning av i hvilken grad den allerede oppnådde eller forventede utløste eksporten kan tilskrives Innovasjon Norge og den tilbudte støtten. For dette formålet ser vi kun på de virksomhetene som svarte ”Nei, denne utviklingsprosessen forventes å utløse virksomhetens første eksport” og altså ekskludere de virksomhetene som har eksportert tidligere. Resultatet er vist i figuren under.

Figur 40: Tjenesten fra Innovasjon Norges bidrag til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess

Som figuren over viser, er det omlag halvparten av alle virksomhetene som oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess. Det er en litt høyere andel gründervirksomhet som svarer dette, og forskjellene fra de etablerte virksomhetene er signifikante kun på 10-prosentnivået. Men er det geografiske, næringsmessige eller eierskapsmessige forskjeller i Innovasjon Norges bidrag til å utløse virksomhetenes første eksport innad i de to bedriftstypene?

Vi finner ingen geografiske forskjeller for gründerbedriftene, men mellom de etablerte bedriftene fremkommer det noen forskjeller. Mens 37 prosent av de etablerte bedriftene i de minst sentrale kommunene oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess, gjør 46 prosent av de etablerte bedriftene i de sentrale kommunene det samme. Denne forskjellen er statistisk signifikant på 5-prosentnivået.

Videre finner vi enkelte næringsmessige forskjeller, denne gangen tydelige forskjeller mellom de etablerte bedriftene og litt mindre tydelige mellom gründerbedriftene. 21 prosent av de etablerte virksomhetene innen Jordbruk, skogbruk og fiske oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess, mens 47 prosent av virksomhetene innen Industri, bergverksdrift og utvinning samt i Tjenesteytende næringer oppgir det samme.

Omtrent de samme forskjellene fremkommer mellom gründerbedriftene, med 29 prosent av primærnæringsvirksomhetene og 56 prosent av industrivirksomhetene som sier at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess.

Dersom vi analyserer dette spørsmålet om i hvilken grad tjenesten fra Innovasjon Norge har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess med en mer detaljert næringsinndeling, ser vi at de næringsmessige forskjellene mellom gründerbedriftene ikke lengre er statistisk signifikante. Det er de derimot for de etablerte bedriftene. Her fremkommer det at etablerte bedrifter innenfor Undervisning (71 prosent) og Annen tjenesteyting (67 prosent) - i

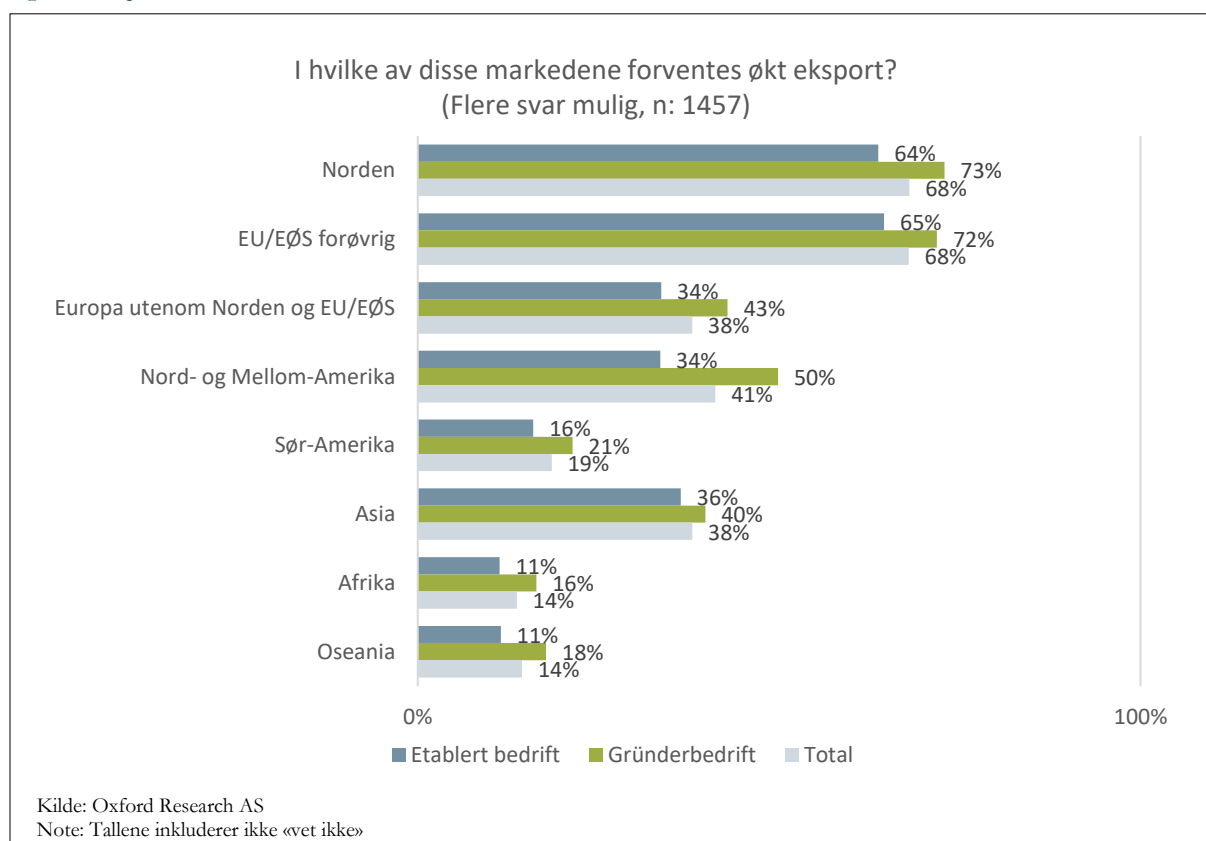
motsetning til etablerte bedrifter innenfor Jordbruk, skogbruk og fiske (20 prosent) – har de høyeste andelene som oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess.

I tillegg ser vi at det også er eierskapsmessige forskjeller mellom etablerte bedrifter, og ikke gründerbedriftene, i dette spørsmålet. 41 prosent av de helt norskeide etablerte bedriftene oppgir at tjenesten fra Innovasjon Norge i stor grad har bidratt til at virksomheten har kommet i gang med sin første internasjonaliseringsprosess, mens 61 prosent av de helt eller delvis utenlandskeide etablerte bedriftene oppgir det samme.

12.3 Eksportmarkeder

Det er også kartlagt til hvilke markeder virksomhetene forventer økt eksport. Utgangspunktet for denne analysen er alle virksomhetene som har oppgitt at de forventer økt eksport, og ikke bare de som eksporterer for første gang. Resultatene er vist i figuren under.

Figur 41: Eksportmarkeder

Som vi ser av figuren over, er det de geografisk nære markedene virksomhetene i første rekke forventer økt eksport til, det vil si våre nordiske naboland og EU/EØS forøvrig. Det er også interessant å merke seg at Nord- og Mellom-Amerika ser ut til å være et større eksportmarked for virksomhetene, og da spesielt gründerbedriftene, enn Europa utenom Norden og EU/EØS og de andre oversjøiske markedene.

Videre ser vi at gründerbedriftene gjennomgående forventer mer økt eksport til samtlige geografiske markeder enn de etablerte bedriftene. Forskjellene er statistisk signifikante på 1-prosentnivået for samtlige markeder, unntatt Asia.

Dersom vi tar utgangspunkt i de ulike markedene, fremkommer det også andre forskjeller, som i stor grad er forventede. Det er gjennomgående slik at jo større geografisk avstand til eksportmarkedene, jo større næringsmessige, geografiske og eierskapsmessige forskjeller finner vi mellom virksomhetene som forventer økt eksport til disse markedene. Dette gjelder i all hovedsak både for etablerte og gründerbedrifter. Mer spesifikt gjelder at like store andeler av både etablerte og gründerbedrifter innenfor og utenfor det distriktspolitiske virkeområdet forventer økt eksport til Norden, mens for alle andre geografiske markeder er andelen virksomheter utenfor virkeområdet som forventer økt eksport høyere.

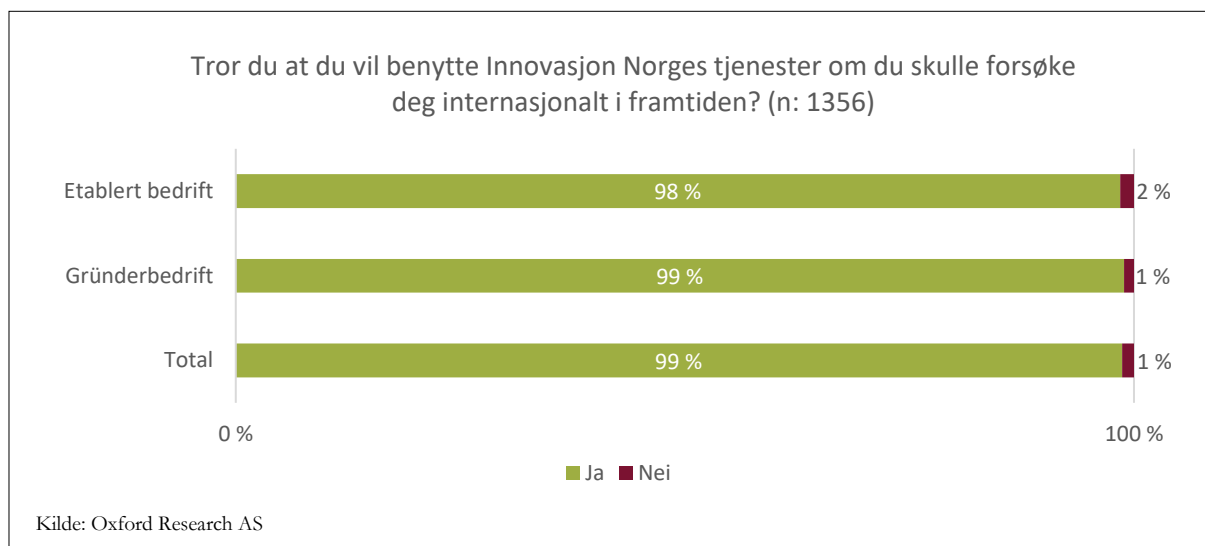
De samme forskjellene finner vi når vi ser på virksomhetenes næringsmessige tilhørighet. Mens det ikke er noen forskjeller i forventningene i eksport til våre nordiske naboland, er det gjennomgående slik at jo mer kompetanseintensive næringer virksomhetene tilhører, jo større er andelen som forventer økt eksport til de geografisk mer fjerntliggende markedene. Dette gjelder i all hovedsak både for gründerbedrifter og etablerte bedrifter.

Også for virksomhetenes eierskap finner vi de samme klare sammenhengene. Mens det igjen ikke er noen forskjeller i eksportforventningene til Norden, er det slik at andelen ikke helt norskeide virksomhetene som forventer eksport til mer eksotiske markeder gjennomgående er høyere enn forventningene til de helt norskeide virksomhetene. Igjen gjelder dette i all hovedsak både for etablerte og gründervirksomheter.

12.4 Gjenbruk av Innovasjon Norges tjenester for internasjonalisering

Som et mål på kundenes tilfredshet med Innovasjon Norge og deres tjenester for internasjonalisering, har vi spurt dem om hvorvidt de vil benytte Innovasjon Norges tjenester om de skulle forsøke seg internasjonalt igjen i fremtiden. Resultatene er vist i figuren under.

Figur 42: Gjenbruk av Innovasjon Norges tjenester for internasjonalisering

Disse resultatene taler for seg selv. Det er svært få av Innovasjon Norges kunder som ikke kunne tenke seg å benytte deres tjenester igjen i fremtidige eksportfremstøt. I motsetning til de andre spørsmålene i dette avsnittet, finner vi her ingen forskjeller mellom bedriftstypene, deres geografiske eller næringsmessige tilhørighet eller når det gjelder hvem som eier virksomhetene. Alle vil benytte Innovasjon Norges tjenester igjen.

13. Detaljerte resultater for hver tjeneste

I dette kapitlet presenteres en kort omtale samt utvalgte nøkkeltall for hver tjeneste i årets førundersøkelse.

13.1 Alle tjenester

Nedenfor presenteres gjennomsnittlige nøkkeltall for alle tjenester. Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke».

Antall kunder i populasjonen	7307	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	3016
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	6384,4	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	1,00

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	50 %	5 %	45 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	8 %	23 %	69 %
2016	8 %	24 %	68 %
2015	7 %	22 %	70 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	32
Eksportandel	9 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	69 %	78 %	81 %	
Tjeneste	60 %	76 %	75 %	
Prosess	58 %	67 %	67 %	
Marked	58 %	74 %	67 %	
Organisasjon	29 %	47 %	56 %	
Andel som ikke gir innovasjon	7 %	3 %	2 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	51 %	44 %	29 %
Nasjonalt nivå	8 %	10 %	9 %
Regionalt nivå	5 %	7 %	6 %
Bedriftsnivå	21 %	23 %	38 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,5	3,52	4,09
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	87 %	88 %	86 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	3,7	3,71	4,75
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	89 %	91 %	82 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,5	4,70	4,63
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	93 %	90 %	89 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	50 %	53 %	46 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	65 %	67 %	61 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	69 %	69 %	59 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	77 %	77 %	69 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	72 %	73 %	63 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	31 %	38 %	35 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	33 %	29 %	37 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	34 %	-	48 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	32 %	-	43 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.2 Bedriftsnettverk

Bedriftsnettverk er et tjenestetilbud som skal stimulere små og mellomstore bedrifter i hele landet til å etablere kommersielle, strategiske samarbeid om konkrete forretningsmessige prosjekter med andre bedrifter. Bedriftsnettverkstjenesten tilbyr finansiering (tilskudd) til planlegging, utvikling og etablering av bedriftsnettverk. Tjenesten kan finansiere kostnader knyttet til tilrettelegging og ledelse, samlinger, nødvendige analyser og felles kompetansebygging. Tjenesten bidrar med kompetanse knyttet til valg av konsulent, rådgiving og verktøy for nettverksutvikling. Målet med bedriftsnettverkene er å oppnå sterke og forpliktende samarbeidsrelasjoner for konkrete innovasjonsprosjekter.

Antall kunder i populasjonen	63	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	20
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	21,11	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,45

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	39 %	6 %	56 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2017	0 %	32 %	68 %
2016	0 %	14 %	86 %
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	13
Eksportandel	8 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	65 %	75 %	
Tjeneste	-	70 %	88 %	
Prosess	-	56 %	64 %	
Marked	-	95 %	83 %	
Organisasjon	-	55 %	63 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	5 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	33 %	46 %	14 %
Nasjonalt nivå	8 %	0 %	0 %
Regionalt nivå	17 %	23 %	29 %
Bedriftsnivå	25 %	8 %	29 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	5,32	5,60
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	100 %	95 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	4,23	5,45
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	95 %	95 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	6,23	5,85
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	95 %	94 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	45 %	42 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	71 %	56 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	67 %	56 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	67 %	78 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	52 %	63 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	20 %	39 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	42 %	63 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	38 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	42 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.3 Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt

Bedriftsutviklingstilskudd – distrikt kan benyttes i nærmere definerte distriktsutviklingsområder. Målet med tilskuddet er å stimulere bedrifter innenfor det distriktspolitiske virkeområdet til å gjennomføre prosjekter som ikke ville blitt realisert i samme grad uten offentlige tilskudd. Utviklingsprosessene skal styrke kompetanse, eksterne samarbeidsrelasjoner, organisering, produkt- og prosessutvikling eller markedsutvikling. Tilskuddene benyttes til prosjekter med verdiskapingspotensial og skal også bidra til å internasjonalisere næringslivet. Støtte kan gis både til nyetableringer og til etablerte bedrifter.

Antall kunder i populasjonen	525	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	228
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	214,69	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,41

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	6 %	0 %	94 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	2 %	20 %	78 %
2016	6 %	19 %	75 %
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	17
Eksportandel	10 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	82 %	88 %	
Tjeneste	-	91 %	82 %	
Prosess	-	71 %	73 %	
Marked	-	91 %	82 %	
Organisasjon	-	67 %	66 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	1 %	1 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	37 %	32 %	22 %
Nasjonalt nivå	10 %	9 %	5 %
Regionalt nivå	10 %	12 %	10 %
Bedriftsnivå	22 %	28 %	38 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	4,79	4,86
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	96 %	98 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	4,84	5,55
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	97 %	96 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	6,22	5,93
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	96 %	98 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	56 %	43 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	76 %	67 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	66 %	57 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	71 %	66 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	70 %	57 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	35 %	31 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	48 %	48 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	42 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	37 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.4 Bioøkonomiordningen

Bioøkonomiordningen ble opprettet i 2017 som en paraply over flere virkemiddel knyttet blant annet til det tidligere Bioraffineringsprogrammet og Trebasert Innovasjonsprogram. Midlene skal legge grunnlag for økt verdiskaping i biobaserte næringer gjennom en markedsorientert og bærekraftig utnytting av bioressursene. Bioøkonomiordningen har for første gang egne poster i statsbudsjettet i 2018 fra 3 oppdragsdepartement: NFD, KMD og LMD. I oppdragsbrev fra LMD er føringen at midlene skal nyttes til utviklingsprosjekter i bioøkonomi innen landbruk (jord og skog). Fra KMD skal midlene nyttes til prosjekter i distriktskommuner. Fra NFD kan man støtte utviklingsprosjektet innen bioøkonomi uavhengig av sektor.

I denne undersøkelsen er også tjenesten Bioøkonomiprogrammet, som tidligere ble rapportert som en egen tjeneste, innlemmet i Bioøkonomiordningen.

Antall kunder i populasjonen	239	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	138
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	123,56	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,51

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	57 %	10 %	34 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	2 %	11 %	87 %
2016	-	-	-
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	54
Eksportandel	6 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	-	70 %	
Tjeneste	-	-	62 %	
Prosess	-	-	72 %	
Marked	-	-	38 %	
Organisasjon	-	-	41 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	5 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	29 %	19 %	23 %
Nasjonalt nivå	16 %	15 %	14 %
Regionalt nivå	4 %	5 %	14 %
Bedriftsnivå	34 %	49 %	39 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	3,94
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	89 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	3,17
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	78 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	2,93
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	91 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	24 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	43 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	51 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	50 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	35 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	13 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	32 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	94 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	28 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.5 Bygdeutviklingsmidler – Stipend

Bygdeutviklingsmidlene består av to hovedgrupper; fylkesvise og sentrale bygdeutviklings- midler. Stipendordningen er en del av de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene som består av tilskudd og ren-testøtte til utvikling av enkeltbedrifter i og i tilknytning til landbruk. Formålet med stipendordningen er å bidra til å utvikle og etablere ny virksomhet utenom tradisjonelt landbruk. Det gis stipend både til utviklingsfasen og etableringsfasen. Stipendet har til hensikt å dekke kostnader som naturlig påløper i de aktuelle fasene, som for eksempel lønn, konsulentbistand, konsept-/produkt-utvikling, markedsundersøkelser, relevante kurs, mindre fysiske investeringer og lignende. Mål-gruppa i hovedsak er personer eller foretak som er tilknyttet landbrukseiendommer. Kvinner, per-soner under 35 år og områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen er særlig prioritert mål-grupper innenfor BU-midlene.

Antall kunder i populasjonen	82	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	54
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	10,63	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,13

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	30 %	9 %	61 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2017	6 %	15 %	79 %
2016	4 %	25 %	71 %
2015	3 %	24 %	72 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	0 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	77 %	95 %	89 %	
Tjeneste	61 %	81 %	80 %	
Prosess	43 %	55 %	67 %	
Marked	70 %	93 %	60 %	
Organisasjon	28 %	49 %	54 %	
Andel som ikke gir innovasjon	8 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	14 %	9 %	5 %
Nasjonalt nivå	17 %	12 %	24 %
Regionalt nivå	19 %	29 %	5 %
Bedriftsnivå	42 %	29 %	48 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,3	4,06	4,44
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	97 %	98 %	94 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,6	4,19	4,02
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	98 %	94 %	96 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,6	4,86	3,93
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	92 %	97 %	97 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	52 %	64 %	28 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	61 %	57 %	44 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	76 %	69 %	50 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	77 %	80 %	64 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	75 %	73 %	62 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	6 %	2 %	2 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	34 %	26 %	27 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	49 %	-	57 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	40 %	-	50 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vei ikke»

13.6 Bygdeutviklingsmidler – Tilleggsnæring

Bygdeutviklingsmidlene består av to hovedgrupper; fylkesvise og sentrale bygdeutviklings- midler. De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene består av tilskudd og rentestøtte til utvikling av enkeltbedrifter i og i tilknytning til landbruk, og målgruppa er hovedsakelig personer eller foretak som er tilknyttet landbrukseieendommer. De sentrale bygdeutviklingsmidlene består av utviklingsprosjekter som griper over mer enn enkeltbedrifter, og målgruppa består av produksjons- eller bransjesammenslutninger, faglag, nettverk mv. Kvinner, personer under 35 år og områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen er særlig prioritert målgrupper innenfor BU-midlene. Tjenesten Bygdeutvikling-tilleggsnæring har til hensikt å bidra til utvikling av ny næringsutvikling for alternative næringer for å oppnå en effektiv og fremtids - rettet nærings- og forretningsutvikling med basis i lokale ressurser. Det gis i hovedsak støtte til investeringer i tilleggsnæringer samt støtte til bedriftsutvikling, men også i noe grad til rådgivning, nettverk og kompetanseoppbygging.

Antall kunder i populasjonen	263	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	144
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	64,07	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,24

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	40 %	7 %	53 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	5 %	27 %	68 %
2016	11 %	27 %	61 %
2015	6 %	22 %	72 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	72
Eksportandel	2 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	76 %	88 %	90 %	
Tjeneste	60 %	83 %	77 %	
Prosess	58 %	70 %	70 %	
Marked	76 %	85 %	60 %	
Organisasjon	30 %	55 %	66 %	
Andel som ikke gir innovasjon	5 %	2 %	1 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	8 %	3 %	2 %
Nasjonalt nivå	16 %	10 %	14 %
Regionalt nivå	5 %	10 %	3 %
Bedriftsnivå	53 %	66 %	73 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,5	3,71	4,42
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	95 %	91 %	94 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	3,4	4,11	3,59
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	92 %	91 %	80 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,3	5,35	4,05
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	95 %	95 %	98 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	45 %	47 %	36 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	59 %	66 %	49 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	64 %	72 %	51 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	72 %	73 %	64 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	71 %	81 %	60 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	6 %	8 %	6 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	23 %	32 %	22 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	27 %	-	53 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	22 %	-	43 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.7 Bygdeutviklingsmidler – Tradisjonell

Bygdeutviklingsmidlene består av to hovedgrupper; fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler. De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene består av tilskudd og rentestøtte til utvikling av enkeltbedrifter i og i tilknytning til landbruk, og målgruppa er hovedsakelig personer eller foretak som er tilknyttet landbrukseieendommer. De sentrale bygdeutviklingsmidlene består av utviklingsprosjekter som griper over mer enn enkeltbedrifter, og målgruppa består av produksjons- eller bransjesammenslutninger, faglag, nettverk mv. Kvinner, personer under 35 år og områdene Finnmark, Troms, Nordland og Namdalen er særlig prioritert målgrupper innenfor BU-midlene. Bygdeutviklingsmidler – tradisjonell har til hensikt å bidra til å videre- utvikle og effektivisere primærproduksjonen for de som ønsker å satse på tradisjonelt landbruk, og å bidra til en fremtidsrettet primærproduksjon med basis i lokale ressurser. Det gis i hovedsak støtte til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter, rentestøtte på lån til investeringsformål og støtte til mindre investeringer ved generasjonsskifte innen tradisjonelt landbruk.

Antall kunder i populasjonen	878	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	455
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	495,27	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,54

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	37%	7%	56%

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2017	6%	30%	64%
2016	10%	26%	64%
2015	12%	23%	65%

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	2
Eksportandel	1%

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	59%	61%	67%	
Tjeneste	33%	46%	47%	
Prosess	74%	84%	82%	
Marked	15%	18%	7%	
Organisasjon	12%	17%	58%	
Andel som ikke gir innovasjon	11%	5%	4%	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	1%	0%	1%
Nasjonalt nivå	4%	6%	5%
Regionalt nivå	6%	8%	3%
Bedriftsnivå	42%	48%	71%

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	1,9	2,02	2,99
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	61%	65%	81%
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	2,1	2,07	2,07
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	76%	79%	71%
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	1,7	1,64	1,84
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	89%	91%	93%
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	31%	31%	27%
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	42%	41%	37%
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	63%	64%	52%
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	72%	77%	67%
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	71%	70%	62%
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	3%	1%	2%
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	11%	11%	12%
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	21%	-	53%
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	21%	-	41%

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.8 EU-Horizon2020

Mobilisering og dybderådgivning til Horisont 2020 er tjenester rettet mot små og mellomstore bedrifter. Målet er å hjelpe bedriftene med å identifisere muligheter i H2020, veilede i søknadsprosessen, lykkes med EU finansiering til sine prosjekter og i realiseringen av prosjektene. Tjenestene kan være Horizon 2020 Advisory eller Horison 2020 Key account management.

Antall kunder i populasjonen	33	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	13
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	-	-	-

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	23 %	8 %	69 %
2016	-	-	-
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	12
Eksportandel	19 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	-	92 %	
Tjeneste	-	-	92 %	
Prosess	-	-	62 %	
Marked	-	-	92 %	
Organisasjon	-	-	54 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	8 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	83 %	64 %	63 %
Nasjonalt nivå	8 %	9 %	0 %
Regionalt nivå	8 %	9 %	0 %
Bedriftsnivå	0 %	0 %	13 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	5,46
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	100 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	7,08
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	92 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	7,46
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	92 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	50 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	58 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	55 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	58 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	58 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	45 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	54 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	50 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	29 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.9 Etablerertilskudd (KMD)

Formålet med etablerertilskuddet er å bidra til at omfanget av nye lønnsomme og bærekraftige bedrifter øker. Målgruppen er bedrifter i en tidlig fase, dvs. bedrifter som er yngre enn 5 år, med betydelig vekst- og verdiskapingspotensial. Generelt sett prioriteres etableringer som innebærer introduksjon av et eller flere nye produkter, en ny anvendelse av et produkt, en ny måte å organisere på og/eller er basert på en ny teknologi. Etablerertilskuddene kan bevilges i hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet. For Etablerertilskudd (KMD) blir det gjort prioriteringer ut fra lokale forhold og behov. Tilskuddene kan benyttes til å dekke kostnader av eget arbeid, konsulentbistand, kompetansetiltak, mindre fysiske investeringer og diverse oppstartskostnader. Finansieringen skal bidra til å redusere risikoen i prosjektet, i tillegg til at det tilbys faglig veiledning knyttet til etablering og bedriftsutvikling, og tilgang til kompetansenettverk mot andre bedrifter og kunnskapsmiljøer samt finansieringsnettverk (eksempelvis såkorn- og venturefond eller private investorer).

Antall kunder i populasjonen	168	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	90
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	55,35	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,32

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	11 %	1 %	88 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	2 %	15 %	83 %
2016	3 %	25 %	72 %
2015	4 %	23 %	73 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	5 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	76 %	88 %	86 %	
Tjeneste	74 %	85 %	90 %	
Prosess	46 %	66 %	66 %	
Marked	82 %	93 %	92 %	
Organisasjon	37 %	69 %	61 %	
Andel som ikke gir innovasjon	3 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	39 %	38 %	26 %
Nasjonalt nivå	20 %	22 %	21 %
Regionalt nivå	13 %	21 %	21 %
Bedriftsnivå	19 %	10 %	18 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,8	4,87	5,08
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	99 %	99 %	99 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,8	5,09	6,37
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	96 %	97 %	100 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,2	6,82	6,37
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	97 %	100 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	64 %	68 %	52 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	77 %	84 %	72 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	73 %	78 %	71 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	82 %	89 %	82 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	81 %	86 %	70 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	50 %	49 %	40 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	47 %	35 %	36 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	46 %	-	44 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	43 %	-	60 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.10 Etablerertilskudd (NFD)

Formålet med etablererstipendet er å bidra til at omfanget av nye lønnsomme og bærekraftige bedrifter øker. Målgruppen er bedrifter i en tidlig fase, dvs. bedrifter som er yngre enn 5 år, med betydelig vekst- og verdiskapingspotensial. Generelt sett prioriteres etableringer som innebærer introduksjon av et eller flere nye produkter, en ny anvendelse av et produkt, en ny måte å organisere på og/eller er basert på en ny teknologi. Etablerertilskudd kan bevilges i hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet. For Etablerertilskudd (NFD) er det kun bedrifter med innovasjonshøyde nasjonalt og internasjonalt nivå som kan finansieres. Tilskuddene kan benyttes til å dekke kostnader av eget arbeid, konsulentbistand, kompetansetiltak, mindre fysiske investeringer og diverse oppstartskostnader. Finansieringen skal bidra til å redusere risikoen i prosjektet, i tillegg til at det tilbys faglig veiledning knyttet til etablering og bedriftsutvikling, og tilgang til kompetansenettverk mot andre bedrifter og kunnskapsmiljøer samt finansieringsnettverk.

Antall kunder i populasjonen	699	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	455
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	199,31	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,27

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	85 %	4 %	11 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	4 %	22 %	73 %
2016	4 %	31 %	66 %
2015	6 %	27 %	68 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	2 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	80 %	86 %	86 %	
Tjeneste	80 %	88 %	89 %	
Prosess	46 %	63 %	54 %	
Marked	81 %	90 %	86 %	
Organisasjon	37 %	59 %	49 %	
Andel som ikke gir innovasjon	2 %	1 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	80 %	70 %	47 %
Nasjonalt nivå	12 %	15 %	16 %
Regionalt nivå	2 %	2 %	2 %
Bedriftsnivå	3 %	6 %	20 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,6	4,37	5,20
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	97 %	96 %	97 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,9	4,65	6,42
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	98 %	96 %	95 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,5	6,49	6,02
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	98 %	98 %	98 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	72 %	73 %	61 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	86 %	82 %	76 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	82 %	79 %	66 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	87 %	87 %	83 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	86 %	82 %	72 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	67 %	66 %	57 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	55 %	34 %	44 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	49 %	-	57 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	44 %	-	62 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.11 EØS midlene

Tjenesten "EØS-midlene" leverer finansiering, kompetanseheving, partnersøk og rådgiving rettet mot aktører i Norge som ønsker å satse internasjonalt i samarbeid med små og mellomstore bedrifter i EØS-partnerlandene. Overordnede formål i oppdragene er å øke det bilaterale samarbeidet mellom Norge og de 15 land som mottar EØS-midler. Dette skal bidra til sosial og økonomisk utjevning i EUs nyere medlemsland.

Søkerne til ordningen er bedrifter fra mottakerland av EØS-finansieringsordningene, men for hvert prosjekt som får støtte fra EØS-midlene, har i snitt mellom 800.000 kroner og én mill. kroner gå til den norske partneren eller leverandøren.

Antall kunder i populasjonen	151	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	47
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	-	-	-

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	7 %	14 %	79 %
2016	-	-	-
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	112
Eksportandel	18

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	-	-	80 %
Tjeneste	-	-	66 %
Prosess	-	-	76 %
Marked	-	-	68 %
Organisasjon	-	-	64 %
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	4 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	29 %	17 %	15 %
Nasjonalt nivå	7 %	8 %	7 %
Regionalt nivå	11 %	21 %	22 %
Bedriftsnivå	43 %	46 %	41 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	4,72
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	89 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	5,74
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	85 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	5,36
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	89 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	24 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	65 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	51 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	53 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	47 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	32 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	44 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	78 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	33 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.12 FRAM – Global Growth

FRAM er et kompetansehevende tilbud til små og mellomstore bedrifter i alle næringer med formål å styrke deltakernes konkurransekraft, lønnsomhet og fornyingsevne. FRAM gir praktisk hjelp i strategi- og ledelsesutvikling, innovasjon og internasjonalisering. Bedriftene deltar i grupper med 8-12 bedrifter som deltar på 4-6 samlinger over en periode på 10 til 24 måneder. Det finnes tre typer tjenester innen FRAM; FRAM Strategisk Ledelse som lærer bedrifter å øke sin konkurransekraft og inntjening gjennom strategi- og lønnsomhetsutvikling; FRAM Innovasjon som bidrar til at bedriftene legger mer og riktigere innsats i å finne nye plattformer for vekst, gjennom innovasjon; og FRAM Marked som gir bedre utgangspunkt for inngang og vekst i et utenlandsk marked. Det er fullt mulig å delta på flere FRAM-programmer.

Global Growth er en videreutvikling av FRAM Marked og er et eksportkompetanse-program for grupper av åtte til ti bedrifter med reelle markedsmuligheter innen en teknologi eller en sektor, eller har en løsning på en samfunnsutfordring i ett eller flere internasjonale markeder. Programmet er kompakt og normal varighet per gruppe er seks til ti måneder med typisk to fellessamlinger i utemarkedet og det samme i Norge.

Antall kunder i populasjonen	251	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	109
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	100 %	0 %	0 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	8 %	18 %	74 %
2016	6 %	19 %	75 %
2015	5 %	24 %	71 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	17
Eksportandel	17 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	56 %	68 %	78 %
Tjeneste	63 %	77 %	78 %
Prosess	48 %	57 %	63 %
Marked	70 %	78 %	67 %
Organisasjon	35 %	43 %	63 %
Andel som ikke gir innovasjon	8 %	5 %	2 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	39 %	30 %	29 %
Nasjonalt nivå	7 %	11 %	2 %
Regionalt nivå	0 %	2 %	2 %
Bedriftsnivå	34 %	37 %	44 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,2	2,98	3,99
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	84 %	86 %	83 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,0	2,99	4,66
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	96 %	90 %	77 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,1	3,36	4,40
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	92 %	85 %	90 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	42 %	35 %	36 %
Konkurranseevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurranseevnen	57 %	40 %	49 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	52 %	47 %	47 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	61 %	52 %	50 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	45 %	55 %	45 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	15 %	27 %	29 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	14 %	18 %	34 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	19 %	-	28 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	11 %	-	28 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.13 IFU/OFU

Industrielle og offentlige forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU) skal stimulere til innovativt utviklings samarbeid. Tjenesten innebærer et nært utviklings samarbeid om krevende forsknings- og utviklingsprosjekter mellom to eller flere parter som har inngått en kontraktfestet og målrettet samarbeidsavtale. IFU er en forpliktende utviklingsavtale mellom to eller flere innovative leverandør- og kundebedrifter i privat sektor, og samarbeid med utenlandske krevende kunder viser best resultater. OFU er et forpliktende og målrettet samarbeid mellom norske innovative leverandørbedrifter og norske offentlige virksomheter som for eksempel kommuner, fylkeskommuner, statsetater, sykehus eller forsvarssektoren. Innovasjon Norge bidrar med kompetanse i internasjonal forretningsutvikling og finansielt med tilskudd for å avlaste risiko og legge til rette for iverksetting av krevende utviklingsprosjekter. Tjenesten prioriterer norske små og mellomstore leverandørbedrifter med kompetanse, evner og kapasitet til å utvikle et nytt produkt, løsning eller tjeneste, som ikke dekkes av eksisterende tilbud i markedet, for en privat kundebedrift eller offentlig virksomhet.

Antall kunder i populasjonen	165	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	97
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	297,02	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	1,61

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	82 %	5 %	13 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2017	2 %	19 %	79 %
2016	3 %	14 %	83 %
2015	1 %	13 %	86 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	8
Eksportandel	10 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	83 %	85 %	88 %	
Tjeneste	75 %	90 %	79 %	
Prosess	57 %	67 %	56 %	
Marked	86 %	93 %	92 %	
Organisasjon	38 %	60 %	53 %	
Andel som ikke gir innovasjon	1 %	0 %	1 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	85 %	73 %	62 %
Nasjonalt nivå	2 %	7 %	12 %
Regionalt nivå	2 %	1 %	0 %
Bedriftsnivå	7 %	7 %	10 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,5	4,34	4,85
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	98 %	95 %	98 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	5,0	5,01	6,97
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	98 %	99 %	99 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,9	7,15	7,07
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	99 %	100 %	99 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	61 %	70 %	70 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	85 %	90 %	88 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	73 %	84 %	80 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	88 %	90 %	85 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	82 %	91 %	84 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	64 %	78 %	64 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	54 %	38 %	48 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	29 %	-	42 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	35 %	-	52 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.14 IPR – rådgivning

IPR-rådgivning er et tilbud til gründere og små og mellomstore bedrifter som utvikler innovative produkter og tjenester, og som har lite eller ingen erfaring med IPR-systemet fra før. Tilbudet er et supplement til tjenester som tilbys av kommersielle aktører. Immaterielle rettigheter (IPR) består av et juridisk system og strategier som kan både beskyttelse og konkurransefortrinn. Med strategisk bruk av IPR kan bedrifter sikre seg rettigheter til det de utvikler, og bruke rettighetene til å øke lønnsomheten.

Antall kunder i populasjonen	286	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	105
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	63 %	0 %	38 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	18 %	17 %	65 %
2016	13 %	25 %	61 %
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	5
Eksportandel	4 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	-	88 %	90 %
Tjeneste	-	82 %	76 %
Prosess	-	67 %	60 %
Marked	-	87 %	73 %
Organisasjon	-	59 %	48 %
Andel som ikke gir innovasjon	-	3 %	3 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	82 %	63 %	58 %
Nasjonalt nivå	4 %	7 %	8 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	6 %
Bedriftsnivå	8 %	6 %	19 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	3,43	3,64
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	93 %	74 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	3,89	4,67
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	93 %	72 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	5,30	4,48
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	74 %	73 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	68 %	50 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	82 %	69 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	77 %	69 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	82 %	66 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	80 %	71 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	66 %	48 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	27 %	33 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	44 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	33 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.15 Innovasjon i reiselivsnæringen

Innovasjon er viktig for å styrke konkurransekraften, bedre lønnsomheten og skape vekst i reiselivet. Det må utvikles helhetlige produkter med høy kvalitet som gir våre besøkende gjennomgående gode opplevelser. Utviklingen av produkttilbudet må skje ut fra oppdatert markedskunnskap, trender, tilpasning til prioriterte målgrupper og ønske om helårs sysselsetting. Tjenesten innovasjon i reiselivsnæringen skal bidra til dette gjennom rådgiving, finansiering, kompetanse og nettverk. Tjenesten skal bidra mest til målet om flere vekstkraftige bedrifter, men også til målet om flere innovative næringsmiljø.

Antall kunder i populasjonen	42	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	21
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	11,64	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,30

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	33 %	5 %	62 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	5 %	0 %	95 %
2016	-	-	-
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	22
Eksportandel	9 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	-	85 %	
Tjeneste	-	-	95 %	
Prosess	-	-	58 %	
Marked	-	-	90 %	
Organisasjon	-	-	85 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	5 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	14 %	13 %	0 %
Nasjonalt nivå	0 %	13 %	0 %
Regionalt nivå	7 %	13 %	20 %
Bedriftsnivå	21 %	25 %	40 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	5,33
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	95 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	5,29
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	95 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad bidrar til innovasjon (av 17)	-	-	6,52
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	92 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	26 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	58 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	28 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	39 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	37 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	13 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	80 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	56 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	33 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.16 Internasjonal markedsrådgivning

Internasjonal markedsrådgivning er en tjeneste rettet mot reiselivsbedrifter med internasjonale ambisjoner, altså landsdelselskaper, destinasjonsselskaper, hoteller, campingbedrifter, hytteanlegg, transportører, aktivitets- og opplevelsesselskaper, attraksjoner, museer, turoperatører/reisebyråer. Målet er å hjelpe bedrifter til å utnytte internasjonale markedsmuligheter, realisere sitt vekstpotensial og raskere oppnå kommersielle resultater. Tjenesten er delt opp i tre nivåer: «Business Information Services», «Market Insight» og «Market Entry & Growth».

Antall kunder i populasjonen	439	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	89
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	79 %	0 %	21 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	16 %	22 %	62 %
2016	20 %	25 %	56 %
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	471
Eksportandel	33 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	-	66 %	64 %
Tjeneste	-	70 %	58 %
Prosess	-	46 %	45 %
Marked	-	74 %	69 %
Organisasjon	-	35 %	41 %
Andel som ikke gir innovasjon	-	5 %	3 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	51 %	46 %	45 %
Nasjonalt nivå	3 %	4 %	5 %
Regionalt nivå	11 %	14 %	5 %
Bedriftsnivå	29 %	21 %	32 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	2,36	2,45
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	86 %	70 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	2,39	3,81
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	92 %	65 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	2,88	3,13
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	67 %	69 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	39 %	33 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	55 %	53 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	46 %	46 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	57 %	60 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	56 %	51 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	55 %	48 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	33 %	31 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	28 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	26 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.17 Investeringstilskudd – distrikt

Investeringstilskudd – distrikt kan benyttes i nærmere definerte distriktsutviklingsområder. Prosjekter med stor innovasjonsgrad og nyetableringer er høyest prioritert når det gjelder investeringstilskudd til fysiske investeringer. Det gis ikke tilskudd til normale utskiftninger, moderniserings- eller vedlikeholdsinvesteringer. Tilskuddet skal stimulere bedrifter innenfor det distriktspolitiske virkeområdet til å gjennomføre prosjekter som ikke ville blitt realisert i samme grad uten offentlige tilskudd.

Antall kunder i populasjonen	137	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	46
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	150,49	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,60

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	0 %	0 %	100 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	4 %	22 %	74 %
2016	12 %	21 %	67 %
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	12
Eksportandel	10 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	-	84 %	89 %
Tjeneste	-	92 %	84 %
Prosess	-	65 %	78 %
Marked	-	78 %	82 %
Organisasjon	-	42 %	64 %
Andel som ikke gir innovasjon	-	0 %	0 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	15 %	12 %	4 %
Nasjonalt nivå	8 %	9 %	13 %
Regionalt nivå	15 %	21 %	13 %
Bedriftsnivå	36 %	47 %	54 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	3,70	4,35
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	87 %	93 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	3,68	5,41
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	89 %	91 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	4,89	6,67
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	100 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	47 %	52 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	81 %	70 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	80 %	64 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	88 %	76 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	76 %	72 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	20 %	28 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	21 %	32 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	36 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	46 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.18 Lavrisikolån

Lavrisikolån er et tilbud til bedrifter med behov for finansiering av sitt langsiktige kapital- behov, og kan benyttes til finansiering av anleggsmidler, som bygninger, maskiner, drifts- tilbehør, fiskefartøy, fiskeredskap mv. Det kreves tilfredsstillende økonomi og god pant- sikkerhet for lavrisiko- lån, og lånene gis med en konkurransedyktig markedsrente. Lavrisiko- lån kan gis til bedrifter over hele landet innen alle bransjer og næringer, men det prioriteres bedrifter i distrikter og prosjekter hvor lånetilbudet fra andre banker er begrenset på grunn av risikomessige vurderinger. I tillegg har Innovasjon Norge et spesielt ansvar for å ivareta finansiering av bedrifter i fiskeriene og i landbru- ket. Det er ingen begrensinger på bedriftsstørrelse, men lånene gis i hovedsak til små og mellom- store bedrifter med inntil 250 ansatte. Mange av de langsiktige investeringene finansieres i et sam- arbeid mellom lokal bank og Innovasjon Norge.

Antall kunder i populasjonen	79	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	23
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	755,27	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	8,48

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	13 %	9 %	78 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	27 %	27 %	45 %
2016	20 %	33 %	47 %
2015	21 %	24 %	55 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	14
Eksporthandel	10 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	36 %	57 %	71 %	
Tjeneste	64 %	69 %	80 %	
Prosess	59 %	79 %	72 %	
Marked	52 %	71 %	72 %	
Organisasjon	21 %	42 %	60 %	
Andel som ikke gir innovasjon	12 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	20 %	20 %	0 %
Nasjonalt nivå	7 %	13 %	27 %
Regionalt nivå	7 %	27 %	9 %
Bedriftsnivå	47 %	20 %	55 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,0	2,94	4,09
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	70 %	80 %	91 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	3,5	3,12	4,35
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	86 %	77 %	83 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	3,5	3,18	3,91
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	88 %	92 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	52 %	50 %	45 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	58 %	63 %	57 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	59 %	75 %	48 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	75 %	63 %	57 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	59 %	75 %	57 %
Ekspert	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	30 %	19 %	10 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	14 %	10 %	41 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	31 %	-	45 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	28 %	-	8 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vei ikke»

13.19 Lavrisikolån - GFL - flåte

Låneordningen brukes til delfinansiering av investeringer i fartøy og til kvotekjøp. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånet med pant i fartøy. Flåtelån er kommersielle lån som gis på vanlige markedsmessige betingelser med konkurransedyktig rentenivå. Løpetiden er tilpasset avskrivningstiden. Låntager kan velge mellom flytende rente eller binding av renten til en nærmere spesifisert periode. Flåtelån gis som et alternativ til ordinære banklån eller som et supplement til annen bankfinansiering.

Antall kunder i populasjonen	169	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	32
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	1263,95	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	8,13

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	16 %	6 %	78 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	44 %	11 %	44 %
2016	31 %	21 %	48 %
2015	41 %	14 %	45 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	4
Eksportandel	35 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	48 %	53 %	65 %	
Tjeneste	28 %	46 %	65 %	
Prosess	59 %	57 %	73 %	
Marked	18 %	27 %	26 %	
Organisasjon	10 %	19 %	46 %	
Andel som ikke gir innovasjon	24 %	14 %	3 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	8 %	30 %	17 %
Nasjonalt nivå	8 %	0 %	0 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	58 %	50 %	50 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	2,3	2,23	3,06
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	66 %	68 %	66 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	1,9	1,66	2,28
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	69 %	71 %	59 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	1,8	1,03	1,72
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	76 %	75 %	88 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	44 %	38 %	52 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	60 %	44 %	63 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	61 %	58 %	79 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	58 %	56 %	62 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	58 %	53 %	76 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	19 %	4 %	18 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	8 %	6 %	12 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	21 %	-	50 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	24 %	-	29 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vet ikke»

13.20 Lavrisikolån - Landbrukslån

Landbrukslån er en del av ordningen med lavrisikolån, med landbruksaktører som målgruppe. Det kan gis lån til boligformål, kjøp av eiendom og investeringer i driftsbygninger og anlegg for tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånene med pant i fast eiendom og evt. driftstilbehør. Landbrukslånene er kommersielle lån som gis til markedsmessige betingelser. Mange av de langsiktige investeringer finansieres i et samarbeid mellom lokal bank og Innovasjon Norge.

Antall kunder i populasjonen	232	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	103
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	602,91	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	2,83

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	20 %	12 %	69 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	16 %	22 %	62 %
2016	20 %	16 %	64 %
2015	8 %	12 %	80 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	1
Eksportandel	1 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	52 %	53 %	67 %	
Tjeneste	31 %	36 %	49 %	
Prosess	72 %	63 %	77 %	
Marked	16 %	18 %	10 %	
Organisasjon	12 %	14 %	56 %	
Andel som ikke gir innovasjon	12 %	14 %	10 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	3 %	4 %	0 %
Nasjonalt nivå	3 %	8 %	4 %
Regionalt nivå	6 %	0 %	4 %
Bedriftsnivå	47 %	44 %	65 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	1,7	1,41	2,77
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	63 %	49 %	77 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	1,9	1,51	2,35
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	73 %	61 %	70 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	2,0	1,38	1,85
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	88 %	76 %	84 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	39 %	24 %	34 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	42 %	35 %	32 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	65 %	54 %	52 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	72 %	65 %	65 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	71 %	59 %	59 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	6 %	1 %	2 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	9 %	8 %	9 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	24 %	-	45 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	19 %	-	41 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.21 Mentortjenesten

Mentortjeneste for gründere er en rådgivningstjeneste rettet mot gründerbedrifter i tidlig fase. Tjenesten består av to elementer; et tilskudd som gis gründer slik at gründer kan betale mentor et honorar for mentoreringen, og en koblingstjeneste hvor eksterne samarbeidsparter finner en passende mentor iht bestilling fra Innovasjon Norge. Tjenesten skal bidra til å lukke kompetansegap hos gründere og kan bidra både i forhold til spesifikk bransjekunnskap eller innenfor generelle kompetanseområder som f.eks. internasjonalisering. Mentor kommer inn i en fase hvor strategiske valg skal tas og aktiviteter må prioriteres nøye. Det presiseres overfor mottaker av tjenesten at mentor ikke skal bistå i den daglige drift, men være en bidragsyter og pådriver i forretningsutvikling og kommersialisering. Tjenesten leveres enten som Mentor I (inntil 30 timer mentoring) eller Mentor II (inntil 100 timer mentoring). Det foretas en behovsavklaring i hver enkelt sak, og mentortilbudet forsøkes å skreddersys i forhold til behovet som avdekkes. Alle distriktskontor har en mentorsansvarlig, men saksbehandling og oppfølging av mentorsaker foretas av alle kundansvarlige ved kontorene.

Antall kunder i populasjonen	191	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	71
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	8,47	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,05

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	47 %	3 %	50 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	6 %	29 %	65 %
2016	-	-	-
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	2
Eksportandel	5 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	-	90 %	
Tjeneste	-	-	84 %	
Prosess	-	-	67 %	
Marked	-	-	87 %	
Organisasjon	-	-	72 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	63 %	51 %	33 %
Nasjonalt nivå	4 %	4 %	0 %
Regionalt nivå	4 %	6 %	7 %
Bedriftsnivå	15 %	23 %	43 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	4,42
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	94 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	6,44
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	93 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	6,39
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	65 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	68 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	62 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	83 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	70 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	44 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	44 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	46 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	60 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vei ikke»

13.22 Miljøteknologi

Miljøteknologi omfatter renseteknologi, mer miljøvennlige produkter og produksjons- prosesser, mer effektiv ressurs håndtering og teknologiske systemer som reduserer miljø- påvirkningen. Tilskuddsordningen gjelder utvikling og investeringer i Norge, og dekker kostnader til prosjektering og utvikling av pilot- og demonstrasjonsanlegg, investerings- kostnader ved bygging av anlegg og kostnader med igangkjøring og testing etter driftsstart. Det gis ikke støtte til drift av anlegg, og prosjektene må være nær kommersialisering, dvs. forprosjekter og utviklingsprosjekter i tidlig fase støttes ikke. Målgruppen er bedrifter i alle størrelser, over hele landet.

Antall kunder i populasjonen	211	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	95
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	537,22	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	1,97

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	80 %	7 %	13 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	0 %	24 %	76 %
2016	2 %	18 %	80 %
2015	2 %	25 %	73 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	40
Eksportandel	18 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	89 %	93 %	96 %	
Tjeneste	78 %	80 %	83 %	
Prosess	66 %	61 %	78 %	
Marked	80 %	88 %	96 %	
Organisasjon	44 %	41 %	60 %	
Andel som ikke gir innovasjon	3 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	77 %	73 %	69 %
Nasjonalt nivå	11 %	6 %	7 %
Regionalt nivå	2 %	2 %	5 %
Bedriftsnivå	5 %	9 %	13 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,9	4,72	5,22
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	98 %	99 %	98 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,9	4,73	6,80
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	98 %	99 %	98 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	6,5	5,53	6,89
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	97 %	100 %	97 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	65 %	60 %	64 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	84 %	77 %	82 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	76 %	69 %	72 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	79 %	78 %	85 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	81 %	70 %	73 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	60 %	58 %	61 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	44 %	31 %	55 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	49 %	-	92 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	85 %	-	62 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.23 NOREPS

NOREPS er et tjenestetilbud som kan benyttes av norske bedrifter for å få tilgang til informasjon om det internasjonale markedet for humanitære produkter. I tillegg kan bedrifter få tips og hjelp til anbudsprosesser og å bli vurdert som potensielle tilbydere. Bedriftene får også hjelp i form av å være med på å utvikle innovative løsninger, for eksempel innen vann- og sanitærløsninger eller stabsinnkvartering. Slike løsninger kan både gi økt salg fra Norge, samtidig som de bidrar til en mer effektiv nødhjelpsrespons.

Antall kunder i populasjonen	70	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	17
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	-	-	-

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	8 %	25 %	67 %
2016	0 %	0 %	100 %
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	149
Eksportandel	32 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	-	100 %	82 %
Tjeneste	-	71 %	64 %
Prosess	-	40 %	67 %
Marked	-	88 %	100 %
Organisasjon	-	60 %	56 %
Andel som ikke gir innovasjon	-	0 %	0 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	63 %	83 %	33 %
Nasjonalt nivå	0 %	0 %	17 %
Regionalt nivå	0 %	0 %	0 %
Bedriftsnivå	13 %	0 %	17 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	2,19	3,76
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	100 %	59 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	1,75	3,94
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	100 %	59 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	2,81	3,76
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	42 %	64 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	67 %	30 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	50 %	40 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	50 %	20 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	56 %	40 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	44 %	40 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	67 %	40 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	25 %	45 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	31 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	43 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.24 Risikolån - Distriktsrettede

Distriktsrettede risikolån kan benyttes til toppfinansiering av et investeringsprosjekt, det vil si til finansiering av den mest risikoutsatte delen av investeringen. Lånet omfatter nyetablering, nyskaping, omstilling og utvikling, men kan normalt ikke benyttes til å finansiere løpende driftsutgifter. Rentene for innovasjonslån ligger noe høyere enn for lån i det private kredittmarkedet og skal normalt ha noe kortere løpetid (normalt 5-15 år). Målgruppen er alle bedrifter i alle bransjer uansett størrelse, men i praksis utgjør små og mellomstore bedrifter med inntil 100 ansatte den største kundegruppen.

Antall kunder i populasjonen	161	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	60
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	546,13	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	3,57

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	0 %	0 %	100 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	7 %	26 %	67 %
2016	6 %	29 %	65 %
2015	8 %	22 %	69 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	23
Eksportandel	16 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	69 %	88 %	86 %	
Tjeneste	78 %	78 %	79 %	
Prosess	73 %	75 %	81 %	
Marked	73 %	78 %	76 %	
Organisasjon	36 %	55 %	58 %	
Andel som ikke gir innovasjon	5 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	36 %	30 %	24 %
Nasjonalt nivå	7 %	10 %	3 %
Regionalt nivå	4 %	10 %	3 %
Bedriftsnivå	33 %	37 %	48 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,2	3,79	4,35
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	91 %	85 %	92 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,1	4,38	5,13
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	82 %	86 %	88 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,9	6,47	5,67
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	95 %	100 %	95 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	58 %	66 %	63 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	77 %	84 %	72 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	78 %	82 %	72 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	93 %	92 %	73 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	78 %	78 %	69 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	46 %	36 %	37 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	26 %	31 %	33 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	34 %	-	49 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	24 %	-	40 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.25 Risikolån - Innovasjonslån

Innovasjonslån (tidligere kalt Landsdekkende risikolån) kan benyttes til toppfinansiering av et investeringsprosjekt; det vil si den delen av investeringen som er mest risikoutsatt på grunn av dårlig patentsikkerhet. Lånet benyttes til investeringsprosjekter som handler om ny- etableringer, nyskaping, omstilling, internasjonalisering og utvikling, og kan normalt ikke benyttes til å finansiere løpende utgifter som eksempelvis lønn, innkjøp av varer m.m. Innovasjonslån skal gis til prosjekter med høy addisjonalitet – det vil si prosjekter der Innovasjon Norges medvirkning skal være avgjørende for at prosjektet gjennomføres. Rentene for innovasjonslån ligger noe høyere enn for lån i det private kredittmarkedet og skal normalt ha noe kortere løpetid (normalt 5 - 15 år). Målgruppen er alle bedrifter i alle bransjer uansett størrelse, men i praksis utgjør små og mellomstore bedrifter med inntil 100 ansatte den største kundegruppen.

Antall kunder i populasjonen	297	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	128
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	898,62	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	2,57

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	89 %	4 %	7 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	2 %	27 %	70 %
2016	6 %	17 %	77 %
2015	2 %	24 %	74 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	8
Eksporthandel	16 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	83 %	83 %	88 %	
Tjeneste	73 %	71 %	89 %	
Prosess	55 %	65 %	65 %	
Marked	81 %	85 %	90 %	
Organisasjon	42 %	54 %	52 %	
Andel som ikke gir innovasjon	2 %	3 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	63 %	54 %	35 %
Nasjonalt nivå	11 %	10 %	13 %
Regionalt nivå	4 %	3 %	2 %
Bedriftsnivå	14 %	20 %	33 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	3,9	3,65	4,46
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	89 %	89 %	96 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,3	4,30	6,48
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	95 %	90 %	94 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,9	5,93	6,60
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	98 %	93 %	98 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	76 %	76 %	70 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	95 %	87 %	86 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	88 %	82 %	73 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	91 %	90 %	88 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	97 %	89 %	87 %
Ekspert	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	84 %	78 %	70 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	41 %	38 %	45 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	29 %	-	44 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	24 %	-	45 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vei ikke»

13.26 Rådgiving

Som følge av overgangen til ny tjenestemodell i Innovasjon Norge i 2017 (og at datagrunnlaget for Førundersøkelsen 2017 er basert på denne), fremkom det en rekke rådgivningssaker som ikke var mulig å entydig henføre til en spesifikk tjenestene. Denne tjenesten blir dermed en generisk samlepost for rådgivningssaker det på utsendelsestidspunktet for undersøkelsen ikke var mulig å tilskrive en spesifikk rådgivningstjeneste. På grunn av bedret datakvalitet i 2018, vil denne tjenesten ikke inngå i Førundersøkelsen for 2018-årgangen.

Antall kunder i populasjonen	1178	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	263
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	-	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	-

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	71 %	5 %	24 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	10 %	25 %	65 %
2016	-	-	-
2015	-	-	-

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	18
Eksportandel	16 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	-	-	84 %	
Tjeneste	-	-	76 %	
Prosess	-	-	60 %	
Marked	-	-	80 %	
Organisasjon	-	-	53 %	
Andel som ikke gir innovasjon	-	-	2 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	74 %	57 %	48 %
Nasjonalt nivå	5 %	8 %	11 %
Regionalt nivå	4 %	2 %	5 %
Bedriftsnivå	12 %	15 %	16 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	-	-	3,84
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	-	-	76 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	-	-	5,04
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	-	-	75 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	-	-	4,63
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	-	-	76 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	-	-	51 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	-	-	65 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	-	-	61 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	-	-	68 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	-	-	64 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	-	53 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	-	-	44 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	-	-	32 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	-	-	42 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.27 Tilskudd - Landsdekkende

Tilskudd er et virkemiddel som kan skape konkurransevridning og er derfor underlagt retningslinjer i EØS-avtalen som angir maksimale støttesatser avhengig av formål, bedrifts- størrelse og geografisk lokalisering. I henhold til disse retningslinjene kan det gis tilskudd til SMB-støtte til konsulentbistand og andre tjenester/aktiviteter, støtte til opplæring, støtte til forskning, utvikling og innovasjon, støtte til investeringer og regional støtte til små nyetablerte bedrifter med vekstpotensial. Der som det ikke kan gis tilskudd etter formålene over, kan tilskudd gis etter reglene om bagatellmessig støtte som kan utgjøre maksimalt € 200.000. Generelt sett gis det tilskudd til innovative og internasjonalt rettede prosjekter for å bedre lønnsomheten redusere risikoen. Det er et krav om at tilskuddet skal være utløsende for at støtte skal kunne gis. Tjenesten kalles Landsdekkende utviklingstilskudd, og målgruppen er primært små og mellomstore bedrifter over hele landet, men statsstøttereglene gir også i noen grad anledning til å gi tilskudd til store bedrifter.

Antall kunder i populasjonen	63	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	23
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	54,3	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,82

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	88 %	0 %	12 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	0 %	22 %	78 %
2016	0 %	20 %	80 %
2015	4 %	39 %	57 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	133
Eksporthandel	26 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	46 %	78 %	86 %	
Tjeneste	74 %	83 %	86 %	
Prosess	39 %	77 %	60 %	
Marked	78 %	100 %	90 %	
Organisasjon	36 %	86 %	57 %	
Andel som ikke gir innovasjon	4 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	67 %	56 %	33 %
Nasjonalt nivå	6 %	6 %	11 %
Regionalt nivå	6 %	6 %	0 %
Bedriftsnivå	17 %	11 %	33 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	5,3	4,14	5,00
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	100 %	100 %	100 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,0	5,05	5,78
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	93 %	100 %	91 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	4,3	6,81	5,74
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	96 %	100 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	46 %	67 %	48 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	68 %	83 %	68 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	44 %	88 %	48 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	56 %	83 %	67 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	52 %	76 %	67 %
Ekspert	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	36 %	50 %	53 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	78 %	56 %	59 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	46 %	-	70 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	17 %	-	71 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

13.28 Utviklingsprogram for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping ble etablert i begynnelsen av 2015 og består av flere tidligere enkeltstående program. Utviklingsprogrammet skal skape økt vekst og verdiskaping innen lokalmat, reiseliv, reindriftsnæringen, Inn på tunet, innlandsfiske og andre tilleggsnæringer basert på landbrukets ressurser. Programmet skal stimulere til flere nye gründere, økt lønnsomhet og konkurransevne gjennom bedriftsutvikling, samarbeid, kompetanse- og omdømmeaktiviteter. Midlene kommer fra jordbruks- og reindriftsavtalen med ulike målgrupper. Utviklingsprogrammet skal bidra til mobilisering av gründere gjennom nasjonale prosjekter, øke verdiskapingen for bedrifter i programmets målgrupper samt annen næringsvirksomhet basert på landbrukets ressurser. Utviklingsprogrammets midler skal brukes for å øke bedriftenes faglige og forretningsmessige kompetanse, og for å skape gode nettverk og arena for erfaringsutveksling mellom bedriftene.

Antall kunder i populasjonen	88	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	41
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	60,84	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,72

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	38 %	3 %	59 %

Addisjonalitet	Lav	Middels	Høy
2017	5 %	32 %	63 %
2016	4 %	28 %	68 %
2015	2 %	17 %	81 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	32
Eksportandel	2 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:				
	2015	2016	2017	
Vare	69 %	94 %	92 %	
Tjeneste	63 %	86 %	76 %	
Prosess	47 %	76 %	57 %	
Marked	80 %	98 %	86 %	
Organisasjon	52 %	58 %	52 %	
Andel som ikke gir innovasjon	4 %	0 %	0 %	

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	10 %	4 %	0 %
Nasjonalt nivå	7 %	4 %	20 %
Regionalt nivå	17 %	23 %	5 %
Bedriftsnivå	37 %	46 %	45 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,5	4,15	4,54
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	97 %	100 %	98 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,8	4,89	4,59
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	94 %	98 %	93 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,3	5,82	5,80
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	96 %	100 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	36 %	53 %	37 %
Konkurransevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	64 %	71 %	67 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	64 %	79 %	59 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	82 %	88 %	67 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	72 %	76 %	67 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	-	2 %	6 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	41 %	42 %	41 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	34 %	-	36 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	28 %	-	54 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er ruset for «Vei ikke»

13.29 Verdiskapingsprogram for kulturnæringen

Næringer innen kreativ industri har blitt en viktig del av norsk økonomi og er en bransje for fremtiden. Innovasjon Norges nysatsing på kreative næringer startet opp høsten 2013, som en konsekvens av regjeringens nye handlingsplan for kultur og næring. Målsettingen er økt verdiskaping og profesjonalisering for næringen, gjennom en rekke kompetansebyggende tiltak. Satsingen er basert på fire tiltak: Kompetanse/Kurs, Mentortjeneste, Bedriftsnettverk og Samlokalisering/Nettverk i samsvar med hva vi mener er suksesskriterier for at gründere skal lykkes. De tre første har Innovasjon Norge ansvaret for, det siste er Kulturrådets ansvar. Med disse tiltakene jobbes det sammen for å bidra til økt kompetanse innen kunst- og kulturbasert forretningsutvikling, samt å synliggjøre en koordinert virkemiddelinsats.

Antall kunder i populasjonen	41	Antall kunder i utvalget (intervjuet)	23
Totalt innvilget i populasjonen (mill)	13,56	Gjennomsnittlig innvilget per kunde som har svart på undersøkelsen (mill)	0,31

DPV	Område 1	Område 2	Område 3
Andel	30 %	0 %	70 %

Addisjonalt	Lav	Middels	Høy
2017	9 %	26 %	65 %
2016	0 %	29 %	71 %
2015	5 %	11 %	84 %

Gjennomsnitt per kunde	
Antall ansatte	8
Eksportandel	12 %

Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til innovasjon innen:			
	2015	2016	2017
Vare	37 %	80 %	77 %
Tjeneste	75 %	92 %	96 %
Prosess	37 %	83 %	88 %
Marked	85 %	100 %	86 %
Organisasjon	42 %	86 %	100 %
Andel som ikke gir innovasjon	16 %	0 %	0 %

Innovasjonshøyde for nye varer, tjenester og prosesser			
	vare	tjeneste	prosess
Internasjonalt nivå	14 %	29 %	10 %
Nasjonalt nivå	14 %	12 %	20 %
Regionalt nivå	7 %	24 %	10 %
Bedriftsnivå	43 %	12 %	10 %

Rangering av tjenesten etter utvalgte indikatorer (gjennomsnitt)		2015	2016	2017
Samarbeid	Antall aktører utviklingsprosessen har ført til økt samarbeid med (av 10)	4,6	5,00	5,96
	Andel av utviklingsprosessene med samarbeidsbidrag	89 %	93 %	100 %
Kompetanse	Antall områder utviklingsprosessen i stor grad har gitt økt kompetanse om (av 12)	4,1	4,00	7,52
	Andel av utviklingsprosessene med kompetansebidrag	94 %	100 %	100 %
Innovasjon	Antall områder der utviklingsprosessen i stor grad har bidratt til innovasjon (av 17)	5,6	5,87	7,61
	Andelen utviklingsprosesser med bidrag til innovasjon	84 %	93 %	100 %
Antall ansatte	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økning i antall ansatte	54 %	69 %	21 %
Konkurranssevne	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer konkurransevnen	69 %	79 %	68 %
Lønnsomhet	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer lønnsomheten	73 %	79 %	48 %
Overlevelse	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bedrer overlevelsesmuligheten	69 %	86 %	62 %
Omsetning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt omsetning	57 %	79 %	45 %
Eksport	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad bidrar til økt eksport	20 %	62 %	48 %
Kompetansespred	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir kompetansespredning	60 %	27 %	70 %
Samfunnsansvar	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir økt bevissthet rundt samfunnsansvar	50 %	-	14 %
Miljøbelastning	Andelen utviklingsprosesser som i stor grad gir redusert miljøbelastning	11 %	-	29 %

Vi gjør oppmerksom på at tallene er renset for «Vet ikke»

Vedlegg 1 - Spørreskjema

KEU – FØRUNDEKSØKELSEN 2017

1 - Språk - Language

Vennligst velg ønsket språk for undersøkelsen

Please choose your preferred language for the survey

- Norsk (20)
- English (9)

i30 - INNOVASJON NORGES KUNDEEFFEKTUNDERSØKELSE - FØRUNDEKSØKELSEN

Denne undersøkelsen sendes til alle som mottar leveranser (finansiering, rådgiving eller annen kontakt) fra Innovasjon Norge i 2017 i forbindelse med et utviklingsprosjekt. Undersøkelsen har til hensikt å kartlegge forventede effekter av leveransen **noen** år frem i tid (3-4 år).

Leveranser fra Innovasjon Norge skal dekke kundenes behov for utvikling på en rekke ulike områder. I denne undersøkelsen vil alle slike typer utvikling omtales som en utviklingsprosess. Med dette menes alle gjennomførte aktiviteter, for eksempel finansiering (lån og tilskudd), rådgiving, deltakelse på kurs eller lignende.

q19 - Status

Du/virksomheten fikk i 2017 et tilbud om leveranse fra Innovasjon Norge. Har du/ virksomheten benyttet dere av dette tilbudet?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei, men kommer til å benytte det (2)
- Nei, og kommer ikke til å benytte det (3)

CONDITION

f('q19')=='3'

true

Question BlockToCall1()

false

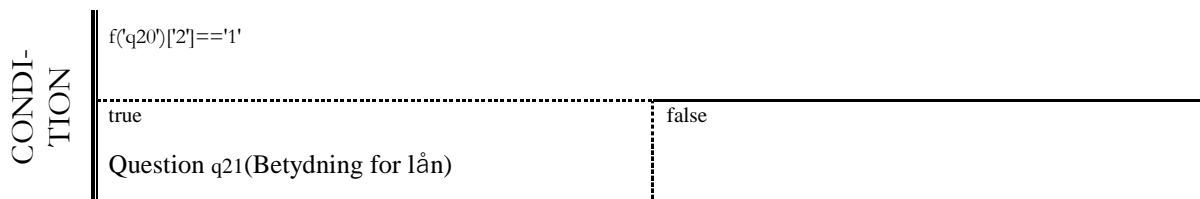
END

Condition f('q19')=='3'

q20 - Finansiering

I tillegg til leveransen fra Innovasjon Norge, er utviklingsprosessen delfinansiert ved hjelp av følgende?
(ett svar per linje)

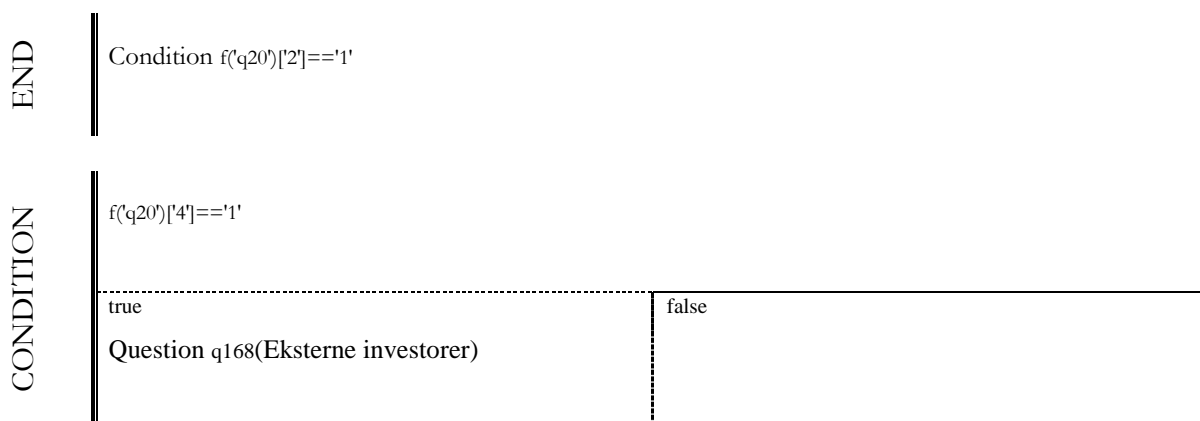
	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (3)
Egenkapital (1)	☐	☐	☐
Lån fra banker eller andre finansinstitusjoner (2)	☐	☐	☐
Annen offentlig finansiering enn Innovasjon Norge (3)	☐	☐	☐
Eksterne investorer (4)	☐	☐	☐

q21 - Betydning for lån

Etter din vurdering, hvilken betydning har eller vil leveransen fra Innovasjon Norge ha for utløsning av lån?
(kun ett svar)

- Ingen (1)
- Liten (2)
- Noe (3)
- Stor (4)
- Svært stor (5)
- Vet ikke/ikke relevant (99)

q168 - Eksterne investorer

Hva slags eksterne investorer har virksomheten fått inn?

(flere svar mulig)

- Familie (1)
- Venner (2)
- Norske forretningsengler (3)
- Utenlandske forretningsengler (4)
- Andre norske private investorer (5)
- Andre utenlandske private investorer (6)
- Norsk venture kapital (7)
- Utenlandsk venture kapital (8)
- Norsk egenkapitalfond (9)
- Utenlandsk egenkapitalfond (10)
- Norsk såkornfond (11)
- Utenlandsk såkornfond (12)
- Norsk industriaktør (13)
- Utenlands industriaktør (14)
- Norske institusjonelle investorer (15)
- Utenlandske institusjonelle investorer (16)
- Andre (vennligst spesifiser) (17) _____

q169 - Betydning for eksterne investorer

Etter din vurdering, hvilken betydning har eller vil leveransen fra Innovasjon Norge ha for at dere har fått eksterne investorer?

(kun ett svar)

- Ingen (1)
- Liten (2)
- Noe (3)
- Stor (4)
- Svært stor (5)
- Vet ikke/ikke relevant (99)

END

Condition f('q20')['4'] == '1'

q22 - Innovasjon Norges betydning for utviklingsprosessen

Hva tror du ville skjedd med utviklingsprosessen dersom Innovasjon Norge ikke hadde bidratt? Utviklingsprosessen ville...

(kun ett svar)

- Sannsynligvis blitt gjennomført i samme skala og med samme tidsskjema (1)
- Sannsynligvis blitt gjennomført i samme skala, men på et senere tidspunkt (2)
- Sannsynligvis blitt gjennomført i mindre skala, men med samme tidsskjema (3)
- Sannsynligvis blitt gjennomført i mindre skala og på et senere tidspunkt (4)
- Sannsynligvis ikke blitt gjennomført i det hele tatt (5)
- Vet ikke (6)

q32 – Samarbeid

Har eller vil utviklingsprosessen føre til økt samarbeid med noen av følgende virksomheter?

(ett svar per linje)

	Ja, norsk(e) (1)	Ja, utenlandsk(e) (2)	Ja, både norsk(e) og utenlandsk(e) (3)	Nei (4)	Vet ikke (99)
Universiteter og høyskoler (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Forskningsinstitutter (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Kunder (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter (5)	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter (6)	☐	☐	☐	☐	☐
Investorer/finansiering (7)	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige myndigheter (8)	☐	☐	☐	☐	☐
Bransjeorganisasjoner (9)	☐	☐	☐	☐	☐
Frivillige organisasjoner (10)	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION

```
f('q32')['1'].any('1','2','3') || f('q32')['2'].any('1','2','3') || f('q32')['3'].any('1','2','3') || f('q32')['4'].any('1','2','3') || f('q32')['5'].any('1','2','3')
|| f('q32')['6'].any('1','2','3') || f('q32')['7'].any('1','2','3') || f('q32')['8'].any('1','2','3') || f('q32')['9'].any('1','2','3') ||
f('q32')['10'].any('1','2','3')
```

true

false

Question q140(Innhold i samarbeidet)

q140 - Innhold i samarbeidet

Vennligst angi hva det samarbeides om

(flere svar mulig)

- Eksport eller salg av varer og tjenester (1)
- Joint venture (2)
- Kompetanseoverføring (3)
- Leverandøravtale (4)
- Leverandørutvikling (HMS, samfunnsansvar, arbeidstakerrettigheter etc.) (5)
- Lisensavtale (6)
- Produksjonsavtale (subcontracting & co-contracting) (7)
- Teknologisamarbeid (8)
- Transport/logistikk (9)
- Underleverandøravtale/outsourcing-aktiviteter (10)
- Annet (vennligst spesifiser) (11) _____

END

```
Condition f('q32')['1'].any('1','2','3') || f('q32')['2'].any('1','2','3') || f('q32')['3'].any('1','2','3') || f('q32')['4'].any('1','2','3') ||
f('q32')['5'].any('1','2','3') || f('q32')['6'].any('1','2','3') || f('q32')['7'].any('1','2','3') || f('q32')['8'].any('1','2','3') || f('q32')['9'].any('1','2','3')
|| f('q32')['10'].any('1','2','3')
```


q34 - Økt kompetanse

I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen øke din/virksomhetens kompetanse om

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (6)
Utvikling av nye produkter i form av varer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av nye produkter i form av tjenester (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forbedring av produksjonsprosesser (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av markeder (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av organisasjon og ledelse i bedriften (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strategiprosesser og veivalg (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rekruttering og opplæring av ansatte (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økonomi, budsjetter og økonomistyring (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muligheter ved samarbeid og nettverk (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internasjonalt samarbeid (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Internasjonale markeder (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekspert (12)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION

```
f(q34)[1].none('1','2','99','88') || f(q34)[2].none('1','2','2','99','88') || f(q34)[3].none('1','2','99','88') ||
f(q34)[4].none('1','2','99','88') || f(q34)[5].none('1','2','99','88') || f(q34)[6].none('1','2','99','88') || f(q34)[7].none('1','2','99','88')
|| f(q34)[8].none('1','2','99','88') || f(q34)[9].none('1','2','99','88') || f(q34)[10].none('1','2','99','88') ||
f(q34)[11].none('1','2','99','88') || f(q34)[12].none('1','2','99','88')
```

true

false

Question q77(Kompetansespredning)

q77 - Kompetansespredning

I hvilken grad har eller vil kompetansen som er opparbeidet gjennom utviklingsprosessen bli spredd utenfor bedriften?

(kun ett svar)

- Ingen grad (1)
- Liten grad (2)
- Noen grad (3)
- Stor grad (4)
- Svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)

END

```
Condition f(q34)[1].none('1','2','99','88') || f(q34)[2].none('1','2','2','99','88') || f(q34)[3].none('1','2','99','88') ||
f(q34)[4].none('1','2','99','88') || f(q34)[5].none('1','2','99','88') || f(q34)[6].none('1','2','99','88') || f(q34)[7].none('1','2','99','88')
|| f(q34)[8].none('1','2','99','88') || f(q34)[9].none('1','2','99','88') || f(q34)[10].none('1','2','99','88') ||
f(q34)[11].none('1','2','99','88') || f(q34)[12].none('1','2','99','88')
```

CONDITION

f('q34')['1'].any('3','4','5') || f('q34')['2'].any('3','4','5') || f('q34')['3'].any('3','4','5') || f('q34')['4'].any('3','4','5') || f('q34')['5'].any('3','4','5')
 || f('q34')['6'].any('3','4','5') || f('q34')['7'].any('3','4','5') || f('q34')['8'].any('3','4','5') || f('q34')['9'].any('3','4','5') ||
 f('q34')['10'].any('3','4','5') || f('q34')['11'].any('3','4','5') || f('q34')['12'].any('3','4','5')

true

false

Question q158(Kontakt med Innovasjon Norge og kompetanseheving)

q158 - Kontakt med Innovasjon Norge og kompetanseheving

Har kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har fått økt sin kompetanse om:

(ett svar per linje)

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Bærekraft (1)	☐	☐	☐	☐
Forretningsstrategi (2)	☐	☐	☐	☐
Forretningskultur i andre land (3)	☐	☐	☐	☐
Helse, miljø og sikkerhet i bedriften (4)	☐	☐	☐	☐
Industri- eller bransjekunnskap (5)	☐	☐	☐	☐
Internasjonalisering (6)	☐	☐	☐	☐
Lean/prosessforbedring (7)	☐	☐	☐	☐
Markedsinnsikt/kunnskap (8)	☐	☐	☐	☐
Organisasjon og ledelse (9)	☐	☐	☐	☐
Produktutvikling (10)	☐	☐	☐	☐
Forretningsskikk og antikorupsjon (11)	☐	☐	☐	☐
Teknologibruk/ -tilgang (12)	☐	☐	☐	☐

END

Condition f('q34')['1'].any('3','4','5') || f('q34')['2'].any('3','4','5') || f('q34')['3'].any('3','4','5') || f('q34')['4'].any('3','4','5') ||
 f('q34')['5'].any('3','4','5') || f('q34')['6'].any('3','4','5') || f('q34')['7'].any('3','4','5') || f('q34')['8'].any('3','4','5') || f('q34')['9'].any('3','4','5') ||
 f('q34')['10'].any('3','4','5') || f('q34')['11'].any('3','4','5') || f('q34')['12'].any('3','4','5')

q36 - Utvikling og forbedring av varer

Har eller vil utviklingsprosessen føre til nye varer eller forbedring av eksisterende varer?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDITION

f('q36')== '1'

true

false

Question q37(Forventet utvikling)

q37 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Utvikling av helt ny vare (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende vare (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION	f('q37')['1']=='2' f('q37')['1']=='3' f('q37')['1']=='4' f('q37')['1']=='5'
	Question q38(Varen)

q38 - Varen

Hvordan vil du beskrive den nye varen?

(kun ett svar)

- Helt ny - finnes ikke fra før i noen markeder (1)
- Ny på det norske markedet - men kjent i utlandet (2)
- Ny på det regionale markedet - men kjent på det nasjonale markedet (3)
- Ny for virksomheten din - men kjent på markedet (4)
- Vet ikke/ikke relevant (5)

END	Condition f('q37')['1']=='2' f('q37')['1']=='3' f('q37')['1']=='4' f('q37')['1']=='5'
-----	--

END	Condition f('q36')==1'
-----	------------------------

q39 - Utvikling og forbedring av tjenester

Har eller vil utviklingsprosessen føre til nye tjenester eller forbedring av eksisterende tjenester?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDITION	f('q39')=='1'	
	true	false
	Question q40(Forventet utvikling)	

q40 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Utvikling av helt ny tjeneste (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forbedring av design, egenskap og/eller kvalitet på eksisterende tjeneste (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION	f('q40')['1']=='2' f('q40')['1']=='3' f('q40')['1']=='4' f('q40')['1']=='5'	
	true	false
	Question q41(Tjenesten)	

q41 - Tjenesten

Hvordan vil du beskrive den nye tjenesten?

(kun ett svar)

- Helt ny - finnes ikke fra før i noen markeder (1)
- Ny på det norske markedet - men kjent i utlandet (2)
- Ny på det regionale markedet - men kjent på det nasjonale markedet (3)
- Ny for virksomheten din - men kjent på markedet (4)
- Vet ikke/ikke relevant (5)

END	Condition f('q40')['1']=='2' f('q40')['1']=='3' f('q40')['1']=='4' f('q40')['1']=='5'
-----	--

END	Condition f('q39')=='1'
-----	-------------------------

q42 - Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser

Har eller vil utviklingsprosessen føre til nye produksjonsprosesser eller effektivisering/forbedring av eksisterende produksjonsprosesser?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDITION	f('q42')==1'	
	true	false
	Question q43(Forventet utvikling)	

q43 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Utvikling av helt ny produksjonsprosess (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Utvikling av metoder for lagring, levering og/eller distribusjon (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION	f('q43')['1']=='2' f('q43')['1']=='3' f('q43')['1']=='4' f('q43')['1']=='5'	
	true	false
	Question q44(Produksjonsprosessen)	

q44 - Produksjonsprosessen

Hvordan vil du beskrive den nye produksjonsprosessen?

(kun ett svar)

- Helt ny - finnes ikke fra før i noen markeder (1)
- Ny på det norske markedet - men kjent i utlandet (2)
- Ny på det regionale markedet - men kjent på det nasjonale markedet (3)
- Ny for virksomheten din - men kjent på markedet (4)
- Vet ikke/ikke relevant (5)

END

Condition f('q43')['1']=='2' || f('q43')['1']=='3' || f('q43')['1']=='4' || f('q43')['1']=='5'

END

Condition f('q42')==1'

CONDITION

f('q37')['1']=='2' || f('q37')['1']=='3' || f('q37')['1']=='4' || f('q37')['1']=='5' || f('q40')['1']=='2' || f('q40')['1']=='3' || f('q40')['1']=='4' || f('q40')['1']=='5' || f('q43')['1']=='2' || f('q43')['1']=='3' || f('q43')['1']=='4' || f('q43')['1']=='5'

true

false

Question q45(Beskyttelse av den nyutviklede varen, tjenesten og/eller prosessen)

q45 - Beskyttelse av den nyutviklede varen, tjenesten og/eller prosessen

Har eller tror du at virksomheten vil komme til å bruke noen av følgende metoder for å beskytte det nye som utvikles?

(ett svar per linje)

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Patent (1)	☐	☐	☐	☐
Registrert varemerke (2)	☐	☐	☐	☐
Registrert design (3)	☐	☐	☐	☐
Fortrolighetsavtaler (4)	☐	☐	☐	☐
Hemmelighold (5)	☐	☐	☐	☐
Opphavsrett/copyright (6)	☐	☐	☐	☐
Kompleks utforming/design (7)	☐	☐	☐	☐
Annet (8)	☐	☐	☐	☐

END

Condition f('q37')['1']=='2' || f('q37')['1']=='3' || f('q37')['1']=='4' || f('q37')['1']=='5' || f('q40')['1']=='2' || f('q40')['1']=='3' || f('q40')['1']=='4' || f('q40')['1']=='5' || f('q43')['1']=='2' || f('q43')['1']=='3' || f('q43')['1']=='4' || f('q43')['1']=='5'

q46 - Markedsføring og markedsutvikling

Har eller vil utviklingsprosessen føre til introduksjon på nye geografiske markeder eller endret markedsføring?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDITION

 $f(q46) == '1'$

true

false

Question q47(Forventet utvikling)

q47 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Introduksjon av varer/tjenester til nye geografiske markeder (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lansering av varer/tjenester på en ny måte (f.eks. ny design eller innpakning) (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Identifisering av nye behov hos eksisterende eller nye kunder (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION

 $f(q47)[1].any('3','4','5') \parallel f(q47)[2].any('3','4','5') \parallel f(q47)[3].any('3','4','5') \parallel f(q47)[4].any('3','4','5')$

true

false

Question q143(Kontakt med Innovasjon Norge og markedsføringsaktiviteter)

q143 - Kontakt med Innovasjon Norge og markedsføringsaktiviteter

Har kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har foretatt endringer i/på sin(e):

(ett svar per linje)

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Hjemmeside (1)	☐	☐	☐	☐
Aktiviteter i sosiale medier (2)	☐	☐	☐	☐
Deltagelse på messer og delegasjoner (3)	☐	☐	☐	☐
Andre nettverks- og møteplasser (4)	☐	☐	☐	☐
Annet (vennligst spesifiser) (5) _____	☐	☐	☐	☐

END

Condition f('q47')['1'].any('3','4','5') || f('q47')['2'].any('3','4','5') || f('q47')['3'].any('3','4','5') || f('q47')['4'].any('3','4','5')

END

Condition f('q46')==='1'

q48 - Organisasjonsutvikling

Har eller vil utviklingsprosessen føre til at virksomheten tar i bruk nye organisatoriske løsninger eller nye arbeidsrutiner-/prosesser?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei (2)
- Vet ikke (3)

CONDITION

f('q48')==='1'

true

Question q49(Forventet utvikling)

false

q49 - Forventet utvikling

I hvilken grad har eller tror du utviklingsprosessen vil føre til endring i følgende forhold i bedriften?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Ledelsesfunksjoner og/eller strukturer (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forretningsmodellen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opplæringsystemer, arbeidsprosedyrer eller kvalitetsstyring (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidsansvar og beslutningsprosedyrer (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisering av relasjoner til andre virksomheter eller offentlige institusjoner (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prosesser/metoder for å identifisere kundebehov (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION

```
f('q49')['1'].any('3','4','5') || f('q49')['2'].any('3','4','5') || f('q49')['3'].any('3','4','5') || f('q49')['4'].any('3','4','5') || f('q49')['5'].any('3','4','5') || f('q49')['6'].any('3','4','5')
```

true

false

Question q142(Kontakt med Innovasjon Norge og forretningsmodell/strategi)

q142 - Kontakt med Innovasjon Norge og forretningsmodell/strategi

Har kontakten med Innovasjon Norge ført til at virksomheten har foretatt endringer i sin(e):

(ett svar per linje)

	Ja (1)	Nei (2)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Forretningsmodell (1)	☐	☐	☐	☐
Praksis for beskyttelse av varer/tjenester, eller prosesser (IPR, f.eks. merkevarebeskyttelse) (2)	☐	☐	☐	☐
Forretningsutvikling (3)	☐	☐	☐	☐
Internasjonaliseringsstrategi (4)	☐	☐	☐	☐
Markedsføringsstrategi /-metoder (5)	☐	☐	☐	☐
Prosesser (f.eks. Lean, rekruttering etc.) (6)	☐	☐	☐	☐

END

```
Condition f('q49')['1'].any('3','4','5') || f('q49')['2'].any('3','4','5') || f('q49')['3'].any('3','4','5') || f('q49')['4'].any('3','4','5') || f('q49')['5'].any('3','4','5') || f('q49')['6'].any('3','4','5')
```

END

```
Condition f('q48')=='1'
```

q50 - Økonomiske effekter

I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen føre til følgende for virksomheten?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (6)
Økt omsetning (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt eksport (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedret konkurransevne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedret lønnsomhet (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedret overlevelsesmulig-	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt sysselsetting (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

CONDITION	$f(q50)[2]==2 \mid \mid f(q50)[2]==3 \mid \mid f(q50)[2]==4 \mid \mid f(q50)[2]==5$
	true
	Question q85(Utløsende for eksport)
	false

q85 - Utløsende for eksport

Har virksomheten eksportert tidligere?

(kun ett svar)

- Ja (1)
- Nei, denne utviklingsprosessen forventes å utløse virksomhetens første eksport (2)

q86 - Økt eksport - markeder

I hvilke av disse markedene forventes økt eksport?

(flere svar mulig)

- Norden (1)
- EU/EØS forøvrig (2)
- Europa utenom Norden og EU/EØS (3)
- Nord- og Mellom-Amerika (4)
- Sør-Amerika (5)
- Asia (6)
- Afrika (7)
- Oseania (8)

q160 - Tjenesten fra Innovasjon Norge

I hvilken grad har/vil tjenesten fra Innovasjon Norge bidra til at virksomheten har kommet i gang med sin internasjonaliseringsprosess?

(kun ett svar)

- Ingen grad (1)
- Liten grad (2)
- Noen grad (3)
- Stor grad (4)
- Svært stor grad (5)
- Vet ikke (6)

q159 - Barrierer for eksport

I hvilken grad har du fått hjelp av Innovasjon Norge til å håndtere følgende barrierer/risikofaktorer:

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Tilgang til finansiering av internasjonaliseringsarbeidet (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Relevant markedsinformasjon for valg av marked (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetanse om lover og regler i andre land (handeltekniske spørsmål) (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Finne strategisk samarbeidspartner lokalt i markedet (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriftsintern kompetanse/kapasitet til internasjonaliseringsprosessen (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til relevante FoU-/kompetansemiljøer/klynger hjemme (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til relevante FoU-/kompetansemiljøer/klynger eller nettverk ute (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunnskap om konkurrenter (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til nødvendig teknologi (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Språk-/kulturkompetanse (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Alt i alt – en opplevelse av risikoreduksjon ved etablering i nytt marked (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q164 - Benytte Innovasjon Norge igjen

Tror du at du vil benytte Innovasjon Norges tjenester om du skulle forsøke deg internasjonalt i fremtiden?

(kun ett svar)

- Ja (1)
 Nei (2)
 Vet ikke (3)

CONDITION

f('q164')==2'

true

false

Question q166(Årsak)

q166 - Årsak

Hva er årsaken til dette?

END

Condition f('q164')==2'

q167 - Mangler i tjenestetilbud

Hva savnet du i Innovasjon Norges tjenestetilbud i forbindelse med din internasjonaliseringsprosess?

END

Condition f('q50')['2']=='2' || f('q50')['2']=='3' || f('q50')['2']=='4' || f('q50')['2']=='5'

q51 - Miljø- og samfunnseffekter

I hvilken grad har eller vil utviklingsprosessen føre til følgende?

(ett svar per linje)

	Ingen grad (1)	Liten grad (2)	Noen grad (3)	Stor grad (4)	Svært stor grad (5)	Vet ikke (99)	Ikke relevant (88)
Mindre produksjon av avfall (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer resirkulering av avfall (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Reduksjon i utslipp av klimagasser (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer fornybar energi produsert (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lavere forbruk av energi (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer gjenbruk av materialer (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lavere forbruk av materialer (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre utnyttelse av biologiske ressurser (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flere lærlingeplasser (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt mangfold i næringslivet (kjønn, alder, nasjonalitet, minoritetsgrupper m. fl.) (10)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Løsning på andre utfordringer i samfunnet (f.eks. helse, matsikkerhet, trygvere samfunn) (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

END

Folder MODUL 3 FØRUNDEKSØKELSEN

q139 - Rolle i virksomheten

Hva er din rolle i virksomheten?

(flere svar mulig)

- Administrerende direktør/daglig leder (1)
- Prosjektleder (2)
- Økonomidirektør (3)
- Teknisk direktør (4)
- Markedsdirektør (5)
- Gründer av virksomheten (6)
- Styreformann i virksomheten (7)
- Styremedlem i virksomheten (8)
- Eier av virksomheten (9)
- Annet (vennligst spesifiser) (10)_____

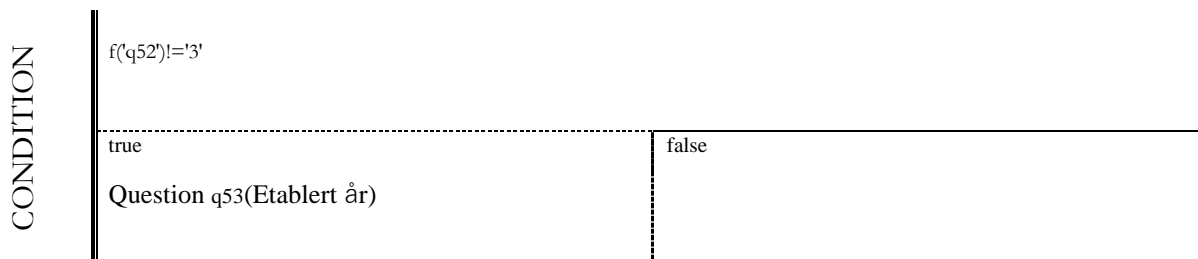
q52 - Bakgrunnsinformasjon om virksomheten

I denne siste delen av undersøkelsen ønsker vi at du besvarer noen få spørsmål knyttet til din virksomhet (bedrift).

Gjelder dine svar i denne undersøkelsen en allerede etablert bedrift/virksomhet?

(kun ett svar)

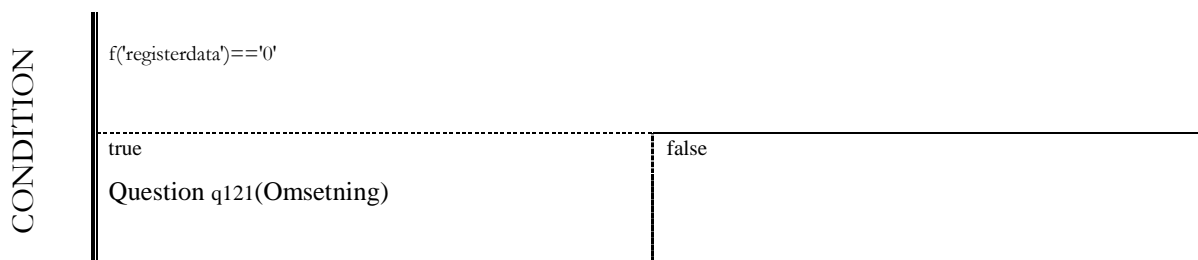
- Ja, etablert i 2013 eller før (1)
- Ja, etablert etter 2013 (2)
- Nei (3)

q53 - Etablert år

Hvilket år ble virksomheten etablert?

Skriv årstall på formen ÅÅÅÅ - 4 siffer

q121 - Omsetning

Hvor stor var virksomhetens omsetning i 2016? Skriv inn tallet i hele norske kroner uten mellomrom eller komma/punktum
(kun tall)

END

Condition f('registerdata')='0'

q54 - Prosentandel eksport

Omtrent hvor stor prosentandel av samlet omsetning ble eksportert i 2016?
(kun tall)

q55 - Antall ansatte

Hvor mange ansatte hadde virksomheten per 31.12.2016?
(kun tall)

q56 - Antall årsverk

Hvor mange årsverk hadde virksomheten per 31.12.2016 (ett årsverk er ca. 1850 timer)?
(kun tall)

q135 – Fremtidig omsetningsutvikling

Sammenlignet med dagens situasjon, hvordan tror du virksomhetens omsetning vil utvikle seg i løpet av:
(ett svar per linje)

	Sterk reduksjon (1)	Moderat reduksjon (2)	Ingen endring (3)	Moderat økning (4)	Sterk økning (5)	Vet ikke (99)
Ett år (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tre år (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q170 - Fremtidig sysselsettingsutvikling

Sammenlignet med dagens situasjon, hvordan tror du virksomhetens sysselsetting vil utvikle seg i løpet av:
(ett svar per linje)

	Reduksjon (1)	Ingen endring (2)	En nyansatt (3)	To til tre nyansatte (4)	Fire til fem nyansatte (5)	Flere enn fem nyansatte (6)	Vet ikke (99)
Ett år (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tre år (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

q57 - Utenlandsk eierskap

Har virksomheten utenlandske eiere?

(kun ett svar)

- Ja, heleid av utenlandske eiere (1)
- Ja, en majoritet blant eierne er utenlandske (2)
- Ja, en minoritet blant eierne er utenlandske (3)
- Nei, selskapet er 100 prosent norsk eid (4)
- Vet ikke (99)

END

Condition f('q52')!='3'

q58 - Annen mottaker på neste undersøkelse

Du vil motta en ny undersøkelse om 3-4 år der hensikten er å kartlegge faktiske effekter av leveransen. Dersom en annen person enn deg bør motta denne undersøkelsen, ber vi deg fylle inn følgende opplysninger:

Navn: (1) _____

E-postadresse: (2) _____

q59 - Ytterligere informasjon

Dersom du har tilleggsinformasjon eller kommentarer til undersøkelsen, kan du skrive det her:

STOP

Complete –

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Fredrikinkatu 61a
00100 Helsinki
Finland
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu

LATVIJA

Oxford Research SIA
Vilandes iela 6-1
LV-1010, Rīga, Latvija
Tel.: (+371) 67142503
http://oxfordresearch.lv
info@oxfordresearch.lv